

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 910

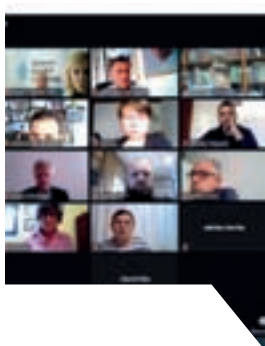
25. RUJNA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



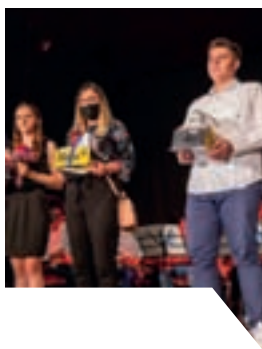
Beograd

**Prostorije za
hrvatsku zajednicu**



8

Konferencija Centra
za regionalizam iz Novog Sada
**Nacionalne manjine i
međudržavni odnosi**



10

Hrvatsko nacionalno vijeće
dodijelilo nagrade i priznanja
najboljim učenicima
**Punoljetstvo okrunje-
no plodovima rada**



12

Boris Varga, direktor
NIU *Ruske slovo*
**Medijska sloboda se
ne dobija već stječe**



16

Petar Pifat, urednik i voditelj
radijskog programa na RTV-u
**Neprestano nastojim
poboljšati program**



20

Rič pod đermom u Đurđinu
**Ri(je)č iz pera svećeni-
ka i književnika**



29

Zagrebačka filharmonija
gostovala u Subotici
**Čarobni spoj filma
i glazbe**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kunti-
ć, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)



Manjine i politika većine

Hrvatska zajednica u Srbiji konačno ima i svoju adresu u Beogradu. I to poslije dugotrajnih napora za osiguranje odgovarajućeg prostora za područni ured HNV-a i mjesne hrvatske udruge. Vlada Srbije presjekla je 10. rujna i svojom odlukom stavila točku na to pitanje. Nakon pokazane spremnosti Grada Novog Sada da se uključi u obnovu rodne kuće bana **Jelačića**, te obnovu nadgrobnih spomenika značajnih Hrvata u Novom Sadu i drugih pozitivnih iskoraka, ovo se može tumačiti kao još jedna gesta vlasti koja je spremna uvažiti sve opravdane zahtjeve koji dolaze iz jedne od manjinskih zajednica, za koju se ne može reći kako je baš miljenik aktualne političke vlasti. Odras iskrene želje ili prosto pragmatična politička procjena? Vidjet će se u tjednima koji slijede, jer hrvatska zajednica još je daleko od rješenja svih otvorenih pitanja spram države i vlasti.

A upravo su manjine bile i tema konferencije koja se bavila utjecajem položaja nacionalnih manjina na međudržavne odnose triju država – Srbije, Hrvatske i Crne Gore. Dramatičan način na koji su pripadnici konstitutivnih naroda postali manjina uvjetovao je njihov kasniji položaj i odrazio se i na odnose zemalja u kojima žive i zemlje matičnog naroda. Očigledan primjer su tri države: Srbija, Hrvatska i Crna Gora. Ocjena je to **Aleksandra Popova**, direktora Centra za regionalizam, dana na ovogodišnjoj konferenciji. A prva konferencija Centra za regionalizam, koja se bavila pitanjem položaja nacionalnih manjina nastalih raspadom nekadašnje države održana je 1991. godine. Zaključeno je tada kako je neophodno omogućiti nacionalne posebnosti, jačati mir, individualna i kolektivna prava nacionalnih manjina i osuditi poticanje straha i mržnje. Od te prve konferencije distanca je skoro dva desetljeća, ali bi se zaključci usvojeni na samom početku raspada SFRJ mogli bez problema staviti i u ovaj današnji kontekst priče o nacionalnim manjinama. Kao da smo se dva desetljeća vrtjeli u krug. S malim iskoracima pojedinaca na političkoj pozornici koji su poništeni istog trenutka kada su oni nestali iz političkog života.

Z. V.

Žigmanov: Odgovor na iznesene optužbe u javnosti na zakonitost poslovanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Najprije odlučno demantiram optužbu da podaci o radu Zavoda nisu dostupni javnosti! Apsolutno svi podaci o svakom segmentu djelovanja Zavoda – od programskih do materijalno-finan-
cijskih – dostupni su od osnutka svim nadležnim tijelima: Upravnom I Nadzornom odboru, Hrvatskom nacionalnom vijeću i Pokrajinskoj vladi. Financijska izvješća i Izvješća o radu svake godine usvaja Pokrajinska vlada i dostupna su na internetskim stranicama Zavoda u koje svatko može imati uvid.

Zavod od svojega osnutka posluje na način da nema razloga prikrivati bilo što od bilo koga! Od kada sam direktor, odgovorno i transparentno vodim ovu ustanovu i, da ne bude nejasnoća, s aktualnim ugovorom o radu koji je dostavljen kada je zatražen kao informacija od javnog značaja zajedno sa svim primanjima koja sam ostvario u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ponavljam, ne postoji nikakav drugi Ugovor! Ističem da smo do sada kao institucija na sve informacije od javnog značaja koje su zatražene od nas cjelovito, istinito i u zakonom propisanom roku odgovorili.

Stoga s indignacijom odbacujemo tvrdnje da u poslovanju Zavoda ima bilo kakvih nepravilnosti koje bi imale moralne, prekršajne ili krivične implikacije, kako nam se spočitava. Ovo su teške optužbe, do sada nezabilježene od osnivanja ove institucije! Držimo krajnje neodgovornim iste iznositi u javnost bez ikakvih dokaza. Poslovanjem Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata rukovodi direktor, a osim njega provjeru zakonitosti poslovanja vrše Upravni i Nadzorni odbor, kao i Hrvatsko nacionalno vijeće te na koncu i Pokrajinska vlada, koja daje suglasnost na programska i financijska izvješća o poslovanju Zavoda. Također, to bi značilo da inspekcijske službe ne obavljaju svoj posao. Pored toliko instanci, prostor za makinacije koje su iznesene u javnosti ne postoji. Toga bi morali biti svjesni i mediji koji takve paušalne i netočne optužbe bez ikakvih dokaza iznose u svojim glasilima, budući da i tako nešto podliježe zakonskim sankcijama.

Ovo su lažne optužbe koje ne mogu ostati bez odgovora. Umjesto što na ovaj način zbunjuje javnost, pozivamo poreznog obveznika **Zvonimira Perušića** da, ukoliko sumnja u zakonitost poslovanja ZKVH-a, pošalje inspekciju rada, financijsku ili bilo koju drugu. Naša su vrata uvijek otvorena. Mi smo pokrajinska institucija, ponosimo se svojim postignućima, načinom na koji je organizirano poslovanje i rad unutar institucije, i kako bismo otklonili svaku sumnju javno na ovoj konferen-



**ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA**

ciji pozivamo bilo koju inspekciju da dođe u Zavod I pregleda materijalno-finan-
cijsko poslovanje. Isto je već bilo i stalno je praćeno od strane Pokrajinske vlade te svakog donatora od kojeg dobivamo namjenska sredstva za naše programe. Poznato je kako se sva sredstva koja dođu na račun Zavoda moraju do određenog roka i opravdati što se svih ovih godina i činilo. U suprotnom, nitko više Zavodu ne bi dao novac za rad.

Poznata je činjenica da tko radi taj i griješi. U tom smislu, reći ću da ako se i dogodi određeni nenamjerni propust, te se isti utvrdi, sa zadovoljstvom ćemo otkloniti svaku takvu nepravilnost, jer smo posvećeni tomu da naše poslovanje uvijek bude u potpunosti usklađeno sa svim zakonima i propisima.

Dužni smo reći i to da prof. dr. art. **Darko Vuković** predaje na Akademiji za umjetnost u Novom Sadu, surađuje sa Zavodom od njegova osnutka, puno prije nego li je izabran za vijećnika HNV-a na posljednjim izborima, te je zaslužan za kompletan vizualni identitet ZKVH-a koji držimo izuzetno prestižnim ne samo u prostoru kulture hrvatske zajednice. On je poznato i priznato ime u svijetu grafičkog dizajna i zahvaljujemo mu što je svih ovih godina naš suradnik. Izražavamo žaljenje što je na ovaj način označen i tumačena njegova suradnja sa Zavodom.

Na koncu, ovim putem pozivamo poreznog obveznika Zvonimira Perušića da počne posjećivati manifestacije i događaje koje organizira Zavod, da se bolje upozna s radom udruga kulture na terenu i njihovim problemima i da proaktivno i afirmativno doprinese razvoju naše zajednice, prvenstveno u kulturi, do koje nam je svima stalo.

Još ćemo reći kako je za nas ova tema završena, nećemo se više baviti odgovaranjem na besmislene i tendenciozne optužbe koje u javnosti prezentira Zvonimir Perušić zajedno s **Tomislavom Stantićem**. Pozivamo ih da prijave nadležnim tijelima sumnje koje imaju, a mi ćemo svoje vrijeme trošiti na ispunjenje naših planova i misije koju imamo kao jedina profesionalna institucija u području kulture hrvatske zajednice u Srbiji.

Tomislav Žigmanov, v. r.
direktor

Perušić: Odgovor na neistinitu informaciju

Zbog neistinite informacije objavljene u broju 909 tjednika *Hrvatska riječ* od 18. rujna 2020. na stranici 5 pod naslovom *O aktivnostima koje pokušavaju otežati redoviti rad hrvatskih institucija*, a u kojem je navedeno moje ime, sukladno odredbama Zakona o javnom informiranju i medijima zahtijevam da bez naknade, na istoj stranici objavite moj odgovor.

Budući da je isti tekst objavljen 15. rujna 2020. i na portalu *Hrvatske riječi*, zahtijevam da ovaj odgovor objavite i na portalu, u istoj opremi.

U predmetnom tekstu nepoznatog autora, čiji su potpisnici **Jasna Vojnić**, predsjednica HNV-a, **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj ZKVH-a i **Ivan Ušumović**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ*, iznesene su neistinite i nepotpune informacije, kojima se povređuje moje pravo ili interes da kao porezni obveznik pristupim informacijama od javnog značaja.

HNV-u, ZKVH-u, DSHV-u i *Hrvatskoj riječi* sam dostavio zahtjeve za pristup informacijama od javnog značaja. Čelnici ovih institucija nisu ovlašteni komentirati ili dovoditi u pitanje zakonom regulirano pravo bilo kojeg poreznog obveznika u Republici Srbiji, što ja svakako jesam, da stekne uvid u poslovanje javnih institucija. Svatko ima pravo znati kako se troši javni novac, a svaka odgovorna osoba koja raspolaže javnim novcem ima obvezu pružiti informaciju onom tko je zatraži, u skladu sa zakonom. Ovim ohrabrujem i sve ostale zainteresirane porezne obveznike da iskoriste pravo koje im pruža Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i da zatraže uvid u raspolaganje novcem i mehanizme donošenja odluka u ključnim institucijama hrvatske zajednice. Ja ću to svakako činiti i u budućnosti, a potpisnici na isplativim nalogima će na te zahtjeve davati odgovore. Ili neće, ali prije toga neka pročitaju kaznene odredbe iz zakona.

Nije istina da podnošenjem zahtjeva za informacije od javnog značaja pokušavam otežati redoviti rad hrvatskih institucija, kako to tvrdi autor teksta. Dostavljanje informacija u skladu sa zakonom je obveza koja proistječe iz svakodnevnog radnog angažmana odgovornih osoba u javnim institucijama i ne smije se dovoditi u pitanje.

Nije istina da od institucija tražim podatke koji su već javno dostupni.

Da nije ovih mojih zahtjeva, javnost hrvatske zajednice nikad ne bi saznala da su, recimo, HNV, ZKVH, DSHV i *Hrvatska riječ* samo u 2018. godini isplatili najmanje 722.180 dinara Agenciji za grafički dizajn IDDEA Petrovaradin, poduzetnika **Darka Vukovića**, danas potpredsjednika HNV-a. Analizom odgovora hrvatskih, ali i drugih nadležnih institucija, javnost će saznati kolika je točno svota isplaćena ovoj Agenciji i za koje točno usluge u prethodnim godinama. Jednako tako će saznati i kojim se sve drugim subjektima isplaćuje javni novac, po kojim kriterijima i po čijim odlukama.

Da nije ovih mojih zahtjeva i izvještaja nadležnih inspeksijskih tijela, javnost nikad ne bi saznala da, recimo, *Hrvatska riječ* za ure-

đivanje i recenziju djela *Panorama duhovnog pjesništva* isplaćuje honorar Tomislavu Žigmanovu, da za korekturu istog djela isplaćuje honorar **Katarini Čeliković**, a da onda honorar za lektiranje djela *Poezija riječi nasušne* isplaćuje Katarini Čeliković, a za korekturu Tomislavu Žigmanovu. I tako ukруг.

I pored ovih mojih zahtjeva, javnost još uvijek ne zna koliko iznose donacije iz inozemstva predstavničkom (našem) tijelu Hrvata u Republici Srbiji i kako se troši taj novac. Niti zna koliko ZKVH isplaćuje raznim osobama po različitim osnovama stalne ili povremene honorare i imaju li za to odobrenje nadležnog državnog tijela.

Da nije ovih mojih zahtjeva, javnost nikad ne bi saznala da se, recimo, u ZKVH-u ne vodi posebna dnevna evidencija o prisutnosti zaposlenika na radnom mjestu, da se »podrazumijeva« da rade 8 sati dnevno, pa za sada ostaje nejasno kako se isplaćuju putni troškovi za rad »izvan ureda ili kod kuće«. Jedino je jasno kako zaposlenici ZKVH-a mogu sjediti po kafićima u radno vrijeme. Također, javnost nikad ne bi saznala da, recimo, HNV plaća Tomislavu Žigmanovu prijevoznike usluge u Koprivnicu (Republika Hrvatska) na Zimsku školu folkloru, a da naloge za službeni put direktoru ZKVH-a Tomislavu Žigmanovu ne potpisuje ovlaštena osoba. Ne bi saznala ni da je Tomislavu Žigmanovu mandat na dužnosti predsjednika DSHV-a istekao 30. listopada 2019. godine, pa se ne zna po kojem osnovu Žigmanov donosi odluke u ime stranke nakon tog datuma.

Nije istina da ovim želim opteretiti »ionako skromne administrativne resurse hrvatskih institucija i ustanova«, nego je cilj utvrditi materijalno-financijsko poslovanje institucija i ustanova koje postoje radi 57.900 Hrvata u Republici Srbiji i koje se financiraju novcem poreznih obveznika. Nije istina ni da na ovaj način želim »dovesti u pitanje kredibilitet spomenutih ustanova i stvoriti klimu sumnje u pravedno i domaćinsko raspolaganje materijalno-financijskim sredstvima«. Upravo suprotno, namjera je utvrditi činjenice koje nisu dostupne javnosti, a itekako se tiču javnosti.

Jednako tako nije istina ni da je »u pozadini strateški plan razjedinjavanja ojačale zajednice«. Niti ima plana razjedinjavanja, niti ima ojačale zajednice.

Ovo je samo prva etapa u sastavljanju mozaika funkcioniranja institucija hrvatske zajednice. Fokusiranost jest na jednoj osobi, ali ne iz nečijeg hira, nego zbog upravljačkih instrumenata koje je ta osoba prigrabila izvan regularnih okvira i, što je još važnije, bez povjerenja pripadnika hrvatske zajednice koje se stječe na izborima. Zašto sebe u tu fokusiranost uglavljaju i osobe čija je upravljačka prava upravo ta osoba uzurpirala, to znaju samo oni.

I na koncu, ako nekoga još uvijek buni »neregistrirana udruga«, upućujem ga na članak 4. Zakona o udruženjima. Ili da angažiraju pravnik.

Zvonimir Perušić
Porezni obveznik

Reprezentativne prostorije za hrvatsku zajednicu

Prostor veličine 160 četvornih metara nalazi se u samom središtu Beograda, a bit će korišten za potrebe područnog ureda HNV-a i mjesnih hrvatskih udruga

Hrvatska zajednica od srijede ima reprezentativne prostorije u glavnom gradu Srbije. Prostor veličine 160 četvornih metara nalazi se na adresi Studentski trg br. 10, a bit će korišten za potrebe područnog ureda Hrvatskog nacionalnog vijeća i mjesnih hrvatskih udruga.

Ugovor o davanju na korištenje ove nepokretnosti potpisali su u srijedu ravnatelj Republičke direkcije za imovinu Republike Srbije **Jovan Vorkapić** i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**. Ugovor je potpisan u sjedištu Direkcije, a nepokretnost koja je u vlasništvu Republike Srbije dana je HNV-u na neodređeno vrijeme i bez naknade.

Povijesni trenutak

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je tom prigodom izjavila kako je ovo povijesni trenutak za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

»Zahvaljujemo se Vladi Srbije i predsjedniku **Aleksandru Vučiću** što su osigurali prostor za hrvatsku zajednicu u glavnome gradu. Zahvaljujemo se i Direkciji za imovinu što je u izuzetno kratkom roku našla izuzetnu i vrhunsku lokaciju u samom centru grada koja će biti reprezentativna za hrvatsku zajednicu«, navela je Vojnić.

Ravnatelj Republičke direkcije za imovinu Jovan Vorkapić izjavio je sljedeće:

»Ovo predstavlja za nas jako važnu stvar. Iako možda u glavnom gradu Srbije i nema toliko pripadnika hrvatske nacionalne manjine te ona u najvećem broju živi u Subotici i Somboru, važno nam je da hrvatska zajednica i ovdje u glavnom gradu ima svoje reprezentativne prostorije«, izjavio je Vorkapić.

Prostor okupljanja

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** izrazio je zadovoljstvo ovom gestom najviših državnih tijela Srbije uz ocjenu da ona može pridonijeti i relaksiranju ukupnih hrvatsko-srpskih odnosa.

»Prostor okupljanja je pretpostavka za funkcioniranje zajednice. Vjerujem da će ovaj prostor biti iskorišten na najbolji mogući način kada je u pitanju administrativno upravljanje s određenim



procesima i kada je u pitanju prezentacija kulturnog stvaralaštva. Mislimo da je ovo važan događaj kada je u pitanju afirmacija te pozitivna politika priznavanja hrvatske zajednice u Srbiji, a također može biti i snažna gesta kada su u pitanju ukupni hrvatsko-srpsko odnosi«, kazao je Žigmanov.

Ovaj vid potpore hrvatskoj zajednici pozitivno je ocijenio i **Stjepan Glas**, opunomoćeni ministar Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu. On je podsjetio kako su djelatnici Veleposlanstva od početka aktivno pomagali da se ovaj zahtjev hrvatske zajednice ispuni.

Stara inicijativa

Predsjednica HKD-a **Hrvatski kulturni centar – Beograd Ljiljana Crnić** podsjeća kako je na inicijativu te udruge pitanje prostorija pokrenuto prije tri godine.

»Nadam se da će tek sada naš HKC i naši članovi pokazati pravu vrijednost, ono što znamo i umijemo. Nadam se i da će pripadnici hrvatske zajednice u Beogradu sada slobodnije dolaziti i pridruživati nam se u radu i aktivnostima. Naravno, svi su dobrodošli u HKC i bit će nam zadovoljstvo pokazati što znamo. Zahvaljujemo se također i dragim ljudima iz Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu koji su skupa s nama ovo 'gurali' od prvoga dana«, rekla je Crnić.

Poznati glumac i član HKC-a Beograd **Aleksandar Alač** kaže kako su u Beogradu, kao glavnom gradu države aktivnosti najvidljivije, pa tako i kultura nekog naroda.

»HKC Beograd već godinama inzistira na dobivanju prostori-ja gdje će se osjećati kao doma, gdje će naši članovi i svi drugi

moći dolaziti i gdje ćemo puno češće nego do sada moći organizirati kulturne programe. Ovo je divna vijest i tek će se rezultati našim radom i programima vidjeti. Trudit ćemo se da što prije osposobimo prostor i da krenemo s izložbama, književnim večerima...», kazao je Alač.

Vojnić: Prestižan i atraktivan prostor

U povodu ovoga događaja, značajnog za hrvatsku zajednicu u Srbiji, razgovarali smo s predsjednikom HNV-a Jasnom Vojnić.

Pod kojim uvjetima je HNV dobio ovaj prostor i na koje razdoblje?

Vlada Srbije je na sjednici održanoj 10. 9. 2020. zaključkom donijela odluku da se nepokretnost u vlasništvu Republike Srbije u Beogradu ustupa na korištenje Hrvatskom nacionalnom vijeću na neodređeno vrijeme bez naknade za potrebe područnog ureda HNV-a i udruga kulture u Beogradu.

Koja je veličina tog prostora?

Prostor se nalazi u ulici Studentski trg br. 10 (bivša fondacija Dr. Zoran Đinđić) na trećem katu i čine ga dva spojena stana – prvi veličine 74,70 m² i drugi veličine 85 m². Dakle ukupno 159,7 m².

U kakvom je on stanju, odnosno je li moguće u njega ući bez ulaganja u adaptaciju? I ukoliko su potrebni radovi na uređenju, tko će ih financirati?

Prostor je u odličnom stanju, ali budući da nekoliko godina nije korišten bit će potrebni manji radovi i preuređenje u smislu opremanja prostora namještajem i prilagođavanja našim namjenama. Čim izradimo plan preuređenja i opremanja prostora sigurna sam da će se i financijer naći. Ako imate dobru ideju i projekt i novci će se naći, tako da vjerujem da ćemo i taj dio u skorijoj budućnosti riješiti.

Je li HNV zadovoljan prostorom koji je dobio – u smislu lokacije, površine, stanja?

Prostor je zaista prestižan i atraktivan. U samom centru grada u blizini Narodne skupštine. Pogotovo smo zadovoljni iz razloga što je on dugo iščekivan. Od samih početnih inicijativa predstavnika Hrvatskog kulturnog centra u Beogradu, gospođe Ljiljane Crnić i gospodina Aleksandra Alača 2016. godine, te kontinuiranih dopisa, zahtjeva prema Gradu Beogradu i prema Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave, preko aktivnosti koje je poduzimao HNV, DSHV, obilaska različitih lokacija, sastanaka, uključivanja gradonačelnika Grada Zagreba **Milana Bandića** u posredovanje pa sve do posljednjeg sastanka s predsjednikom Srbije Aleksandrom Vučićem kada je konačno na ovo pitanje stavljena točka, moramo priznati da je prošlo dosta vremena. U tom smislu možemo reći da je tijesne cipele dobro nositi samo iz razloga fenomenalnog osjećaja kada ih izujete.

Na koji način će hrvatska zajednica koristiti ovaj prostor?

Planirano je da se prostor iskoristi za potrebe područnog ureda HNV-a, jer o važnosti da se ima ured u glavnome gradu, gdje je središte svih važnijih institucija, mislim da nije potrebno dodatno govoriti. Ono što će svakodnevno davati život ovom prostoru jesu aktivnosti udruga u Beogradu koje su i do sada bile aktivne i tijekom dugogodišnjeg rada ostvarile brojne kontakte i članstvo. Radujem se jednoj drugačijoj, suvremenoj priči koja vjerujem da će zaživjeti u ovom prostoru i da će 7.752 Hrvata, koliko ih ima prema posljednjem popisu u Beogradu, prepozna-

ti ovaj prostor kao svoje odmorište. Hrvatska kultura je naime vrlo atraktivna i privlačna i za druge, ne samo pripadnike hrvatske zajednice. Tako vjerujem, da uz klapske večeri, Dane splitske kulture, projekcije filmova ili gostovanja eminentnih gostiju iz Hrvatske, Beogradom možemo proširiti val dobrih vibracija među našim dvjema državama.

O osiguranju prostora za hrvatsku zajednicu u Beogradu govorilo se i prilikom susreta s predsjednikom Vučićem. Je li ovo jedan od konkretnih pomaka nakon tih razgovora i kako tumačite ovu gestu?

Ne, nije ovo prvi konkretan pomak. Prvi su bili očitovani već nakon nekoliko dana nakon sastanka s predsjednikom kada je državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak** zastupao upošljavanje jezično stručnog kadra u nastavi na hrvatskom jeziku u Gimnaziji u Subotici i kada je, tada još državna tajnica u Ministarstvu prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja **Anamarija Viček** dala podršku otvaranju samostalnog odjela prvog razreda u Đurđinu. Atmosfera pozitivnih politika se vrlo brzo pokazala na djelu. Tako je uslijedio i poziv direktora Direkcije za imovinu Grada Beograda Jovana



Vorkapića s kojim smo već na prvom izuzetno ugodnom i konstruktivnom sastanku sve dogovorili, a u nepunih mjesec dana sve i realizirali. Gestu dara tumačimo na način da smo svi zajedno sazreli, jer se darovatelj ne boji rasta onoga kojemu se daruje. Puno puta smo naglašavali da kada bi se Hrvatima i sva moguća prava u Srbiji ostvarila, mi nikako ne možemo biti ugroženi već samo zadovoljni, lojalni građani koji predstavljaju bogatstvo države u kojoj žive.

Za koje probleme očekujete da bi također uskoro mogli biti riješeni, a stavljeni su na stol prilikom razgovora s Vučićem?

Oni krucijalni, koji su u osnovi svih drugih izazova – uključivanje predstavnika hrvatske zajednice u srbijansko društvo, proces donošenja odluka, politički sustav i sustav u kojem će oni koji su izuli cipele moći na originalan način doprinosti kreativnim, konstruktivnim i vrhunskim rješenjima za ulazak postolara u Europsku uniju.

H. R.

Konferencija Centra za regionalizam iz Novog Sada

Nacionalne manjine i međudržavni odnosi

»Pripadnici manjina žele imati što višu razinu prava i što bolje ostvarivanje prava dok oni koji upravljaju državom imaju puno šire interese i moraju voditi računa i o drugim važnim pitanjima opstanka i razvoja političke zajednice. Tu je važna komunikacija i stvaranje sinergije gdje pripadnici manjina trebaju dati svoj doprinos političkoj zajednici u kojoj žive. U Hrvatskoj se to danas događa u punom smislu te riječi jer su zastupnici manjina dio vladajuće većine, a na drugoj strani oni koji upravljaju državom moraju voditi računa i da se pripadnici nacionalnih manjina osjećaju slobodno i sigurno i da u punoj mjeri mogu ostvarivati svoja prava i očuvati i razvijati svoj identitet«, rekao je prof. dr. sc. **Siniša Tatalović** na online konferenciji »Utjecaj položaja nacionalnih manjina na međudržavne odnose Srbije, Crne Gore i Hrvatske«.

Konferenciju je organizirao Centar za regionalizam iz Novog Sada uz podršku *Hanns Seidel Stiftung* 18. rujna. Regionalni direktor Fondacije za jugoistočnu Europu dr. **Klaus Fiesinger** je kazao da su u Hrvatskoj ohrabrujući znaci jer je predstavnik srpske manjine potpredsjednik u Vladi **Andreja Plenkovića**, ali i da s druge strane vidi opasnu situaciju u Crnoj Gori koja može utjecati kako na manjine tako i na susjedne zemlje.

Centar za regionalizam se temom manjina i međudržavnih odnosa bavi već dulji niz godina, a njegov direktor **Aleksandar Popov** je istaknuo na početku konferencije razliku između »starih« (tradicionalnih) i »novih« manjina. Istaknuo je da položaj »starih« manjina ponekada može izazvati turbulencije između pojedinih zemalja ali su češće varnice, dok, kada je riječ o »novim« manjinama i njihovom utjecaju na međudržavne odnose, tu se »na žalost još nije iskoračilo iz koordinatnog sustava raspada bivše zajedničke države 90-ih godina«.

»Dramatični način na koji su postali manjina uvjetovao je njihov kasniji položaj i odrazio se i na odnose zemalja u kojima žive i zemlje matičnog naroda. Očigledan primjer su tri države: Srbija, Hrvatska i Crna Gora. Kada je riječ o srpskoj manjini u Hrvatskoj i hrvatskoj u Srbiji njihov je položaj reguliran bilateralnim sporazumom o zaštiti prava manjina koji je 2004. potpisan i danas je na snazi. Noviji dokument je Deklaracija o unaprjeđenju međusobnih odnosa koju su potpisali **Aleksandar Vučić** i **Kolinda Grabar-Kitarović** 2016. u Subotici. Jedno od pet otvorenih pitanja je i pitanje zaštite prava srpske zajednice u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji«, rekao je Popov.

On je ocijenio da su u drugoj polovici ovog desetljeća skoro zaštićeni odnosi između ove dvije države, što nije dobro. Kao jedan od pozitivnih pomaka naveo je i nedavno obećanje Vučića predstavnicima hrvatske zajednice da će se rješavati pitanje političke reprezentacije Hrvata u Srbiji.

Vladimirov: Izvući se iz folklornog geta

Savjetnica predsjednika Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj **Aneta Vladimirov** ocijenila je da visoka politika kasni za onim što su odnosi ljudi na terenu, pa čak i na područjima u Hrvatskoj koja su od '91. do '95. imala teške periode bilo da su žrtve bile na hrvatskoj ili srpskoj strani. »Visoka politika je s jedne strane omeđena naučenom političkom korektnošću, a s druge strane uvjetovana odnosom dviju zemalja unutar kojih su manjine češće objekti nego li subjekti političkog djelovanja. SNV se donekle razlikuje od vijeća drugih manjina u Hrvatskoj po tome što je nama pitanje jesmo li subjekti političkog djelovanja izuzetno važno i ono je postavljeno unutar shvaćanja manjinskog dobra kao općeg«, rekla je Vladimirov.

Kao najbolji primjer takvog shvaćanja je navela tjednik *Novosti* kojemu je nakladnik SNV i koji se bavi stvarima koje se jednako tiču pripadnika srpskog naroda kao i bilo kog drugog: »Istovremeno, manjinske teme koje su tradicionalno smještene u, uvjetno rečeno, folklorni narativ nastojimo donekle izvući iz tog narativa i folklornog geta«, istakla je Vladimirov.

Kao ključne izazove Srba u Hrvatskoj izdvojila je: osiromašenje i težak položaj Srba u ruralnim područjima, zatim snažne asimilacijske tendencije u gradovima, treći izazov je mogućnost rekonstrukcije stradanja Srba 90-ih i tijekom II. svjetskog rata, koji uključuje ne samo rekonstrukciju smrti nego i života Srba u Hrvatskoj do rata 91.-95. ili II. svjetskog rata i na koncu je izazov koji se tiče obrazovanja koji uključuje pitanje što se uči o manjinama općenito u obrazovanju kao i problematiku obrazovanja na srpskom jeziku, a koje uključuje i pitanje kolektivne krivnje i odgovornosti.

Žigmanov: Uključenost u donošenje odluka je ključ

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** je rekao da su izazovi s kojima se suočavaju Hrvati u Srbiji visoko zatomićeni kada su u pitanju ukupni hrvatsko-srpski odnosi:

»Kada je u pitanju zakonodavni okvir u Srbiji, nemamo tu vrstu institucionalnog rješenja kao u Hrvatskoj. Ne postoji Ustavni zakon koji bi riješio pitanje položaja nacionalnomanjinskih zajednica, a postojeća rješenja nisu najsretnija. Ne postoji institut komunikacije s vlastima kada su u pitanju manjinska samoupravna tijela utemeljena po zakonu već postoji izvanzakonsko tijelo Koordinacija manjinskih vijeća koja u nekim vrlo čudnim aranžmanima, mjestima i vremenima komunicira s predstavnicima vlasti«.

Za hrvatsku zajednicu u Srbiji, smatra Žigmanov, najveći je izazov isključenost iz procesa donošenja odluka.

Dramatičan način na koji su »nove manjine« postale manjinama uvjetovao je njihov kasniji položaj i odrazio se i na odnose zemalja u kojima žive i zemlje matičnog naroda, rekao je Popov

»Način političke reprezentacije u Srbiji nije pravedan i nije dobar za sve manjinske zajednice. Odgovara samo velikim i teritorijalno koncentriranim zajednicama dok sve ostale manjinske zajednice nisu mogle ostvariti svoje predstavništvo u najvišem zakonodavnom tijelu, niti u pokrajinskoj skupštini niti u lokalnim samoupravama. Uključenost u procese donošenja odluka je ključ, jer ukoliko toga nema, vi s ulice, izvan institucija, pokušavate rješavati probleme. Mi smo bili u paradoksalnoj situaciji da zbog isključenosti iz institucionalnog okvira mogućnosti sudjelovanja u političkom sustavu s predsjednikom Srbije razgovaramo o potrebi upošljavanja prosvjetnog savjetnika za obrazovanje na hrvatskom jeziku, jer unatoč tome što 18 godina postoji obrazovni proces to nije riješeno«, kazao je Žigmanov.

Istaknuo je kako postoji nerazvijen model kada je u pitanju financiranje kulturnih i medijskih sadržaja, kao i da u Srbiji nije napravljena procjena što manjinsko samoupravno tijelo treba raditi, na koji način treba biti kadrovski ekipirano i koliko je financijskih sredstava potrebno da može funkcionirati.

»Po sadašnjem modelu HNV može uposliti tri profesionalne osobe da ostvaruju manjinsku samoupravu. To na svijetu ne postoji. U ozbiljnim demokratskim državama postoji plan, program, vrlo jasni proračuni što su obveze, što su kadrovske pretpostavke i financijske potrebe«, rekao je Žigmanov.

Na koncu, istaknuo je da postoji nespremnost da se prizna činjenica da je zločina nad Hrvatima u Vojvodini bilo – etnički motiviranog nasilja, ubojstava, protjerivanja, prijetnji i u što su bile uključene i institucije sile, prije svega vojske i policije.

»Na valu onoga što se događa u Hrvatskoj osnaženi su i naši naponi da se oda i pijetet prema hrvatskim žrtvama u Srbiji. Bez toga politike suočavanja neće biti dovršene«, rekao je Žigmanov.

Bašić: Formalni sastanci, neformalni načini

Direktor Instituta za društvene nauke u Beogradu dr. sc. **Goran Bašić** je, govoreći o bilateralnim sporazumima koji se odnose na zaštitu manjina, rekao kako je Srbija preuzela četiri ugovora o bilateralnoj zaštiti manjina od SRJ – s Rumunjskom, Sjevernom Makedonijom, Hrvatskom i Mađarskom ali i da, kad se pogleda djelotvornost tih ugovora, nije siguran da su pridonijeli bitno položaju nacionalnih manjina.

»Postoje tri otvorena pitanja položaja manjina u Srbiji koja poprilično opterećuju položaj pripadnika tih nacionalnih manjina, onda međudržavne odnose i treće: regiju. S Rumunjskom je neriješeno pitanje Rumunja i Vlaha i pitanje vjeroispovijesti na rumunjskom jeziku u Srbiji. U ugovoru s Hrvatskom je sporan čuveni članak 9. oko zastupstva hrvatske nacionalne manjine u vlasti, a s Mađarskom, iako naizgled nema otvorenih pitanja, sasvim sigurno postoji pitanje personalne autonomije Mađara u osam općina na sjeveru Srbije, odnosno Vojvodine«, rekao je Bašić.

Treba imati u vidu da svaka od država ima svoj interes nezavisno od nacionalnih manjina i da Srbija te ugovore promatra strateški, u sklopu europskih integracija, koje u ovom trenutku Mađarska snažno podržava, a važno je i da Hrvatska i Rumunjska ne otvore sporna pitanja.

»Manjine moraju biti vrlo oprezne, osobito njihovi pregovarači, jer su oni realni zastupnici, pogotovo manjinske stranke, u procesu u kojem zastupaju interese nacionalnih manjina. Mora se imati u vidu da je na sastancima između predsjednika država, premijera, bilo govora i o rješavanju pitanja oko položaja nacionalnih manjina iako postoji vrlo jasan mehanizam da se ta pitanja rješavaju. Međutim, pitanje stabilizacije, pitanje različitih kompromisa i dogovora, koji postoje između država i koji su nevidljivi, rješavaju se na formalnim sastancima na neformalni način i onda, naravno, ne možemo biti sigurni hoće li se obećanje bilo kojih aktera na tim političkim događajima i ispuniti. I to je vrlo težak i neizvjestan položaj predstavnika nacionalnih manjina koji sudjeluju u tim procesima. I to bih rekao da nije fer odnos države prema pripadnicima nacionalnih manjina«, rekao je Bašić.

Tatalović: Unutarnji razlozi i vanjski utjecaji

Profesor dr. sc. Siniša Tatalović je potvrdio da se puno više stvari dogovara i rješava neformalno, ali i da se u tim neformalnim razgovorima često pripremaju one odluke i rješenja koja se onda formaliziraju u tijelima državne vlasti. On je istaknuo i da svaka vlast vodi računa o svom biračkom tijelu, a da prava nacionalnih manjina nisu uvijek ona pitanja koja donose određene političke poene.

»Ovo su teme o kojima razgovaramo već 30 godina. I često se vraćamo jedan korak nazad, pa dva koraka naprijed. Sve ovisi o konkretnoj političkoj situaciji, ne samo unutar jedne zemlje nego unutar šireg prostora jugoistočne Europe«, ocijenio je Tatalović.

Prema Tataloviću, manjinska prava se mogu promatrati kao interno i eksterno pitanje.

»Od 90-ih godina u Europi nitko ne može govoriti da je apsolutno suveren, posebno ne po pitanju ljudskih prava i prava nacionalnih manjina. Tu imamo koordinaciju interesa svake države da ta pitanja uređuje na način kako ona smatra da treba, ali isto tako imamo i vanjske utjecaje koji su permanentno u nekim zemljama snažniji, a prema nekima manje izraženi. Države kao što su Srbija, Hrvatska i Crna Gora su u proteklih 30 godina imale značajne vanjske utjecaje na reguliranje većinsko-manjinskih odnosa i položaja nacionalnih manjina«, kazao je Tatalović.

Kada je riječ o Hrvatskoj, ona, osim što ima veliki broj nacionalnih manjina, ima i veliki broj Hrvata koji žive izvan Hrvatske i mora voditi računa o te dvije kategorije, iznio je Tatalović: »Prema nekim procjenama, koliko Hrvata živi u Hrvatskoj toliko ih živi i u drugim zemljama svijeta. Hrvatska je tu uspostavila jedan dobar balans, vodeći računa o svom interesu da Hrvati koji žive izvan Hrvatske očuvaju svoj nacionalni identitet, isto tako je motivirana da hrvatski državljani koji ne pripadaju većinskom narodu čuvaju svoj identitet. U tom smislu je hrvatska potpisala bilateralne sporazume u zemljama u kojima Hrvati žive kao nacionalna manjina i na taj način pokazuje da želi sudjelovati u zaštiti njihovih prava s državama u kojima oni žive, ali isto tako je motivirana da pripadnici nacionalnih manjina koji žive u Hrvatskoj što je više moguće ostvaruju svoja prava«.

J. D.



Hrvatsko nacionalno vijeće dodijelilo nagrade i priznanja najboljim učenicima

Punoljetstvo okrunjeno plodovima rada

*Nagrađeno je 102 učenika osnovne i srednje škole * Za učenika generacije svih hrvatskih odjela proglašen je David Kozma, koji je ujedno i dobitnik nagrade crvena kravata*

Najboljim učenicima cjelovite nastave na hrvatskom jeziku 17. rujna dodijeljene su nagrade i priznanja za postignute izuzetne uspjehe u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima tijekom školske 2019./20. godine.

Na ovome popisu našlo se 102 učenika osnovne i srednje škole, a za učenika generacije svih hrvatskih odjela kada je u pitanju osnovna škola proglašen je **David Kozma**, koji je ujedno i dobitnik nagrade *crvena kravata*.

Uz sjećanje na Antunovića

Svečana akademija, koja se organizira na kraju školske godine u čast preporoditelju **Ivanu Antunoviću**, izostala je iz svima poznatih razloga, te je ove godine obilježena na ovaj način, što, kako je rečeno, ne umanjuje sjećanje na katoličkog biskupa i barjaktara nacionalnog preporoda Hrvata. Tako je sa sjećanjem na Antunovića Hrvatsko nacionalno vijeće ovom svečanošću obilježilo i 18. rođendan obrazovanja na hrvatskom jeziku. Naime, ove školske godine u cjelovitu nastavu krenula je 19. generacija učenika.

Na početku programa nazočnima se obratila predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** rekavši kako obrazovanje na hrvatskom jeziku više nije na počecima, te kako je ono sada već zaokruženo, od jaslica pa sve do fakulteta.

»Više tisuća zadovoljne djece je iza nas. Više stotina učitelja, nastavnika i profesora koji su ostavili svoj trag u odgoju naše djece. Više tisuća zadovoljnih roditelja koji su s nama bili i kad

je bilo teško – i kada nismo imali udžbenike, i kada nismo imali izbora u srednjim školama, i kada nismo imali financijskih sredstava za prijevoz učenika i kada su samo rijetki odlazili na more. Hvala vam što smo i danas zajedno. Ponosni smo i na sve one koji danas nisu nagrađeni, ali su neizostavni dio naše zajedničke priče«, rekla je Vojnić i dodala kako je Hrvatsko nacionalno vijeće sve ove godine činilo napore kako bi obrazovanje na hrvatskom jeziku izgledalo kako je danas.

Naglasila je kako djeca i roditelji uvijek mogu računati na podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao i na podršku Ministarstva, Pokrajine i Grada. Temelji dobrog partnerstva su napravljeni, a po riječima Vojnić s podrškom Vlade, županija, gradova i općina Hrvatske uspjesi su utrostručeni.

Najbolji učenici

Kada su u pitanju uspjesi učenika, onda možemo slobodno reći kako su oni na zavidnoj razini. Naime, svi pohvaljeni i nagrađeni učenici postigli su na školskim, općinskim, okružnim i republičkim natjecanjima jedno od prva tri mjesta, a na popisu su se našli i oni koji su postigli skroz odličan uspjeh. Protekle školske godine, iz epidemioloških razloga nisu održana pojedina republička natjecanja, te učenici koji su se plasirali na najvišu razinu nisu uspjeli ići do kraja. No, to nije umanjilo njihov dotadašnji uspjeh.

Među nominiranim učenicima za *crvenu kravatu* bili su: **Teo Margetić** koji je završio OŠ *Matko Vuković*, **Marija Milodanović**



Teo Margetić, Marija Milodanović, Jasna Vojnić i David Kozma

OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina, koja je ujedno i učenica generacije ove škole i **Petar Pečerić** OŠ *Matko Vuković*, a nagrada je pripala Davidu Kozmi iz OŠ *Matko Vuković*, koji je protekle četiri godine osvojio brojne nagrade i priznanja te tako osim ove nagrade, postigao i priznanje učenik generacije OŠ *Matko Vuković*.

»Obitelj me je uvijek podržavala u svemu što sam radio, pa je tako i danas uz mene. Ovo priznanje i nagrada mi puno znače, to će me i dalje poticati da radim i da budem bolji u onome što želim raditi, a to je programiranje. To mi je cilj koji želim postići. Nikada nisam bio skroman, uvijek sam imao velike ciljeve koje sam do sada i postigao jer sam puno radio. Nadam se najboljem i u srednjoj školi, te da ću uspjeti ono što sam zacrtao. Omiljeni predmet u osnovnoj školi bila mi je matematika, osobito onaj logični dio. Nastavnica matematike **Nevenka Tumbas**, s kojom sam išao na brojna natjecanja je uvijek govorila kako sam logičar i sada se slažem s njom«, kaže Kozma koji je sada učenik 1. razreda IT smjera u Gimnaziji.

Nagrađene i profesorica i ravnateljica

Osim učenika, nagrađeni su i oni koji su se ove godine posebno istaknuli, te svojim radom pridonijeli podizanju kvalitete obrazovanja na hrvatskom jeziku. Tako su nagrađene profesorica hrvatskog jezika i književnosti **Morena Rendulić** i ravnateljica OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu **Ljiljana Dulić**.

»Zadovoljna sam zajednicom, kao i radom hrvatske zajednice na ovim prostorima, a tako i samim obrazovanjem. Smatram da se doista puno radi, a kao što sam i rekla zbilja mi je čast ovo priznanje primiti i zahvalna sam na svim riječima koje su rečene. Ovo priznanje i nagrada motivacija su za dalji rad, ali uistinu ono što nas profesore pokreće jesu sami učenici. Oni su i večeras dokazali da predano rade, jer bez njih ništa od ovoga ne bi imalo smisla«, kaže prof. Morena Rendulić koja je ovdje poslana od strane Ministarstva Hrvatske, a trenutno radi u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu i u Srednjoj medicinskoj školi u Subotici.

Prof. Rendulić je veliki doprinos kvaliteti nastave na hrvatskom jeziku dala tijekom pandemije i nastave na daljinu, kada je snimila 40 sati hrvatskog jezika i književnosti.

Prvi puta nagradu je dobila i jedna ravnateljica.

»Bili smo jedna od prve četiri škole koje su imale nastavu na hrvatskom jeziku. Bilo je teško i tada, a ni sada nije lako, no ipak smo ovogodišnji prvi razred dočekali s velikim oduševljenjem. Stekli su se uvjeti da se prvi razred otvori samostalno. Dok su prijašnjih godina dodjeljivane nagrade, uvijek sam s oduševljenjem promatrala kolege profesore koji su zasluženo dobivali priznanja i moram priznati da sam se pitala hoće li ikad nagradu dobiti i neki od ravnatelja škole, koji također ulažu veliki trud u organiziranje nastave na hrvatskom jeziku. Sada sam to i dobila i zahvalna sam na tome«, kaže Ljiljana Dulić.

Program su svojim nastupom upotpunili učenica generacije srednje Muzičke škole **Ivana Mačković** (tambura) i učenica osnovne Muzičke škole **Lucija Vukov** (flauta), te tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**.

Svečanosti su prisustvovali izaslanik veleposlanika Republike Hrvatske u Srbiji **Velimir Pleša**, član Gradskog vijeća Grada Subotice zadužen za područje obrazovanja i kulture **Miloš Nikolić**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj škole i roditelji.

Ž. Vukov



Učenici koji su postigli uspjeh na školskim, općinskim i kružnim natjecanjima



Intervju vodio: Zvonko Sarić

Interni etički medijski kodeks NIU Ruske slovo nije samo dokument lijepih želja i namjera * To je sporazumni etički dokument koji obvezuje NIU Ruske slovo da će raditi profesionalno novinarski, a Nacionalno vijeće rusinske nacionalne manjine da se neće miješati u uređivačku politiku medija kome je on osnivač * Ljudi koji nisu iz novinarske struke često ne znaju što je to sloboda govora i informiranja, iako je to imperativ civiliziranog svijeta još od Drugog svjetskog rata i donošenja Osnovne povelje o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda * Za direktora NIU Ruske slovo izabran sam 2018. godine ne kao partijski kadar ili miljenik Rusinskog nacionalnog vijeća * Ako su novinari dovoljno jaki, odlučni i istrajni da se izборе za slobodu govora u svom mediju, a nacionalno vijeće pokaže demokratsku volju i civilizacijsko dugoročno razumijevanje svoje uloge u društvu i slobodu medija za svoju zajednicu – ishod će biti pozitivan * U vrijednosti i neophodnost etičkog novinarskog integriteta ponekad je veoma teško uvjeriti novinare, ali i širu javnost, čak i onu građansku

Interni etički medijski kodeks, namijenjen manjinskom medijskom informiranju, zajedno su izradili predstavnici Nacionalnog vijeća Rusina i medija te nacionalne zajednice, zajedno s ekspertima Nezavisnog društva novinara Vojvodine. Na nedavnoj prezentaciji izvještaja neovisnog konzultanta **Nedima Sejdinovića** »Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza«, održanoj u organizaciji Misije OEES-a u Srbiji, ovaj model kodeksa predložio je direktor Novinsko izdavačke ustanove *Ruske slovo* **Boris Varga**, kojim bi se vršila profesionalna i etička samoregulacija između nacionalnomanjinskih vijeća i medija kojima su osnivači.

O ovom dokumentu razgovarali smo s dr. Borisom Vargom, novinarom i politologom (1975.). Magistrirao je na Lavovskom nacionalnom univerzitetu u Ukrajini, na Fakultetu žurnalistike, na Katedri za međunarodne medije i informacije (2000.), i doktorirao na Univerzitetu u Beogradu, na Fakultetu političkih nauka (2012.). Višegodišnje je angažiran u medijima: bio je stalni dopisnik za regiju zapadnog Balkana za BBC na ukrajinskom jeziku (od 2000. do 2019. godine), urednik u izdanjima NIU *Ruske slovo* (2007.-2018.), a od 20. rujna 2018. je na funkciji direktora te ustanove. Bio je novinar beogradskog časopisa *Vreme* (2000. – 2009.), kolumnist je za portal *Al Jazeera Balkans* (od 2014. godine), bio je i novinar novosadskog *Građanskog lista* (2006. – 2009.), a suradnik je portala *Autonomija* (od 2011. godine). Dobitnik je nagrade Nezavisnog društva novinara Vojvodine za interkulturalnost (2019.). Član je Suda časti Nezavisnog društva novinara Vojvodine (2019.).

Što je bio cilj izrade novinarskog internog etičkog kodeksa Nacionalnog vijeća rusinske nacionalne manjine i NIU Ruske slovo? Kakva se poruka šalje?

Medijska sloboda se ne dobija već stječe

Izrada Internog etičkog medijskog kodeksa je rezultat jedne, uvjetno i figurativno rečeno, birokratske evolucije i bila je posljednja etapa uspostavljanja samoregulative nezavisnog informiranja unutar NIU *Ruske slovo*. Jer, Interni etički medijski kodeks NIU *Ruske slovo* nije samo dokument lijepih želja i namjera. Njegova osnova nastala je još prije izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina 2014. godine, kada je samo tjednik *Ruske slovo* donio svoj unutarnji kodeks praćenja izbora, prije svega kako bi spriječio sukob interesa između nacionalnog vijeća, stranaka i novinara. Treba napomenuti da je stranačka aktivnost i »bliskost« prilično zastupljena kod novinara NIU *Ruske slovo*, a iz toga interesiranje da se uđe u Nacionalno vijeće. Obratili smo se tada i novinarskim udruženjima da svojim priopćenjima, citirajući Kodeks novinara Srbije, upozore manjinske medije i kandidate za izbore u nacionalno vijeće da je u pitanju ozbiljan izborni proces koji organizira Centralna izborna komisija Republike Srbije i da su obveze svih strana da se pridržavaju etike i profesionalizma. Tada sam bio glavni i odgovorni urednik tjednika *Ruske slovo*, a za izradu takve unutarnje samoregulative najvažniji je bio konsenzus između najstarijih novinara i najmlađih, koji su upravo završili relativno novi Odsjek za medijske studije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Svi oni su bili svjesni važnosti novinarske etike i u što sve vodi njeno nepoštovanje i zapostavljanje. Za izbore 2018. godine usavršili smo već postojeću samoregulativu i već tada smo otpočeli pregovore s Nezavisnim društvom novinara Vojvodine da bi trebalo ozbiljnije tretirati pitanje integriteta manjinskih medija, a ne samo za vrijeme izbora. Inače, tada je prozvučala čuvena fraza da su manjinski mediji »ispod radara« javnosti i regulatornih tijela i da se tamo odigravaju mnoge apsurdne stvari.

HR Tko je sve sudjelovao u izradi ovog novinarskog kodeksa namijenjenog manjinskom informiranju i kada je izrađen?

Sam finalni Interni etički medijski kodeks nastao je kao pilot projekt iz 2019., godine, na kom su Novinsko-izdavačka ustanova *Ruske slovo* i Nacionalno vijeće rusinske nacionalne manjine u posredništvu Nezavisnog društva novinara Vojvodine i Organizacije za europsku sigurnost i suradnju izradili samoregulatorni mehanizam rješenja koji bi trebao osigurati interne procedure, pravila i kodeks za unaprijeđenje uređivačke nezavisnosti i medijskog profesionalizma u NIU *Ruske slovo*. Jednostavno rečeno, to je sporazumni etički dokument koji obvezuje NIU *Ruske slovo* da će raditi profesionalno novinarski, a Nacionalno vijeće rusinske nacionalne manjine da se neće miješati u uređivačku politiku medija kome je on osnivač. Izradu takvog samoregulatornog dokumenta predviđao je i nacrt nove Medijske strategije Srbije,

za koju je teško reći primjenjuje li se i kako. Interni etički medijski kodeks NIU *Ruske slovo* odnosi se na tjedne novine *Ruske slovo* i novinsku agenciju *Rutenpres* koja izvještava na dnevnom nivou na sajtu i u sastavu je NIU *Ruske slovo*. Primjena Internog etičkog medijskog kodeksa je u Novinsko-izdavačkoj ustanovi *Ruske slovo* počela ove godine. Za sada nije bilo prijava nadzornom tijelu, koji je dio te institucije samoregulacije i istovremeno veza između čitatelja, ustanove *Ruske slovo* i Nacionalnog vijeća Rusina.

HR Koja poglavlja sadrži dokument i što je navedeno u njima?

Interni etički medijski kodeks ima nekoliko poglavlja. Prvo – definira tjedne novine *Ruske slovo* i novinsku agenciju *Rutenpres* kao tiskani i elektornički javni servis na rusinkom jeziku, te sve obveze koje proizlaze iz toga. Drugo, poglavlje definira odnos Nacionalnog vijeća Rusina prema NIU *Ruske slovo* i daje garancije nezavisnosti uređivačke politike. Treće je kadrovska autonomija NIU *Ruske slovo*. Do sada je bilo konzultantsko anketiranje redakcije tjednika *Ruske slovo* u svezi glavnog i odgovornog urednika, koje nije bilo obvezujuće za Upravni odbor, ali se volja redakcije barem od 5. listopada poštovala. Kolektiv NIU *Ruske slovo* je birao i tri člana Upravnog odbora, većinu njih, šest od devet, imenuje Nacionalno vijeće Rusina, a koji u stvari po Statutu imenuje direktor. Novina u ovom kodeksu je da se uvodi anketno izjašnjavanje cijelog kolektiva i u svezi direktora, kog također bira Upravni odbor. Ta praksa je preuzeta iz iskustva medija na mađarskom jeziku. Četvrto poglavlje je sprječavanje sukoba interesa koje je izvučeno iz Kodeksa novinara Srbije. Posebno je regulirana situacija u kojoj novinari i urednici koji su članovi nacionalnog vijeća mogu utjecati na rad NIU *Ruske slovo*, što se u praksi često dešava. Peto i posljednje poglavlje je nadzor, odnosno kontrola provođenja za koje je zaduženo četveročlano tijelo: iz kolektiva NIU *Ruske slovo*, Nacionalnog vijeća Rusina, Novinarske asocijacije Rusina i Nezavisnog društva novinara Vojvodine. Svi dokumenti su stavljeni na sajt NIU *Ruske slovo* na rusinskom i srpskom i dostupni su javnosti.

HR Je li izrada ovog dokumenta važna ne samo za informiranje rusinske zajednice na materinskom jeziku, već i za čitavu manjinsku medijsku zajednicu, ali i medijsku scenu u Srbiji u cjelini?

Mislim da ovaj dokument može postati primjenjivi model i za druge zajednice, jer on sintetizira praksu i druga dugogodišnja iskustva više manjinskih medija. U svijetu prava i obveza ništa se ne podrazumijeva, za sve postoje institucije i akti. Zato bi i jedan takav Interni etički medijski kodeks trebao biti osnova uređenja međusobnih odnosa između osnivača i samog medija. Ljudi koji nisu iz novinarske struke često ne znaju što je to sloboda govo-

ra i informiranja, iako je to imperativ civiliziranog svijeta još od Drugog svjetskog rata i donošenja Osnovne povelje o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda. I pored Univerzalnog novinarskog etičkog kodeksa i lokalnih, poput Etičkog kodeksa novinara Srbije, uvjeren sam da postoje razna tumačenja slobode govora i njenog ograničavanja, tako da bi svaka takva samoregulacija trebala biti osnov funkcioniranja ne samo javnih medija (koji dobijaju sredstva iz državnog proračuna) već i onih privatnih. Svakako, svaki interni etički medijski kodeks je mrtvo slovo na papiru ukoliko se ne primjenjuje. NIU *Ruske slovo* je vjerojatno jedina javna ustanova u kojoj ako planiraš biti novinar, moraš se iščlaniti iz stranke i ne možeš izvještavati o Nacionalnom savjetu Rusina, a da si tamo član. Na usvajanje Internog etičkog medijskog kodeksa utjecalo je i to da kao direktor na tu funkciju nisam došao partijskim putem niti kao miljenik nacionalnog vijeća.

Ima li prema Vašoj ocjeni cenzure i autocenzure u manjinskim medijima u Srbiji?

Ima. Mislim da ni jedan interni etički medijski kodeks to ne može spriječiti. Kao direktor, vidim ponekad autocenzuru u našoj ustanovi. Iako se trudimo govoriti više o slobodi izražavanja, to često zvuči kao neka pusta doktrina. Ipak, nikako ne smijemo nikoga optuživati za autocenzuru, jer bi to bilo direktno miješanje u profesionalni integritet urednika i novinara. Vjerujem također da mnogi novinari misle da je Interni etički medijski kodeks samo jedna kratkoročna avantura nakon koje bi moglo uslijediti vraćanje »na staro«, pa se zato polako korača u novu slobodu. Razumijem to potpuno, ne opravdavam i znam da za to treba vremena, snage i istrajnosti. Autocenzure ima i uvijek će je biti, posebno u partokratskim državama kakva je Srbija, u medijima koji zavise od državne pomoći. Posebno u okolnosti ekonomske krize i neizvjesnosti koja nas ubrzo čeka kao posljedica covid pandemije. Za direktora NIU *Ruske slovo* izabran sam 2018. godine ne kao partijski kadar ili miljenik Rusinskog nacionalnog vijeća. Ista je bila situacija kada sam 2013. godine bio izabran za glavnog i odgovornog urednika *Ruskog slova*. Medijska sloboda se ne dobija već stječe napornim radom.

Hoće li ovaj model biti predložen i drugim manjinskim medijima i nacionalnim vijećima? Očekujete li pozitivne reakcije?

Postoji ideja da se samoregulacija Internog etičkog medijskog kodeksa, uz podršku OEES-a, predloži kao model i drugim listovima, poput rumunjske *Liberataee*, mađarskog *Magyar Szó*, slovačkog *Hlasa L'udu*, Hrvatske riječi, ukrajinskog *Ridnog slova*, itd. U Vojvodini, Preševskoj dolini i u Sandžaku također. Najveća prepreka njene realizacije bila je pandemija i ograničenja zbog uvedenih mjera, ali i izbori, jer se takvi dokumenti ne usvajaju u izbornoj godini. Za vrijeme predstavljanja pilot projekta Internog etičkog medijskog kodeksa prošle godine u NDNV-u bilo je više zainteresiranih redakcija i novinara, što je sasvim logično – oni su nezaštićena strana u ovoj priči. Nacionalna vijeća se manje direktno interesiraju, jer se prije svega oni trebaju odreći poluge moći zarad nekih viših interesa, a to teško ide bez neke jače inicijative – ili od strane novinara ili iz vana, odnosno »od gore«. Uostalom, novinari u svakom mediju čiji je osnivač nacionalno vijeće trebaju se sami izboriti za tu inicijativu, a ne da čekaju da im se OEES ili NDNV izbore za taj kodeks. Istovremeno, to mora biti uzajamna interakcija međunarodnih institucija u Srbiji, novinarskih udruženja i samih novinara. Bilo bi dobro da

OEES sljedeće godine uloži više napora da se izrađeni model tog Internog etičkog medijskog kodeksa ponudi nacionalnim vijećima i medijima. S druge strane, novinari u tim medijima trebaju sami pokrenuti inicijativu pred nacionalnim vijećima za potpisivanje takve samoregulacije. Ako su novinari dovoljno jaki, odlučni i istrajni da se izbore za slobodu govora u svom mediju, a nacionalno vijeće pokaže demokratsku volju i civilizacijsko dugoročno razumijevanje svoje uloge u društvu i slobodu medija za svoju zajednicu – ishod će biti pozitivan. Moram priznati da je Nacionalno vijeće rusinske nacionalne manjine, odnosno članovi njihovog Odbora za informiranje, a koji su novinari, imali dovoljno svijesti, hrabrosti i demokratskog potencijala da učine da *Ruske slovo* postane istinski javni servis na rusinskom jeziku.

Postoji Kodeks novinara Srbije, no, postoji li i mogućnost da nasuprot profesionalnog i etičkog izvještavanja na jezicima nacionalnih manjinskih zajednica manjinski mediji mogu postati tek glasnici i bilteni nacionalnih vijeća manjina ili političkih stranaka s manjinskim nacionalnim predznakom?

Svakako da postoji. Samoregulacija je samo obostrana dobra volja koju je veoma lako poremetiti. Medijska sloboda je najkrhiji segment bilo koje demokracije, a posebno u medijima koji su desetljećima smatrani dijelom državne politike. Mislim da će svako nacionalno vijeće težiti da kadrovski i sadržajno što više ima utjecaj na medij kome je osnivač, bez obzira na bilo koje garancije koje se potpišu. I pojedini novinari će htjeti balansirati između svoje profesionalne uloge i podilaženja osnivačima. Rješenje je u obostranoj svijesti da postoji volja da toga ne bude.

Govorit ću naravno pristrano, jer sam direktor, ali smatram da je NIU *Ruske slovo* u potpunosti depolitizirana ustanova. U vrijednosti i neophodnosti etičkog novinarskog integriteta ponekad je veoma teško uvjeriti novinare, ali i širu javnost, čak i onu građansku.

Jesu li manjinski mediji bitan segment medijske scene u Srbiji?

Jesu, ali zavisi što smatrate bitnim. Prije svega, važno je da Srbija ispuni u pregovornom procesu svoje obveze, a jedna od njih su prava manjina i pravo na njihovo informiranje. Znajući što se tijekom devedesetih, ali i nakon 5. listopada 2000., u Srbiji događalo s nacionalnim manjinama, posebno Hrvatima, Albancima i Bošnjacima, mislim da će taj segment biti posebno praćen od EU. U tom segmentu država i vladajuće stranke više su zainteresirane da svoje informiranje prepuste lokalnim manjinskim strankama i nacionalnim vijećima, umjesto da se suoče s mogućom blokadom europskih integracija od strane njihovih matica, što je bilo u nagovještaju Rumunjske i Bugarske. To bi u određenim okolnostima mogla uraditi Mađarska i Hrvatska, čak i za svoje unutarnje političke potrebe. Kada je riječ o medijima i medijskoj sceni u Srbiji, manjinski mediji ne igraju veliku ulogu. Više ih se promatra kao neka produžena ruka državne politike – »državni mediji« još iz doba socijalizma. Takav status je posebno izražen izuzećem iz privatizacije. Kao što sam ranije rekao, manjinski mediji u Srbiji su ispod radara profesionalnih udruženja i šire javnosti, a to ne bi trebalo biti, jer se nivo interkulturalnosti najlakše mjeri medijskim sadržajima i njihovom raznolikošću, razmjenom. Samo nazivanje »manjinski mediji« već u sebi nosi taj pejorativni ton nečega što nije dovoljno profesionalno i samostalno.

Osnovana Mjesna organizacija DSHV-a u Vršcu

Po prvi puta u povijesti političkog djelovanja Hrvata u Vojvodini, u subotu, 19. rujna, u Vršcu je, zahvaljujući nastojanjima predsjednika Podružnice Banat **Gorana Kaurića**, osnovana Mjesna organizacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. U nazočnosti desetak osnivača, za predsjednika MO DSHV-a u Vršcu

izabran je **Vladimir Stajić**, a za zamjenika predsjednika **Božica Narandžić Petrović**. Također, izabrani su i sljedeći članovi MO: **Karlo Kiš**, **Ljiljana Stajić**, **Dragutin Petrović** i **Nada Drljača**. Na Osnivačkoj sjednici MO DSHV-a u Vršcu nazočili su, osim predsjednika Podružnice Banat Gorana Kaurića, i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** te predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piu-ković**.

Inače, zajednica Hrvata u Vršcu broji više stotina građana. Oni su u najvećem broju potomci koloniziranih hrvatskih obitelji nakon Drugog svjetskog rata s područja Dalmacije (u samom gradu Vršac te obližnjem naselju Gudurica) te potomci ekonomskih migranata iz vremena socijalističke Jugoslavije, koji su dolazili, istina u ne tako velikom broju, iz skoro svih područja Republike Hrvatske.

Press služba DSHV-a



Promocija Lektorata hrvatskog jezika u HNV-u

Lektorat za hrvatski jezik i književnost, koji se odvija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Novom Sadu, predstavljen je u petak, 18. rujna, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici trećoj generaciji zainteresiranih polaznika – odgojiteljima, učiteljima razredne nastave, predmetnim nastavnicima/profesorima u nastavi na hrvatskom jeziku u Vojvodini, te učiteljima Hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture. S radom i programom Lektorata, predmetima, kolegijima, načinom polaganja ispita, upoznao ih je predavač – lektor hrvatskog jezika i književnosti prof. dr. **Tomislav Čužić**.

Na Lektoratu tijekom dva semestra spomenuti polaznici slušaju, a potom polažu ispit iz četiri predmeta: Hrvatski I. i Hrvatski II. (hrvatsko znanstveno nazivlje), Hrvatska dječja književnost, Metodika – hrvatski jezik u nastavi i predškolskom odgoju te Hrvatska kultura i društvo, a u prethodne dvije godine pohađalo ga je blizu 20 polaznika.

Na pitanje jesu li dva fakultetska semestra dovoljna da prosvjetni djelatnici steknu znanje hrvatskog jezika potrebno i dovoljno za rad u prosvjeti Čužić odgovara:

»Sve je stvar osobnog odnosa prema radu, ali mislim da ta četiri predmeta mogu ispuniti te potrebe. Budući da je riječ o nestudijskom, odnosno stručnom programu, tu je prisutan veći individualizam. Predavanje je važno, ali i to da se polaznici i individualno posvete svom radu. Tu imamo i mentorski rad, rad na projektu i dr.«

Nakon ove promocije pristupit će se sagledavanju prioriteta u nastavi na hrvatskom jeziku kada je u pitanju jezična stručnost za izvođenje određenih predmeta, kaže predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Margareta Uršal**.

»Tražili smo od škola da nam dostave podatke o predmetima koji su stručno zastupljeni i onima koji nisu u određenoj školi. Na temelju toga ćemo uraditi analizu i odrediti prioritete, tj. koji su obrazovni profili nastavnika deficitarni kako bi se putem lektorata osposobili da osim stručnosti za izvođenje predmeta steknu i jezičnu stručnost za izvođenje nastave na hrvatskom jeziku.«

Jedna od zainteresiranih polaznica je **Danijela Skenderović**, učiteljica OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici, kojoj je ovo 16. godina kako radi u nastavi na hrvatskom jeziku i koja od Lektorata očekuje dodatno i prijeko potrebno usavršavanje.

»Sve što smo do sada radili uglavnom je bilo samostalno u smislu da smo individualno učili i obučavali se. Ovo će nam jako koristiti za ubuduće, da to svoje dosadašnje znanje uobličimo, da nam se neke stvari dodatno pojašne i da jezično uznapređujemo. Što se tiče dosadašnjeg jezično-stručnog usavršavanja, išla sam na seminare u okviru Ljetne škole jezika u Hrvatskoj što je organizirala Agencija za odgoj i obrazovanje, a išla sam i na neka jednostavna predavanja, ali ovako nešto je zaista potrebno.«

Podsjetimo, Filozofski fakultet u Novom Sadu, u okviru Centra za usavršavanje nastavnika realizira Program za stjecanje kompetencija iz hrvatskoga jezika, kulture i književnosti s metodikom rada. Pohađanjem Lektorata stječe se licenca za jezičnu kompetenciju, što je jedan od uvjeta za upošljavanje u nastavi na jeziku nacionalne manjine. Konkretno, za hrvatski jezik on se sastoji iz četiri ispita i njihovim polaganjem stječe se potvrda spomenutog fakulteta o jezičnoj kompetenciji za izvođenje nastave na hrvatskom jeziku.

I. P. S.

Petar Pifat, urednik i voditelj radijskog programa na RTV-u

Neprestano nastojim poboljšati program

Hrvatski program na trećem programu radija na Radio-televiziji Vojvodine postoji od 10. ožujka 2012. godine i već osam godina funkcionira s jednim čovjekom koji kreira, uređuje i vodi ovaj program. Prva je urednica i voditeljica bila **Jelena Tumbas**, a posljednjih četiri godine je **Petar Pifat**. U odnosu na druge redakcije to je zaista malo, jer programi na mađarskom (na drugom programu Radio Vojvodine) i programi na rumunjskom, rusinskom i slovačkom na trećem (svi osnovani 29. studenog 1949. godine) imaju daleko brojnije redakcije. Ipak, Petar Pifat zadovoljan je što je konačno riješen njegov radni status, a što se tiče eventualnog povećanja broja uposlenih nije optimist te smatra kako ovo pitanje treba postavljati i rješavati na višim razinama.

Od ovog mjeseca ste stalno uposleni na RTV. Što za Vas osobno znači ova promjena statusa?

Imajući u vidu moje četverogodišnje angažiranje na pripremanju, kreiranju, uređivanju i vođenju radijskog programa na hrvatskom jeziku koji se emitira na RTV-u, trećem programu radija, pri čemu sam bio uposlen preko raznih agencija, a u međuvremenu i zakonski maksimalno dopuštene dvije godine na određeno vrijeme u samom RTV-u, ovo je za mene konačno priznanje i čast, ali i rješenje poslovnog statusa. Sretan sam što se pronašlo mogućnosti da jedini angažirani djelatnik radijske redakcije hrvatskog programa bude uposlen za stalno u Javnom medijskom servisu za koji i radi. Tu odluku najviše je priječila uredba Vlade o zabrani upošljavanja u javnom sektoru koja je na snazi već niz godina. Zahvaljujući najprije pretpostavljenima u radiju, ali i potpori urednice Hrvatske TV redakcije na RTV-u i čelništvu HNV-a, ostvareno je i to dugo iščekivano rješenje.

Hoće li se nešto mijenjati u programu, emisijama ubuduće?

Neprestano nastojim poboljšati program, što ovisi i o resursima koji su na raspolaganju. Svakako, razgovaram i promišljam s nadležnima na koji način bi se program mogao učiniti još atraktivnijim i interesantnijim slušateljima, odnosno kako bih ispunio njihova očekivanja. U ovim okolnostima, konkretno, planiram pronalazati više zanimljivijih tema, ljudi i događaja iz naše zajednice čije bi priče pridonijele većoj kvaliteti sadržaja programa. Volio bih priređivati i reportaže iz Hrvatske, kao primjer i iskustvo života u matičnoj domovini, te na terenu snimati u cijelosti važnije događaje u našoj zajednici, poput koncerata, simpozija i drugih skupova čime bi se dobio ne samo kvalitetan zvučni materijal za kasnije emitiranje kroz radijske emisije nego i trajni zapis kao arhivski materijal i dokument.

Kada se može slušati emisija i koji je njegov doseg? Kakav je koncept emisije?

Emisije se emitiraju dvaput tjedno, utorkom i subotom od 14.15 do 14.45 sati. Kolažnog su tipa, čiji je sadržaj posvećen aktualnim zbivanjima na kulturnoj, tradicijskoj, vjerskoj i političkoj sceni Hrvata u Vojvodini. Program žanrovski kombinira emitiranje snimljenih priloga, reportaža, razgovora uživo s istaknutim sugovornicima te konvertiranih video-priloga od dopisnika, pri-



lagođenih radiju kao mediju. U prosjeku sadržava dvije trećine govornog sadržaja dok preostali prostor zauzima tradicionalna i suvremena hrvatska glazba. Program doprinosi obogaćivanju informiranja i znanja, njegovanja naslijeđa, kulturnih tradicija i regionalnih specifičnosti, u skladu s planiranim programskim konceptom iz plana proizvodnje medijskih sadržaja. Emisija se može slušati na teritoriju Vojvodine s predajnicima u Novom Sadu (na 100 MHz), Subotici (89,6 MHz), Somboru (92 MHz) i Vršackom Bregu (107,1 MHz).

Napravili ste i Facebook stranicu. Što je bio cilj i kakve su reakcije?

Za razliku od TV dnevnika na hrvatskom koji se može gledati i odgođeno putem web stranice RTV-a, za hrvatski radijski program nije postojala takva mogućnost. Konačno je i to ostvareno u svibnju ove godine, a tom prigodom je otvorena i istoimena Facebook stranica na kojoj dijelim svaku novu emisiju. Stranica ima i originalni logotip, pa je dobro prepoznatljiva i praćena. Time je postignuto da emisiju poslušaju i oni do kojih signal, na žalost, ne dopire ili nisu bili u prilici uživo slušati program. Osim toga, time smo dobili komentare, reakcije na program, što je jako važno da bismo znali što trebamo raditi kako bismo ga poboljšali.

Imate li autonomiju u svome radu?

Imam apsolutnu autonomiju u radu i potpunu slobodu izbora tema koje zauzimaju polusatni prostor emisije.

Druge manjinske redakcije su daleko brojnije. Ima li izgleda da se Hrvati izjednače s drugim brojčano sličnim manjinama u tom pogledu?

Nije realno očekivati takve promjene u skorijoj budućnosti. Ostale manjinske redakcije postoje duže, imaju već uhodanu shemu rada i znatno veći i složeniji program. A ispuniti veći medijski prostor zahtijeva i više posla, tj. više djelatnika. Mislim da je to pitanje koje se treba postavljati i rješavati na višim razinama.

J. D.

Ratnici, urotnici i književnici

Poslije bitke na Mohačkom polju, **Sulejman Osvajač** mudro i lukavo, znajući da u Hrvatsko-Ugarskoj kraljevini postoje značajne vojne snage koje nisu stigle sudjelovati u bitci (ban **Krsto Frankopan** s hrvatskom vojskom i vojvoda **Ivan Zapolja** s erdeljskom), povukao se iz središnjeg dijela kraljevine i 15 godina mirno promatrao svjeverni građanski rat između pristalica **Ferdinanda Habsburga** i vojvode Zapolje. Knez Krsto Frankopan (**Frangepán Kristóf**), jedan od najčuvanijih vojskovođa svojeg vremena, koji je trebao biti glavnomandujući u Mohačkoj bitci, postao je s većinom slavonskih plemića Zapoljin pristalica. Umro je prilikom opsade Varaždina 1527. godine, boreći se protiv pristalica Ferdinanda Habsburga. Kad je Sulejman Osvajač drugi put osvojio Budim (1541.) Ugarska se raspala na tri dijela. Zapadni i sjeverni dio činio je tzv. Kraljevsku Ugarsku, koja je priznavala Ferdinanda za ugarskog kralja, na istočnom dijelu formiralo se relativno samostalno vojvodstvo Erdelj, središnji dio postaje najudaljeniji turski vilajet budimski, s budimskim pašom na čelu. Vilajet je podijeljen na 12 sandžaka, a ovi na nahije (Subotica je bila sjedište jedne nahije). Sulejmanova želja bila je da zauzme Beč, i u tom cilju organizirao je nekoliko pohoda. U tim borbama istakao se još jedan Hrvat, pristalica Ferdinanda, **Nikola Jurišić** (**Juristics Miklós**). On je sa svojim malobrojnim braniteljima uspješno obranio tvrđavu Kőszeg (Kiseg) (1535.) blizu austrijsko-ugarske granice. Nagrađen je barunskom titulom i dobio grad Kőszeg u posjed. U Sulejmanovom posljednjem pohodu jedan komandant iz porodice **Šubić** se istakao i postao je i hrvatski i mađarski nacionalni junak poput Jurišića: to je bio **Nikola Šubić Zrinski**, tj. **Zrinyi Miklós**. Istina, on 1566. godine nije uspio obraniti Sigetvar, poginuo je sa šacicom svojih vojnika prilikom posljednjeg juriša na turske vojnike, ali u tom je trenutku i njegov protivnik Sulejman bio mrtav. Ali-paša **Mehmed Sokolović** je to vješto sakrio i objelodanio je tek nakon zauzeća tvrđave. Na hrvatsko-ugarskom teritoriju Habsburške monarhije ratovi s Turcima trajali su oko 200 godina, formalno su završeni Požarevačkim mirom 1618. godine, kog su potpisali Habsburško carstvo i Venecija s Otomanskom imperijom. Teritorij povijesne Ugarske je potpuno oslobođen, ali ostao je rascijepljen na dva dijela: kraljevsku Ugarsku i Erdeljsko vojvodstvo. Hrvatski teritoriji djelimično su ostali pod vlašću Venecije.

Urote protiv Habzburgovaca

Početkom 16. stoljeća javlja se tendencija da se Katolička crkva reformira. Ciljeve te reformacije je objavio **Martin Luther** 1517. godine u Wittembergu. Počeo je jedan dug i često žestokim sukobima prošaran period u zapadnoj Europi. U ovim sukobima često su Habzbuzi odigrali ključnu ulogu, budući da su oni bili žestoki branitelji Katoličke crkve i njenih institucija. Iz ovih razloga gledali su da s manjom vojnom silom sudjeluju u sukobu s Turcima; te ratove su uglavnom prepustili Hrvatima i Ugarima. Naravno da je dijelu hrvatskog visokog staleža ovo bilo neprihvatljivo, prije svega onima koji su imali svoje posjede

koje je Venecija zaposjela. Najžešći kritičari Bečkog dvora bili su upravo Frankopani, čija obitelj potječe s otoka Krka. U doba Anžuvinaca, još jedna porodica se izdigla: porodica Zrinski. Te dvije porodice su imale porodične veze u cijeloj Hrvatsko-Ugarskoj kraljevini. Upravo istaknuti članovi ovih dviju obitelji, nezadovoljni apsolutističkom politikom Beča, s ugarskim plemstvom su sklopili plan da se otcijepe od Habsburgovaca i ponovo uspostave



Naslovna strana knjige Petra Zrinskog

samostalnu Hrvatsko-Ugarsku kraljevinu. Povijest poznaje dvije faze urote. U prvoj su sudjelovali Nikola Zrinski i mađarski palatin (vođa mađarske vlade, nador) **Ferenc Wesselényi**. Oni su 1664. sklopili pakt, prije svega zbog nezadovoljstva Varšavskim mirom (Vasvári béke), koji je Beč sklopio s Turcima, na štetu Hrvatske i Ugarske. Poslije pogibije Zrinskog u lovu, njegovu ulogu preuzima mlađi brat **Petar Zrinski**, koji nagovara i svog šuraka **Frana Krsta Frankopana** da s mađarskim grofom **Ferencom Nádasdyjem** zajednički dignu ustanak na različitim dijelovima kraljevstva. U tom cilju šalje pismo **Ferencu Rákoczyju II.**, čija majka je bila kći Petera Zrinskog, **Jelena Zrinska** ili **Zrinyi Ilona**.

Braća Zrinski kao književnici

Bili su rođena braća i rano, s pet godina, ostali su bez oca. Školovali su se i odrasli u raznim sredinama, stariji Nikola je »postao Mađar« i danas kao Miklós Zrinyi važi za mađarskog književnika. Napisao je prvi ep na mađarskom jeziku: *Szigeti veszedelem* o herojstvu svog šokundjeda, koji je u obrani Sigeta i poginuo. Drugo poznato književno djelo mu je *Adria tengernek Syrenája*, koje je tiskano u Beču 1651. godine. Njegovo djelo je mlađi brat »prepjevao na hrvatski jezik« i također je tiskao pod svojim imenom u Veneciji 1660., pod naslovom *Adrijanskoga mora Syrena*. Miklós Zrinyi je bio vrsni vojskovođa i pisao je i vojna djela kao što je npr. *A török afium elleni orvosság* (Lijek protiv turskog opijuma). Danas njegovo ime nosi Vojna akademija u Mađarskoj. Petar Zrinski je pisao i lirske pjesme na hrvatskom i danas ima spomenik u Zagrebu.

Zbunjujuća pohvala

Drugo lice SUBOTICE

U ljudskoj je prirodi da sve što oko sebe vidi, čuje ili osjeća pokuša i razumjeti, pa nakon toga da još ima i objašnjenje za to. Da nije tako, ne bismo kao civilizacija od vatre i kotača stigli do skypea i oružja koja su u stanju razoriti Zemlju i komad svemira. Čak i stvari koje su do dana današnjeg nepoznanica – poput postanka svijeta, recimo – *homo sapiens* je vremenom dotjerao u red: napisao je svete knjige o tome i pitanje racija prepustio vjeri u Svevišnjeg ili već nekom od Njegovih inačica. Dobro, ima tu i raznih drugih opskurnih vjerovanja i »vjerovanja«, poput onih u horoskop ili pak raznoraznim prorocima, zvjezdoočatcima, iscjeliteljima i ostalim prevarantima, ali ta je stvar za sada poprilično neuređena, individualno varira od prilike do prilike i... nije zanimljiva za današnju temu.

A današnju temu je, ako o njoj malo bolje razmislimo, itekako teško razumjeti mada je zasnovana na jednom posve običnom događaju. A kada je nešto teško razumjeti, složiti ćemo se sigurno, onda to zbunjuje. A zbunjuje zbog toga što je riječ o eri korone, koja je, naravno, sama po sebi iz dana u dan sve više zbunjujuća.



Subotica je, kao što je poznato, prije nekoliko dana bila domaćin jednog itekako značajnog kulturnog događaja: projekciju filмова **Charliea Chaplina** na Trgu slobode pratili su zvuci Zagrebačke filharmonije. Da su neka druga vremena u pitanju, recimo samo godinu ranije, uz salve nepodijeljenih komplimenata na adresu organizatora o ovom događaju svoje mjeritorne ocjene podijelili bi čak i glazbeni stručnjaci u vidu analiza i kritika repertoara i same izvedbe. Ali, sada su »(n)ova vremena« i nastup čuvenih glazbenika iz hrvatske prijestolnice može se promatrati i iz tog kuta. Za početak, zbunjuje slika punog Trga na kojoj su posjetitelji, kao u stara dobra vremena, naćikani jedni pored drugih bez maski i propisane distance. Sama po sebi, ova bi slika bila normalna da nije drugih koje joj svakodnevno oponiraju. Djeca, recimo, u školu ne mogu bez maske, kao niti putnik u autobus ili pak kupac u trgovinu. Ako, pak, netko ustvrdi da je razlika u tome što su koncerti održani na otvorenom, a učenici, putnici ili kupci borave u zatvorenom prostoru, opet – i po tom osnovu – ostaje dovoljno otvorenih pitanja: zašto se uta-

kmice igraju bez publike, zašto su mnoge druge manifestacije otvorenog tipa (od *Dužijance* do Filmskog festivala) pretrpjele promjene u skladu s mjerama koje je propisao Krizni stožer do njihovog privremenog odgađanja ili pak održavanja u posve izmijenjenim oblicima? Ako netko na ovo ima racionalni odgovor – i to tako da sve pobrojano i nepobrojano usporedi, odvaži i razloži – evo mu prilike za reagiranje u sljedećem broju na istom ovom mjestu, u istom opsegu i bez ikakve materijalne nadoknade za to. Ali, kako smo već rekli, korona je svakodnevno sama po sebi sve više zbunjujuća pojava koja iz temelja obrće stoljećima taložene navike, običaje, pravila i razne druge regule.

Koncert Zagrebačke filharmonije na Trgu slobode zanimljiv je bar i s još jednog drugog stajališta, a koji nije zbunjujući nego hvale vrijedan. Slučajno ili namjerno dogodio se u razmjerno kratkom roku u odnosu na kadrovsku promjenu vlasti u gradu i namjerno, a ne slučajno, gradonačelnik **Stevan Bakić** iskoristio je tu priliku da je i osobno i »po protokolu« kapitalizira na najbolji način. Kao dobar domaćin, biranim riječima obratio se gostima, zaželjevši im uz dobrodošlicu da se u Suboticu ponovno vrate.

Kada se tome pridodaju i njegovo nedavno prirustvo na proštenju na Hrvatskom Majuru (za koje njegovi prethodnici moguće nisu ni čuli) i salašu **Zlatka Gabrića**, te posjet socijalno ugroženoj obitelji **Perc-Op**, onda je to ne samo novo lice vrha rukovodstva grada nego i njegovo osobno. Usporedimo li ga s onim od prije četiri godine kada je za skupštinskom govornicom došao u verbalni sukob s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim** oko prava Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj ili pak s njegovom prošlogodišnjom na istom mjestu da (SNS, valjda?) prati i ima evidenciju o sudionicima građanskog prosvjeda 1 od 5 miliona u Subotici, to je zaista i osobni i profesionalni zaokret za 180 stupnjeva. Pridodamo li tome manire njegovog prethodnika **Bogdana Labana**, koji se redovito nije pojavljivao niti na mnogo većim manifestacijama u odnosu na proštenje na Hrvatskom Majuru, da makar odzvoni početak *Takmičenja risara* na Đurđinu ili pak košta krumpiraču na Velikom prelu u Dvorani sportova, onda Bakić na samom početku svog mandata daje nadu u vraćanje višegodišnje poljuljanog povjerenja na relaciji između lokalne samouprave i dijela njenih građana. U tom smislu, ma koliko iznenađujuće bilo, ohrabruje i za pohvalu je i izostanak javnog negodovanja Hrvatskog nacionalnog vijeća što u značajnijoj mjeri nisu bili uključeni u organizaciju koncerta Zagrebačke filharmonije. Život u ovom gradu se, na radost većine njegovih stanovnika, može i u ovim uvjetima koliko-toliko normalno odvijati i bez svođenja gostiju pod »naše« i »vaše«. Bez obzira na to je li riječ o kulturi, sportu ili gospodarstvu. O zdravlju ovom prilikom bolje ne...

Z. R.

Obnovljena fasada na HKC-u *Bunjevačko kolo*, Subotica

Novi izgled u godini jubileja

Ovih dana Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* Subotica dobio je novi izgled pročelja kao i dijela unutrašnjosti fasade. Po riječima predsjednika HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazara Cvijina** u ovoj godini zlatnog jubileja planirano je puno toga uraditi, no ono što je s velikim zadovoljstvom istaknuo jest upravo ožbukana fasada.

»Veliki dio planova vezanih za našu obljetnicu nismo uspjeli ostvariti. Razlozi su vjerujem svima poznati. Bili smo prinuđeni događanja pomjerati i još uvijek ne odustajemo od njih. Tu prije svega mislim na naše koncerte i svečanu akademiju koju smo prvenstveno planirali za kraj lipnja. Tada je morala biti odgođena, a bojim se da će i novi termin morati biti pomjeren. Ono na što smo ponosni jest što smo uspjeli obnoviti i osvežiti fasadu. Urađeno je ulično pročelje, ulaz, mala dvorana, ured i sama terasa ispred velike dvorane, a s radovima u zavisnosti od mogućnosti nastavljamo i dalje«, kaže Cvijin i pojašnjava kako su nedavno završeni i radovi na maloj dvorani za probe, gdje je zamijenjena gipsana obloga, te je dvorana ponovno umolovana.

»Trudimo se bar dio sredstava namijeniti i za obnovu prostora u kome jesmo, koji istina nije u našem vlasništvu, ali budući da ovdje radimo i djelujemo moramo ga održavati i onako kako nam financije dozvoljavaju uređivati i popraviti. Značajan iznos od 25.000 kuna dobili smo putem natječaja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan R. Hrvatske, a dio radova smo osigurali putem donacija. Radove na vanjskoj fasadi i stavljanje gipsanih obloga izvodila je tvrtka SZR *Završni radovi građevine*, a unutarnje radove, molovanje smo radili vlastitim snagama«, kaže Cvijin.

Valja se podsjetiti da je prostor u vlasništvu Grada Subotice i poznato je kako je zakup početkom ove godine podignut sa šest tisuća na 43 tisuće. Kada je u pitanju ova značajna svota novaca koja se mora osigurati svakoga mjeseca, Cvijin kaže:

»Teško se s time borimo, ali puno dobrih ljudi pomaže HKC *Bunjevačko kolo* i zahvaljujući njima i vlastitim sredstvima, a tu mislim na članarine, pokrivamo sve tekuće troškove koji nisu mali.« Cvijin je istaknuo kako Centar redovito sudjeluje na brojnim natjecajima, no ono što su najveće stavke jest redovito financiranje, konkretno troškovi komunalija i energenata kao i spomenute zakupnine.

»Moram istaći da nam pomaže brojno članstvo, kao i ljudi koji su u Centru prepoznali ono što on i jest: najstarija hrvatska ustanova u Subotici.«

Svečana akademija koja je trebala biti kruna ovoga jubileja već jednom je odgođena za 4. listopada i trebala je biti organizirana u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, no kako trenutno stoje stvari vezane za pandemiju, ona će i ovoga puta morati biti odgođena.

»Poslali smo zamolbu Gradu za dozvolu organiziranja akademije, no trenutno je na snazi odluka Gradske uprave da se vijećnica ne može koristiti za te namjene. U tijeku je izrada spomen plaketa i voljeli bismo da to bude obilježeno onako kako HKC *Bunjevačko kolo* zaslužuje, u najmanju ruku dostojanstveno«, kaže Cvijin.

Ž. V.



Rič pod đermom u Đurđinu

RI(JE)Č IZ PERA svećenika i književnika

Manifestacija *Rič pod đermom*, kojom se organizator – HKPD Đurđin, među ostalim, prisjeća ovdašnjih velikana prošlosti te predstavlja velikane sadašnjosti, održana je u nedjelju, 20. rujna, u dvorištu đurđinske župe sv. Josipa Radnika. U povodu 25. obljetnice smrti, večer je posvećena svećeniku, pjesniku i bivšem đurđinskom župniku vlč. **Marku Vukovu**, a posjetiteljima su predstavljani i rad i djelo živućeg kulturnog djelatnika i književnika **Milovana Mikovića**.

»Kome je život pisma, taj ne piše pisme«

Velečasni Marko Vukov (1938. – 1995.) za svećenika je zaređen 1965. godine, a u župu svetog Josipa Radnika u Đurđinu dolazi 1978. gdje svoju dužnost obavlja nepunih šest godina. Bio je i istaknuti kulturni djelatnik i pjesnik. Sudjelovao je u svim značajnim crkvenim jubilejima Hrvata u Subotičkoj biskupiji, a osobito se angažirao u proslavama i obilježavanju jubileja velikana hrvatske zajednice u Vojvodini. Poeziju je počeo pisati u

ranim danima mladosti, a književnim stvaralaštvom bavio se i u doba svoje dušobrižničke zrelosti. Svoje pjesme je oporučno ostavio prijatelju, svećeniku **Lazaru Novakoviću**, budućem đurđinskom župniku, koji je uz pomoć prijatelja 1996. godine objavio knjigu Markovih pjesama pod naslovom *Ja, buntovnik s razlogom*.

Sada već bivši đurđinski župnik vlč. Novaković ovom je prigodom, među ostalim, ispričao po čemu se sjeća vlč. Vukova.

»On mi je davne 1969. godine, kao malom ministrantu poklonio *Bibliju mladih*. Onda nisam ni slutio kako ćemo jednom zajedno raditi na 'njivi Gospodnjoj'. Naše prijateljstvo počelo je u trenutku kad je Marko došao za upravitelja župe u Đurđin. S njim se moglo razgovarati o mnoštvu tema – povijesti, književnosti, katehezi, vjeri, duhovnosti, vinogradarstvu. Često je govorio o vrijednostima, krijepostima, kvaliteti. Držao je do javne riječi, te poticao okupljanje i zajedničko djelovanje svećenika hrvatskog govornog područja. Iz tih okupljanja rodilo se, među ostalim, hodočašće u Mariju Bistricu. Poučavao je kako se misa ne plaća nego dariva, te kako se u njoj sudjeluje osobnim duhovnim darom – molitvom. Kada sam saznao da je oporukom svoje pjesme ostavio meni, bio sam iznenađen i radostan. Jedna od njegovih misli bila je – pjesme se pišu da se napiše jedna prava. Nadahnuće u pjesmama bili su mu običan čovjek, naši ratari, zemljoradnici, *Biblija*, narod... Na njegovom svodu sam obećao da ćemo skupiti sve njegove pjesme i da nećemo dati bilo što da propadne. Na žalost, nisam uspio to ispuniti, ovdje imam preko 80 pjesama, a knjiga koja nosi naslov po navodno njegovoj posljednjoj pjesmi *Ja, buntovnik s razlogom*, objavljena je u izdanju Matice hrvatske, tj. njihovog odjela u Slavanskom Brodu.«

Svoja sjećanja o Marku Vukovu s nazočnima je podijelila i jedna od aktivnih župljanki iz njegova vremena **Suzana Marjanović**.

»Jednom kada sam razgovarala s njim o njegovim *pismama*, ostala mi je u sjećanju jedna njegova rečenica koju je rekao možda malo podbadajući, a možda i iskreno, a to je – onaj kome je život *pisma*, taj ne piše *pisme*. Poslije sam često to uzimala kao neko mjerilo razmišljanja. On je stvarno zato pisao *pisme* da bi ono što doživljava u svojoj svakidašnjici kao lom, kao težnju, kao neostvarene želje ili kao ideju, izrazio kroz svoje *pisme*. Zato su one toliko misaone, duboke, jer su jedan od načina da izađe iz sebe i da izrekne ono što je nosio u sebi. Ono što je davao kao pastoralni radnik, to je nešto puno šire i više. Prvo što mi pada na pamet to je ta otvorenost koju je imao – otvorenost prema ljudima, prema idejama, prema onom što susreće, a s druge strane i otvaranje župe i doživljavanje Crkve kao zajednice vjernika u doslovnom smislu. Drugo, on je često spominjao institucije i



Milovan Miković, Lazar Novaković, Klara Dulić Ševčić i Nevena Mlinko



njihovu važnost, važnost pravila, procedure, da stvari ne ovise samo o raspoloženju i nečijoj dobroj volji da se nešto napravi. Voljela bih kad bi priča o Marku Vukovu išla s manje brzine, da mi koji ga se dobro sjećamo možemo prenijeti svoja iskustva. Ima tu puno pametnih stvari koje i sad odzvanjaju kao potreba da gradimo institucije, da čujemo Božju riječ i da budemo otvoreni prema onom što nas okružuje.»

Pjesmu Marka Vukova *Majci Mariji* pročitala je **Josipa Dulić**.

»Ikavica je za mene spomenik«

Milovan Miković (1947.), hrvatski književnik iz Vojvodine, piše pjesme, pripovijetke, romanesknu prozu, kritike, romane, eseje, studije, rasprave te publicističke tekstove. Prvu knjigu, pjesničku zbirku *Ispitivanje izdaje* objavio je 1989. godine, i od tada do danas, sveukupno s ponovljenim izdanjima, objavio je 22 knjige. Kao nakladnik i urednik objavio je preko 150 književnih djela, mahom u NIP *Subotičke novine*, NIU *Hrvatska riječ*, Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost i dr.

Tijekom svog obraćanja, Miković je, među ostalim, govorio o tome zašto mu je važna ikavica.

»Svjedoci smo da ikavica i ikavski govor, nažalost, nestaje. Nestaje djelomice i zato što naše bake radije 'ekaviče', plašeći se prekida komunikacije s unucima. Tako mi je barem jedna od njih rekla, istina malo drukčijim riječima. Profesor **Bartolović**, koji je 50-ih godina radio u subotičkoj Gimnaziji i u ovdašnjem Hrvatskom kazalištu, na svakom koraku je isticao važnost pamćenja ikavice, ali i nužnost da se nauči standardni književni hrvatski jezik i da se njime služimo.«

Miković je istaknuo kako ikavica ima budućnost samo onda ako budemo imali sustavni odnos prema njezinim vrijednostima, svjesni koliko s njom možemo postići, u identifikacijskom pogledu, i pojedinačnom i kolektivnom, i pred nama samima, ali i pred drugima.

»Postavljam pitanje i sebi i drugima – što smo uradili da djelo **Ivana Pančića** nekako nestane ispred naših očiju? A tvrdim da je on po pitanju očuvanja ikavice uradio sve što je mogao. Ono što je napisao ima svoju i umjetničku i svaku drugu vrijednost i značaj. Isto se može reći i za knjigu **Vojislava Sekelja** *Rič fali*. Tu je i **Tomislav Žigmanov**, ne znam kako on uspijeva zadovoljiti interesiranje čitatelja, ali sam siguran da ni njegovih knjiga nema

dovoljno. Tako je i s mojim knjigama, posljednju sam kupio preko interneta. Obećao sam je nekome, a nije je bilo u knjižarama.«

Također je dodao kako bi se trebale ispitati i sve znanstvene značajke za opstanak ikavice u kontekstu velikih događanja – od naših seoba u ove krajeve do naše instalacije u ovom prostoru gdje su i drugi živjeli.

»Naučili smo se živjeti i razmišljati ravničarski, a došli smo s mentalitetom 'montanara', ljudi koji razmišljaju drukčije. To je vidljivo u našem ponašanju, u našem načinu govorenja, razmišljanja. Sve to valja zabilježiti, pamtiti nije dovoljno. Ikavica je za

mene osobno spomenik mojim djedovima i bakama s kojima sam proveo najljepše godine djetinjstva na Trošarini i u Karađićevoj 12, nedaleko od Kazališta i zahvaljujući tome i zavolio kazalište. Taj spomenik želim sačuvati, da ga, što je moguće više obogatim *ričima* i onim što iza *riči* stoji«, rekao je Miković.

Na pitanje koji su to velikani prošlosti koje bi izdvojio i za koje smatra da bi im ova manifestacija u nekim budućim vremenima trebala biti posvećena, Milovan Miković je odgovorio:

»Smatram da je **Ambrozije Boza Šarčević** (bački hrvatski javni djelatnik, književnik, publicist, hrvatski preporoditelj) zaslužio da ima bolji tretman u našem znanju o njemu, o onome što nam je ostavio i što i danas ima značaja za naš narod. Potom iz svijeta književnosti, to je Ivan Pančić. Zašto nemamo više o njemu? Pitam i sebe, ja sam pisao dosta o njemu, ali mislim da su trebali i drugi osvijetliti njegovu osobnost, njegovu poeziju koja je vrhunska. Također mi nedostaje **Josip Buljovčić** (bački hrvatski filolog, jezikoslovac, kazališni kritičar, prevoditelj), čovjek koji je cijeli svoj život posvetio puku, koji je znao puno, a danas ga se više nitko ne sjeća. Mogao bih nabrajati i ljude iz teatra, koji se više ne spominju, nema ih, jer nema teatra. Nema mjesta na kojem bi se oživjela misao o tome da postoji kontinuitet u nastanku i razvoju teatra do naših dana, kada odjednom taj kontinuitet netko ruši, a mi nismo u stanju suprotstaviti se tome i promijeniti stvarnost prema svojim, a ne prema potrebama i interesima drugih.«

O Milovanu Mikoviću govorile su i profesorice književnosti **Nevena Mlinko** i **Klara Dulić Ševčić**, a njegov rad predstavio je Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo*, pod vodstvom Nevene Mlinko, čiji su članovi pretpremijerno izveli dio njegove poeme *Avaške godine* te pročitali njegovu pjesmu *Sarano bi je ko caricu*.

Manifestacija *Rič pod đermom* obogaćena je izložbom *S Božjom pomoći* koja je ove godine posvećena euharistijskim kongresima u Bačkoj. Izložbu je priredilo Katoličko društvo *Ivan Antunović* i Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, a otvorio ju je predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin**. Na početku manifestacije nazočne je, u ime organizatora, pozdravila predsjednica HKPD-a *Đurđin Marica Stantić*, a program je vodila **Ana Dulić**.

I. Petrekanić Sič
(foto: Jelena Dulić Bako)

Retrospektiva *Tavankutskog festivala voća*

Od idejnih lutanja do prepoznatljive manifestacije

Govoriti o *Tavankutskom festivalu voća*, a ne razmišljati u okvirima turizma bi bilo nepotpuno. Udruga *Matija Gubec* iz Tavankuta je od osnutka 1946. godine doživjela mnoge promjene i razlog kontinuiranog rada duguje isključivo onim osobama koje su znale prepoznati trenutak kada je promjena bila nužna. Tako je i prve polovice dvije tisućitih bilo jasno da koncept kulturno-umjetničkih društava više nije održiv i da su potrebne nove ideje, koje su u korelaciji s globalnim trendovima u kulturi. Izazov je bio još veći, imajući u vidu da govorimo o ruralnoj sredini koja se po automatizmu smatra konzervativnom i sljedstveno tome nespremnom na promjene i prilagođavanja.

Prvi koraci

Proces prilagodbe Udruge novim uvjetima je pokazao upravo suprotno. Protivljenja i nespremnost da se kulturno-umjetnički aspekt rada Udruge direktno povezuje s principima ekonomske održivosti su postojali, ali je prevladala želja za kontinuitetom u radu i postojanju. Pomalo je ironično da je tradicija postojanja direktno ovisila o kapacitetu za promjenama i inovacijama. Godine 2011. izvršena je preregistracija Udruge i započet je proces funkcioniranja u okvirima nevladinog sektora što je podrazumijevalo orijentirati se isključivo na financiranje kroz apliciranje na projekte. Lokalne samouprave nisu imale izražen interes ulagati u svoja ruralna područja i ovaj period je bio izrazito težak i novčano oskudan. Aktivnosti su morale biti zamišljene i ostvarene sa

što manjim proračunima, što je znatno otežavalo organizaciju, ali je iznjedrilo kreativnost svih članova bez obzira na generacijsku pripadnost. Da bi se ovaj tranzicijski period olakšao, *Tavankutski festival voća* je bio u početku zamišljen kao spoj kulturne ponude, zanatske kreativnosti i stidljivo rastućeg gospodarstva. Ova potonja komponenta je trebala nadomjestiti slabiju alokaciju sredstava od strane lokalne samouprave i pokrajinskih tijela i učiniti Festival respektabilnom manifestacijom, koja bi privlačila veliki broj posjetitelja. Ovakav pristup je stvarao potrebu da se u pripremi Festivala uključi veći broj ljudi različitih profila, zanimanja i naobrazbe. S druge strane, bilo je nužno sve te aspekte objediniti u jednu zajedničku ideju koja je lako prepoznatljiva i privlačna. U nastojanjima da se objedini što više aspekata, često se nije posvećivala pažnja važnim organizacijskim detaljima i Festival je u početnim godinama bio obilježen stalnim pronalaženjima modela funkcioniranja koji bi bio dugoročan i uspješan. Organizacijski su Festival pomagali i Osnovna škola *Matija Gubec*, Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame kao i zadruga *Voćko*. Početni fokus je bio uključiti što više mještana i voćara koji nisu članovi spomenutih udruga nastojeći da se Festival percipira kao manifestacija koja u prvom planu promovira Tavankut i njegovu voćarsku tradiciju. Odziv nije ispunio očekivanja, što je značilo da je sama suština *Tavankutskog festivala voća* bila upitna. Jedan od pokušaja da se

Jubilarni X. Tavankutski festival voća i autohtonih rukotvorina, koji je organiziran 19. rujna, trebao je biti obilježen svečanije, s više sudionika i izlagača, ali su okolnosti diktirale oprez i pažljivo planiranje kako bi mjere za suzbijanje pandemije bile ispoštovane





ovaj problem prevlada je bio i da se Festival orijentira na organiziranje stručnih predavanja u suradnji sa zaštitarima i predavačima s Univerziteta u Novom Sadu. Teme predavanja su pratile aktualnosti u voćarstvu i cilj je bio privući voćare i prateću struku, a Festival postaviti kao mjesto znanstvenog skupa koji bi omogućio kontinuiranu komunikaciju na liniji proizvođača i sveučilišnih profesora. Ovaj vid aktivnosti je također pokazao slabiju posjećenost od očekivane, poglavito zbog činjenice što se organizirao upravo u razdoblju kada su radovi u voćnjacima na vrhuncu, ali i zbog činjenice da su prezentirani suvremeni trendovi u voćarstvu tražili velika financijska ulaganja za koja mnogi proizvođači nisu bili spremni.

Prekretnica

Dalji razvoj Festivala je praćen razvojem ruralnog turizma koji je postao okosnica djelovanja udruge *Matija Gubec*. Period od 2011. do 2014. je bio obilježen pokušajima da ideja o razvoju turizma uopće bude prihvaćena, jer su kapaciteti Udruge izazivali skeptičnost, kako kod institucija čija se financijska podrška tražila tako i kod samih mještana koji nisu pokazivali interes za sagledavanjem šire slike i nastojanja da se proizvodni kapaciteti ne moraju promatrati samo kao roba već i kao turistički proizvod. Prekretnica u organiziranju *Tavankutskog festivala voća* je bila donacija sadašnjeg Etnosalaša *Balažević* udruzi *Matija Gubec*. Nakon adaptacije Etnosalaša kao izložbenog prostora u kojem je moguće turistički boraviti, začela se ideja organiziranja Festivala koji bi bio dio ukupne turističke ponude koja se počela ozbiljnije formirati tijekom 2014. godine. Naredne godine je Festival prvi put organiziran na Etnosalašu, a novina je bila i gastronomski dio koji je nesumnjivo privukao veći broj posjetitelja koji su ohrabрили i izlagače što je sveukupno utvrdilo identitet Festivala kao izlagačko-gastronomске manifestacije. Prostor Etnosalaša je dao posebnu notu vizualnom identitetu što je inspiriralo organizatore da se *Tavankutskom festivalu voća* i autohtonih rukotvorina doda i službeni logo, potvrđujući ga kao manifestaciju koja ima svojevrstu autonomiju u odnosu na ostali dio turističke ponude tijekom godine.



Nezaobilazni dio organiziranja manifestacija koje imaju za cilj privlačenja posjetitelja i turista, naročito onih iz susjednih zemalja, jest potreba da se Festival promovira, poglavito na društvenim mrežama. U nastojanjima da se privuče broj stranih turista ipak nije zanemareno lokalno stanovništvo, pa je s tim ciljem uvedena promocija Festivala na centralnom trgu u Subotici kroz direktan razgovor s prolaznicima uz dijeljenje jabuka umjesto promotivnog materijala, što nedvosmisleno upućuje na to da *Festival voća*, pored svih aktivnosti koje su imale za cilj da ga omasove, nije izgubio ono što mu je u osnovi imena. Akcent jest na gastronomskoj ponudi i izlagačkim štandovima, ali se tom prilikom pazilo da se ove aktivnosti i proizvodi izlagača podudaraju s tematikom Festivala. Pregršt ideja i mnoštvo različitih inicijativa tijekom početnih godina organiziranja manifestacije je ostavilo traga do danas, pa smo tako i ove godine među izlagačima mogli vidjeti tavankutske slammarke, zaštitarske kuće, distributere poljoprivrednih strojeva, čuvare starih zanata, individualne proizvođače zimnice i sitnih kolača i druge. Organiziranje edukacije nije prekinuto već samo pomjereno na zimski period kada proizvođačima poslovi u voćnjaku nisu aktualni i kada su spremniji slušati o novim mogućnostima i trendovima u voćarstvu. Iako su voće i voćne prerađevine centralni dio identiteta ove manifestacije, ključni aspekti Festivala su prije svega ljudi i njihov entuzijazam bez obzira na dobnu ili spolnu skupinu kojoj pripadaju. Ovako postavljena organizacijska struktura Festivala postoji već nekoliko godina unazad i čini se da su idejna lutanja završena i da je manifestacija dobila stabilne okvire koji se mogu i moraju nadograditi.

Dubravko Bilinović



Radovan Sremac, kroničar iz Šida

Obrtnici – temelj gradskog gospodarstva



»Zanimljiv je podatak da su prvi rimokatolici koji su dolazili u Šid bili uglavnom obrtnici. To je bilo vrijeme kada je austrijska vlast naseljavala ovo područje, a i oni sami su dolazili u prosperitetna mjesta. Šid je u to vrijeme zaista bio prosperitetan. Grad je tada bio u povoju, ne toliko velik koliko je imao jaku infrastrukturu, dobru ekonomiju i ljudi su mogli živjeti od svog rada«, ističe Sremac

Otkad datira prvi spomen rimokatoličkog stanovništva Šida?

Prvi spomen rimokatoličkog stanovništva Šida datira iz 1763. godine kada se u popisu oporezovanih obrtnika i trgovaca spominje izvjesni trgovac **Petar Morgy**, koji je plaćao jednu forintu godišnjeg poreza na posao. Vjerojatno da se on te godine nije doselio u Šid nego nešto ranije. Prvi spomen rimokatolika u Šidu prema matičnim knjigama potječe nešto kasnije, 1780. godine. U popisu iz 1775. godine zabilježeno je sedam rimokatoličkih domova i svi su bili inkvilinski (podstanari bez imovine: **Adam Mali** (trgovac), **Juro Vakossevich** (postolar), **Valentin Geszner** (krojač), **Anton Lichtl** (zlatar) i **Juro Mestrovich** (bravar-kovač pila)). Od tada pa sve do sada kontinuirano je bilo naseljenih u početku mali, a kasnije sve veći broj rimokatolika u samom Šidu.

U knjizi se spominje da je rimokatoličko stanovništvo sve do 1856. godine pripadalo župi Sot, a od iste te godine rimokatoličkoj župi sv. Ivana Nepomuka u Gibarcu. Jeste li prilikom istraživanja saznali zašto je došlo do pripojenja drugoj župi?

Objašnjenje bi se moglo nazvati kao logično. Vremenom se pokazalo da broj rimokatolika u Šidu nije omogućavao, točnije finansijska moć građana nije im dopuštala da u toj župi plaćaju župnika i oni su u toj teritorijalnoj organizaciji pripali Sotu. Gledajući danas, ali i u prošlosti, kada je situacija možda čak bila i gora, zbog loših uvjeta putovanja do Sota budući da je to mjesto veoma udaljeno od Šida, vrlo je bila nelogična odluka da župa pripadne Sotu. Međutim, od prvog spomena 1763. godine pa sve do 1856., šidska župa je bila filijala sotske župe. Kanonska vizitacija bilježi da su 1763. godine u Šidu postojale dvije rimokatoličke kuće i jedna kapelica za koju nisam uspio saznati što

Nakon objavljenih monografija o pravoslavnom, židovskom, grkokatoličkom i evangeličkom stanovništvu Šida, monografija *Rimokatoličko stanovništvo Šida* autora **Radovana Sremca** predstavlja završetak projekta objavljivanja kompletnog stanovništva Šida od njegovog nastanka do prvih desetljeća XX. vijeka. O prvom spomenu rimokatoličkog stanovništva Šida, njihovom sudjelovanju u razvoju ekonomije i gospodarstva grada i okruženja razgovarali smo sa šidskim kroničarom, autorom spomenute monografije Radovanom Sremcem.

se s njom desilo. Sve do 1856. godine Šid je bio pod gibaračkom župom i pod njom je ostao sve do 1930. godine do osnivanja šidske župe Presvetog Srca Isusova.

Prilikom istraživanja o rimokatoličkom stanovništvu Šida jeste li došli do nekih zanimljivosti o njihovom životu i radu u tom razdoblju?

Najteži dio prilikom mog istraživanja bio je utvrđivanje nacionalnog identiteta rimokatolika. Za prvog rimokatolika koji se spominje prezimenom se ne zna je li bio Nijemac ili Hrvat. U istraživanjima su mi pomogli popisi stanovništva gdje su se ljudi izjašnjavali materinim jezikom. Zanimljiv je podatak da su prvi rimokatolici koji su dolazili u Šid bili uglavnom obrtnici. To je bilo vrijeme kada je austrijska vlast naseljavala ovo područje, a i oni sami su dolazili u prosperitetna mjesta, a Šid je u to vrijeme zaista bio prosperitetan. Grad je tada bio u povelju, ne toliko velik koliko je imao jaku infrastrukturu, dobru ekonomiju i ljudi su mogli živjeti od svog rada. Također po mom mišljenju je veliko otkriće da je u Šidu krajem XIX. vijeka postojala kolonija Talijana. Čak je sačuvan i spomenik na rimokatoličkom groblju. Službeno, rimokatolici su se u birokraciji koristili latinskim jezikom sve do 1848./49. godine kada naši slavenski narodi kreću u preporod. Tada se u crkvenim maticama prvi put uvodi hrvatski jezik.

Koje se obrtničke rimokatoličke obitelji izdvajaju kao najpoznatije?

Obitelj koja je od Drugog svjetskog rata živjela u Šidu je obitelj **Bridl**. Tu obitelj su zvali klobučari obrtnici koji su se bavili izradom bačvi i šešira. Zatim je postojala obitelj **Leman**, koja je poslije rata otišla u Englesku. Oni su držali čuveni mlin u Šidu. Zatim njemačka obitelj **Huber**, koja je osnovala industriju tkanja vune koja je kasnije nacionalizirana. Također, postojala je obitelj **Kler**, mađarskog porijekla, koji su bili limari, ali je bilo i drugih obitelji koji su nažalost danas nepoznate javnosti jer su izumrle krajem XIX. vijeka, ali i ranije.

Koliko Vam je bilo teško doći do podataka o rimokatoličkom stanovništvu Šida?

U knjizi su prvenstveno podaci iz katoličkih matičnih knjiga. Najteže mi je bilo naći povijesnu građu koja govori o tome kada se što desilo, te kada se tko doseljavao. O tome nitko nikada nije pisao i ova knjiga je prva knjiga o rimokatoličkoj zajednici koja ne objašnjava društvena, ekonomska i politička dešavanja nego ljude. Jedini rad koji mi je bio dostupan na tu temu bio je rad profesora **Damjanovića** s odsjeka za povijest i umjetnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu koji govori o gradnji rimokatoličke crkve u Šidu. Od velike pomoći su mi bili i publicirani izvještaji kanonskih vizitacija od početka XVIII. sve do sredine XIX. vijeka koji su vrlo detaljni. Važno je napomenuti i izvore u arhivu pravoslavne crkve u Šidu koji su mi bili od velike pomoći.

Kakav je u to vrijeme bio suživot?

Običan narod je živio normalno i jedni bez drugih nisu ni mogli. U to vrijeme nije bilo klasičnih trgovina, industrijske robe i stanovništvo je moglo robu kupiti jedino kod obrtnika. Ovisno o



nekim vanjskim utjecajima ponekad su nastajali problemi, ali je suživot postojao. Recimo, u Šidu su krajem XVIII. i početkom XIX. vijeka sva rimokatolička djeca išla u pravoslavnu školu. Kasnije, kada su došli Rusini, oni su osnovali svoju školu, a budući da ih je bilo puno, rimokatolici i Židovi su zajedno s njima išli u istu školu. To dovoljno govori o njihovom suživotu i suradnji. Što se tiče brojnosti, rimokatolička zajednica nikada nije bila velika i to pokazuje sama činjenica da nisu bili financijski dovoljno moćni stalno plaćati župnika. Od 1770. do 1930. godine u Šidu je upisano 1.792 rimokatoličke djece. Nešto je manji broj umrlih, dok je broj vjenčanih u toj zajednici bio izrazito mali.

Jedna od bogatijih rimokatoličkih šidskih obitelji je bila obitelj **Kozjak**, koji su otvorili prvu ljekarnu, koja je nekada bila jedna od najreprezentativnijih građevina u gradu.

Imate li u planu objaviti neki rad i o toj obitelji?

Želja mi je da uradim izložbu s pratećom publikacijom upravo o obitelji Kozjak koji su porijeklom iz Morovića. Ta je obitelj dala nekoliko rimokatoličkih župnika, više ljekarnika ne samo u Šidu nego i u Županji i Staroj Pazovi gdje su imali svoje ljekarne. S druge strane, plan mi je da digitaliziram stara groblja među kojima su i rimokatolička. To je ogroman projekt i još uvijek je upitno hoće li se realizirati, jer su za to potrebna velika sredstva.

S. D.

INOVACIJAMA do uspješnog poslovanja



Naselje Gornji Verušić nalazi se južno od Subotice, gdje su brojne kvalitetne oranice, a stanovništvo se bavi poljodjelstvom. Tamo se nalaze i radionice tvrtke *IQ patent*, koju je osnovao mladi poduzetnik **Bojan Vojnić** (1983.). Tvrtka s uspjehom posluje od 2016. godine, a osnovana je sa željom da dugogodišnje iskustvo uposlenika tvrtke u ratarstvu pretočeno u inovativne strojeve ponudi ratarima koji žele unaprijediti svoju proizvodnju. Pored novih patentiranih strojeva, tvrtka stalno radi i na usavršavanju postojećih. *IQ patent* projektira i izrađuje strojeve i prema individualnim potrebama.

»Bavimo se proizvodnjom poljoprivrednih strojeva, najvećio dio su to strojevi za ratarstvo. Počelo je s priključcima, a sada pravimo kompletne strojeve: germinatore, koji služe za pripremu oranica pred sjetvu, grubere sa sitnilicom, *rollere* za sve vrste plugova, sitnilice za biljne ostatke s duplim valjkom, razbijač pokorice, to mi jedini proizvodimo kod nas kao i sakupljač *mulch* folije. To je folija za krastavce, kad se krastavac sadi pod foliju, a poslije proizvodnje foliju treba skupiti i baciti. To su ljudi radili ručno i to je onda prilično spor i težak posao. Stalno pravimo nove strojeve, koji su sve originalni

proizvodi. Proizvodnja kreće od skice na papiru, ne kopiramo nikoga, znači ovi strojevi su nastali iz iskustva rada u ratarstvu, jer smo nekada radili s tim strojevima potrebnim za ratarsku proizvodnju, a ovo su inovacije«, kaže Bojan Vojnić o proizvodima tvrtke *IQ patent*.

Iako po struci tehničar za finalnu obradu drveta, Vojnić konstruira i proizvodi strojeve koji donose znatne uštede korisnicima.

Početak konstruiranja inovacija

O tome kako je sve počelo, Bojan kaže da se prije pet godina sam počeo baviti ovom proizvodnjom kada je još radio kod čovjeka na gospodarstvu u ratarstvu na njivi sa strojevima i na održavanju.

»Počelo je tako što sam napravio valjak koji se montira na plug, na sve vrste plugova. To je laki valjak koji služi za zatvaranje istog prohoda s oranjem, a time se dobija čuvanje vlage i sitnjenje i ravnanje zemljišta u istom razdoblju s oranjem. Postiže se tako velika ušteda u gorivu i vremenu, smanjuje se broj prohoda na parceli. Jedan poljodjelac je na njivi kada sam radio s tim valjkom to vidio, htio da takav valjak napravim i njemu i poslije toga sam krenuo u promo-

Bavimo se proizvodnjom poljoprivrednih strojeva, najveći dio su to strojevi za ratarstvo; počelo je s priključcima, a sada pravimo kompletne strojeve * Stalno pravimo nove strojeve, koji su sve originalni proizvodi; proizvodnja kreće od skice na papiru, ne kopiramo nikoga, znači ovi strojevi su nastali iz iskustva rada u ratarstvu * Otkako je IQ patent stao na noge, kako ide potražnja, tako se polako širimo. Sav profit ulažemo u proizvodnju strojeva, alate i radionice, a trudimo se svake godine napraviti jedan ili dva potpuno nova stroja * Prepoznat je i naš dizajn, kao i kvaliteta strojeva i inovacije, kao i razlike u odnosu na neke druge strojeve. Cijena naših proizvoda u odnosu na proizvedene na Zapadu je barem upola manja, kaže Bojan Vojnić, direktor tvrtke IQ patent

ciju. Taj valjak je kasnije patentiran. Sada sve sami radimo u našim radionicama. Ovdje imamo potrebne alate za proizvodnju kao i peč za kaljenje čelika. Alate smo nabavljali vremenom, prema potrebi.»

Vojnić kaže da obavlja poslove u tvrtki od spremačice do direktora. U tvrtki rade još i njegov brat **Siniša** i dvoje uposlenih radnika.

»Strojevi se izrađuju po narudžbi, a one dolaze od ljudi koji su naše proizvode vidjeli u reklamama, oglasima, kod susjeda ili na sajmovima. Naše proizvode prodajemo u Vojvodini, izvozimo po malo



u Mađarsku, a nešto i u Sloveniju. Izlagali smo na poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu, gdje su naše proizvode vidjeli gospodarstvenici iz Slovenije i tražili suradnju s nama. U Sloveniji se prodajemo pod drugim brendom, kupuju naše strojeve koje misle da mogu prodati i to stavljaju pod njihov brend. Imamo isti cilj: prodati stroj, ja njima, a oni krajnjem kupcu. Prije dvije godine izlagali smo i u Brnu, u Češkoj, ali za sada tamo nismo uspjeli ostvariti prodaju.»

Vojnić kaže da su potrebna velika ulaganja u takav posao.

»Prva tri valjka sam napravio u radionici gospodarstva, gdje sam bio zaposlen, u Aleksandrovu, na gospodarstvu kod **Pere i Željka Kujundžića**, gdje sam radio nekoliko godina. Otkako je *IQ patent* stao na noge, kako ide potražnja, tako se polako širimo. Sav profit ulažemo u proizvodnju strojeva, alate i radionice, a trudimo se svake godine napraviti jedan ili dva potpuno nova stroja.«

Od skica do prototipa

Vojnić kaže da proizvodnja svakog stroja koji se proizvede u *IQ patentu* kreće od ideje i skice.

»Uradim skicu na papiru, a zatim radim projekt na računalu, crtam, računam, pa se onda sve to pretvara u izradu prototipa koji se testira, ispravi se što treba i onda kreće proizvodnja. Računalo mnogo pomaže u tom procesu. Mnogo se problema već riješi na samom crtežu, a ne na prototipu. Jeftinije je i brže raditi na crtežu i proračunima nego na prototipu. Dizajn je za mene također jako važan. Morali smo se i na taj način nekako istaknuti, kako bismo privukli pažnju. Za prvi naš proizvod koji smo izložili na sajmu posjetitelji su mislili da je uvezen iz inozemstva. Treba biti uporan i inovativan. Brzo smo došli do kupaca koji u svojim dvorištima nemaju ovdje proizvedenih strojeva. Na mnogim gospodarstvima su jedini naši domaći proizvodi, na gospodarstvima koja imaju traktor od 300-400 tisuća eura se priključuju naši strojevi. I to smo postigli već za 2-3 godine rada. Prepoznat je i naš dizajn, kao i kvaliteta strojeva i inovacije, kao i razlike u odnosu na neke druge strojeve. Cijena naših proizvoda u odnosu na proizvedene na Zapadu je barem upola manja«, kaže Vojnić i naglašava kako se od tog posla može pristojno živjeti.

»Radionice su ovdje, na obiteljskom imanju u maminoj kući, a živim u Subotici. U svezi naše proizvodnje, radnici provode u djelo moje zamisli, konstrukcije, inovacije. Majstori rade do 15 sati, a ja često i do 21 sat



navečer. Ulaganja u ovaj posao su velika, 20 posto od zarade plus uloženi rad, ali zato postoje krediti. Podizao sam kredite i za novu radionicu. Bez toga ne ide, to su keš krediti od banaka, jer nisam htio namjenske. Godišnje proizvedemo razni broj strojeva, ali radimo i neke druge poslove, primjerice izmuzilišta za krave, što je bravarski proizvod. Ponuda nam je raznolika. Imamo stroj čija je cijena 12.000 eura, ali i mali valjak u iznosu od 600 eura. Pravili smo i kontejnere za stanovanje za njemačku tvrtku koja na Fruškoj gori radi proizvodnju krastavaca«, kaže Vojnić i navodi kako se tvrtka ne boji ni jednog posla, te da treba biti uporan, ali treba imati i sreće.

Zvonko Sarić

Šokci i baština u video formatu

BEREG – Sastanak u povodu organiziranja manifestacije *Šokci i baština* održan je 17. rujna u Beregu, uz prisustvo predstavnika HNV-a, ZKVH-a i šokačkih udruga iz Berega, Vajske, Sombora, Sonte, Bača i Monoštora.



Predstavnik HNV-a **Lazar Cvijin** je u ukazao na činjenicu ograničenih mogućnosti organiziranja manifestacija u uvjetima mjera uslijed pandemije covid-19 i iznio prijedlog da se ove godine manifestacija *Šokci i baština* organizira u vidu snimanja dokumentarnih filmova o svakoj udruzi, gdje bi svaka od njih bila u prilici prikazati svoj rad, povijest, odjele i manifestacije. Od snimljenog materijala bi se sačinio film koji bi sadržavao objedinjeni prikaz djelovanja svih udruga u trajanju od po 10 minuta za svaku udruhu. Kada to uvjeti dopuste, film bi bio prikazan u primjerenom prostoru pogodnom za prikazivanje. Snimljeni materijal o udruzi bi bio ustupljen samoj udruzi i mogao bi se koristiti u promotivne svrhe, a također bi bio ponuđen i RTV-u za prikazivanje u emisiji *Svjetonik* kao serijal emisija posvećen šokačkim hrvatskim udrugama.

Katarina Čeliković iz ZKVH-a je sugerirala da svaka udruha pripremi već postojeći materijal u vidu starih fotografija, snimaka nastupa ili proba, te da se sačini koncept mogućeg filma kako bi bio sadržajno slično urađen za svaku udruhu.

Na sastanku je dogovoreno da će tijekom idućih 15 dana udruge početi prikupljati materijal, dok su snimanja planirana za početak listopada. Troškovi projekta će se financirati iz sredstava osiguranih preko HNV-a i Fondacije *Cro-Fond* a putem natječaja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH i Ministarstva kulture i informiranja Srbije.

(HNV)

Ištvančićev dokumentarac u utrci za prestižnu nagradu

ZAGREB – Dokumentarni film *Pouke o čovječnosti* redatelja **Branka Ištvančića** uvršten je u finalni krug nominacija za najvažniju europsku televizijsku nagradu – *Prix Europa* (u kategoriji najboljeg TV dokumentarnog filma).

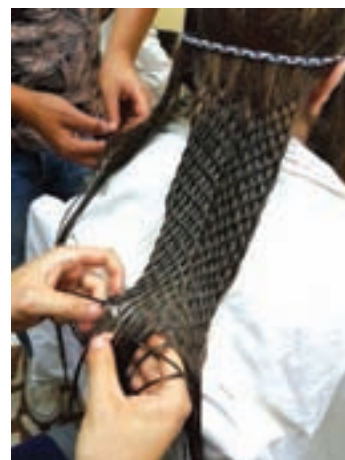
Prix Europa – European Broadcasting Festival nagrađuje najbolje europske televizijske, radijske i online produkcije kako bi ih promovirao u Europi i podržao njihovu distribuciju diljem kontinenta. Film je ušao u uži krug za nagradu od ukupno 642 pristigle prijave, a za nagradu se natječe s još 24 filma. Natjecanje će biti održano od 18. do 25. listopada.

Hrvatski kipari u Tamjanici

BEOGRAD – U selu Tamjanica na jugu Srbije održan je drugi puta Međunarodni simpozij kiparstva na kojem su sudjelovali i kipari iz Hrvatske: **Petar Hranuelli** (koji je ujedno i jedan od selektora simpozija) i **Petar Čujo**. Simpozij se održava na imanju *Pigmalion* umjetničkoga mecena **Gorazda Čuka** iz Ljubljane, gdje se nalazi i Park skulptura s radovima sudionika. Inače, Petar Hranuelli će početkom iduće godine imati izložbu u beogradskoj *Galeriji 73*, čiji će suorganizator biti Hrvatski kulturni centar Beograd. Nakon potpisivanja ugovora o održavanju te izložbe, Hranuelli i njegov kolega Čujo, skupa s predsjednikom HKC-a Beograd **Ljiljanom Crnić**, primljeni su u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu.

Žensko tradicijsko češljanje u Baču

BAČ – Osma po redu manifestacija *Ženskog tradicijskog češljanja i izrade ogjavlja*, i tom prilikom na večer obilježavanja 10 godina djelovanja udruge *Tragovi Šokaca*, bit će održana u subotu, 26. rujna, u *Didinoj kući* (Mostonga br. 3) u Baču. Početak je u 14 sati.



Lira naiva 2020. u Somboru

SOMBOR – Hrvatska čitaonica i KD *Ivan Antunović* priređuju u nedjelju, 27. rujna, osamnaesti po redu Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva 2020*. Ovaj susret svake se godine odvija u drugom mjestu, a čast da bude domaćinom pjesnicima ove godine ima HKUD *Vladimir Nazor* u Somboru. Susret završava *Pjesničkom večeri* u 17 sati u prostorijama HKUD-a *Vladimir Nazor* (Vijenac Radomira Putnika 26) kada će se predstaviti pjesnici i knjiga izabranih stihova *Kliktaj nebesa rumenih – Lira naiva 2020*.

Stari obrti u Beregu

BEREG – Udruga *Berežanke* organizira u nedjelju, 27. rujna, izložbu starih obrta *Sačuvati od zaborava*. Stari obrti bit će predstavljani kroz fotografije, alate, proizvode. Izložba će biti postavljena u dvorištu Doma kulture u Beregu i bit će otvorena od 11 sati.

Zagrebačka filharmonija gostovala u Subotici

Čarobni spoj filma i glazbe

Prvi puta u svojoj 150 godina dugoj povijesti, renomirana Zagrebačka filharmonija gostovala je u Subotici, a u okviru projekta *Fil(m)harmonija* koji je već ranije priređen u Novom Sadu, Iloku i Vukovaru. *Fil(m)harmonija* je dvo-satni spoj filma i glazbe, događaj koji se odigrava na otvorenom. Konkretno, Subotičani su tijekom tri večeri (od 19. do 21. rujna) na središnjem gradskom trgu imali priliku pogledati dva kulturna filma **Charlieja Chaplina** uz uživo izvođenu glazbu za što je bilo zaduženo šezdesetak glazbenika gostujućega orkestra.

Gosti iz Hrvatske, pod ravnanjem maestra **Krešimira Batinića**, svirali su uz Chaplinova ostvarenja *Pasji život* i *Mališan*.

Premijerno izvođenje projekta *Fil(m)harmonija*, čiji su nositelji Zagrebačka filharmonija i Muzička omladina Novog Sada, održano je u Novom Sadu u rujnu 2019. godine. Uslijedila su, zatim, izvođenja u Iloku (rujna 2019.) i Vukovaru (lipnja 2020.). Koncerti u Subotici su zapravo veliko finale ovog projekta. Projekt *Fil(m)harmonija* sufinanciran je iz INTERREG IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014.-2020.

Prigodom nastupa u Subotici predstavnike Zagrebačke filharmonije primio je gradonačelnik **Stevan Bakić**, a uoči koncerta

susreli su se i s predsjednicom Hrvatskog nacionalnog vijeća **Ja-
snom Vojnić**.

Gradonačelnik Bakić je kazao kako se ovim projektom u grad donosi jedinstven spoj glazbe i umjetnosti, »a gradu Subotici pruža prilika da potvrdi gostoljubivi i multikulturni duh, ali i važnost koju pridaje kulturi, s obzirom na to da Subotica ima iznimno bogato kulturno naslijeđe«.

Ravnatelj Zagrebačke filharmonije **Mirko Boch** istaknuo je kako glazba ne poznaje granice, te da je filharmonija kulturni veleposlanik Hrvatske u svijetu.

»Svaki pomak prema prijateljima, lijevo ili desno, da tako kažem, više je nego dobrodošao i drago mi je da mi u Zagrebačkoj filharmoniji to možemo učiniti«, rekao je Boch.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je izjavila kako kulturna razmjena uvijek obogaćuje, osobito kada je riječ o umjetnički prestižnim sadržajima, kao što je to bio slučaj ovoga puta.

»Nama je u hrvatskoj zajednici drago što je u tome na jedan maestralni način sudjelovala Zagrebačka filharmonija, jedna od najvažnijih glazbenih institucija u Hrvatskoj. Svojim dolaskom u Srbiju, to jest u Suboticu dali su i prinos relaksiranju odnosa između dviju država«, izjavila je Vojnić.

D. B. P.



Izložba s ovogodišnje kolonije slamarki u Tavankutu

Slike pune ljubavi i truda

O d 1961. godine, kada se u okviru rada Likovne kolonije u Tavankutu računa i početak organiziranog rada slamarki, njihove su aktivnosti prošle kroz različite faze. Jedna od važnih prekretnica dogodila se 1986. kada je utemeljena Prva kolonija naive u tehnici slame, koja se organizira u kontinuitetu do danas, dakle punih 35 godina. Na ovogodišnjoj koloniji, održanoj tijekom ljeta, stvarale su 23 slamarke, a njihove radove publika može pogledati od 18. rujna u tavankutoj Galeriji.

Izložbu je otvorio tavankutoški mladoisnik, vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**.

»Vjerujem i znam da su slike od slame koje danas vidimo oko nas rad i djelo ljubavi, požrtvornosti, osjećaja naših slamarki, naših naivnih umjetnica. Rad, trud, utrošeno vrijeme vrijednih slamarki, pa tako i održavanje Kolonije naive u tehnici slame, koja ih svake godine redovito okuplja u Tavankutu, značajni su dio naivne umjetnosti ovoga kraja«, kazao je Vojnić Mijatov



te dodao kako stvarajući sliku od možda beznačajne, jeftine, lomljive slame nastaju djela »neprocjenjive vrijednosti i snage jer su stvorene od ruku jednostavnih i samozatajnih žena koje postaju od naivnih umjetnika, umjetnici za sva vremena, na ponos i diku svih nas«.

Fotografije radova s ovogodišnje Kolonije slamarki možete pogledati na Facebook stranicama organizatora ove manifestacije – tavankutoške Galerije te mjesnog HKPD-a *Matija Gubec*.

I. D.

In memoriam – Đorđe Novaković



Aktivni sudionik manifestacija Hrvata Bunjevaca, prije svega žetvene svečanosti *Dužijanca*, **Đorđe Novaković** (1947.), tragično je preminuo 30. kolovoza. Ponosno je i veoma rado sa svojim fijakerom i dva bijela konja godinama sudjelovao na seoskim dužijancama, kao i na središnjoj proslavi, te na prigodnim proslavama u organizaciji Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Mnogima će ostati poznat po svom velikom šeširu, kao neizostavnom odjevnom dodatku dok u svojoj kočiji vozi nekog od sudionika navedenih događaja.

Tako je ovdašnja hrvatska zajednica ostala bez jednog prijatelja, a njezine manifestacije bez gotovo neizostavnog i aktivnog sudionika.

H. R.

Misno slavlje u Somboru

Zahvala za plodove

Odgodena u srpnju, poznata manifestacija somborskih Hrvata *Dužionica* ipak je na svojevrsan način održana u nedjelju, 20. rujna, ali u znatno suženom obliku sukladno poštivanju epidemioloških mjera u borbi s koronavirusom. Ove godine nije bilo pratećeg kulturnog programa (književne večeri, nastupa folklornih skupina, izložbe...) niti gostiju, ali nije izostala bit manifestacije – misa zahvalnica u crkvi Presvetoga Trojstva. Misa je, kako kažu organizatori, služena kao zahvala Bogu za ovogodišnju žetvu i sve druge plodove koji su skinuti i koje ćemo tek skinuti s naših polja, a misno slavlje je predvodio župnik preč. **Josip Pekačević**.

Ove godine nije bilo ni predvodnika žetvene svečanosti – bandaša i bandašice, no kruh od novog žita, kao simbol *Dužionice*, nosilo je šestero mladih odjevenih u bunjevačku nošnju, što svjedoči o očuvanju tradicije među tamošnjim Hrvatima. Također, kruh nije predan gradonačelniku Sombora, već je nakon blagoslova u crkvi odnijet u Hrvatski dom, gdje je priređeno prigodno dru-



ženje za sudionike *Dužionice*. Ovime je na određeni način održan kontinuitet manifestacije koja se u Somboru javno proslavlja od daleke 1935. godine. Organizator programa bilo je HKUD *Vladimir Nazor*.

D. B. P.

Na snimanju dvadesetog Festivala bunjevački pisama

Jubilej bez publike



Zbog svima poznate epidemiološke situacije ni ovogodišnji, jubilarni dvadeseti Festival bunjevački pisama neće biti održan pred publikom već samo virtualno kao snimka na televiziji. Snimanje manifestacije održano je početkom tjedna u Subotici, u hotelu *Majur* na Kelebiji. Snimka će biti emitirana u nedjelju, 4. listopada, na televiziji K23, a moći će se pratiti i online na internetskoj stranici www.k23tv.com. Početak je u 19 sati.

Ove godine bit će sedamnaest novih pjesama, napisanih u

duhu glazbene tradicije bunjevačkih Hrvata. Nastupit će deset vokalnih solista u pratnji Festivalanskog tamburaškog orkestra pod ravnanjem **Mire Temunović** te sedam tamburaških sastava. Sudionici dolaze mahom iz Subotice, a dvoje ih je iz Sombora.

Vokalni solisti koji će nastupiti su sljedeći: **Anamarija Kuntić, David Antunić, Davor Knežević** (debitant), **Martin Vojnić Mijatov, Katarina Vojnić Purčar, Emil Antunić, Antun Letić Nune, Marinko Rudić Vranić, Marko Peić Tukuljac i Lidija Ivković**. Od ansambala nastupit će: *Hajo, Ravnica, Biseri, San, Ruže, Uspomena* i *Rujna zora* koji će biti pratnja vokalnoj solistici **Magdaleni Temunović**.

Festival je natjecateljskog karaktera. Stručni žiri bira tri najbolje kompozicije, najbolji aranžman, najboljeg izvođača i najboljeg debitanta. Dodjeljuje se i nagrada za najbolji tekst pjesme, a bit će izabrana i najbolja pjesma prema ocjeni publike, koja će moći glasovati 4. listopada putem SMS poruka. Voditelji programa su **Ksenija Ivanković Radak i Darko Temunović**.

Snimljen je i CD s novim festivalskim pjesmama koji će biti promoviran i pušten u prodaju krajem godine. Organizator festivala je HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice.

D. B. P.

Srijemski Hrvati kod Mačeka, 1000. godišnjica hrvatskog kraljevstva

19. rujna 1918. – Zagrebačke *Novine* javljaju kako je omladina u Srijemskim Karlovcima priredila 8. rujna navečer zabavu, na kojoj su izvedene predstave *Stričeva oporuka* i *Začarani ormar* **Ferde Ž. Milera**. Sav prihod je bio namijenjen sirotoj djeci hrvatske i srpske osnovne škole u Srijemskim Karlovcima.

19. rujna 1939. – Zagrebački *Hrvatski dnevnik* javlja da su predsjednika **Vladka Mačeka** posjetili odvjetnici **Marko Lemešić** iz Rume i **Petar Gvozdić** iz Srijemske Mitrovice u ime izvršnog odbora srijemskih Hrvata, koji su ostali izvan sastava Hrvatske. U ovom je izaslanstvu bio i brat pokojnog tajnika HSS-a u Zagrebu **Jaše Jelašića** – **Ivan Jelašić** iz Petrovaradina, koji će kasnije postati gradonačelnik Petrovaradina.

20. rujna 1917. – Zagrebačke *Novine* donose članak »Iz suvremenog života Bunjevačkih Hrvata«, gdje piše između ostalog: »U župi sv. Terezije u Subotici, kojoj je župnikom spomenuti **De-**

U župi sv. Terezije u Subotici, kojoj je župnikom pomenuti Desider Vojnić, a u kojoj živi 35.000 čistih Bunjevaca, pjeva se svake nedjelje i svakoga sveca pet velikih misa i pod njima se pjeva na koru samo mađžarski, a Bunjevcima se dozvoljava tek pod 3. velikom misom u 10 sati samo o podizanju otpjevati jednu malu pjesmu. Dakako i propovijedi su samo mađžarske.

To je uveo pok. nadbiskup Julije Varosy, koji je znao bunjevački, jer mu je majka bila Zomborska Bunjevka. Do njega su imali Bunjevci 3 velike mise u svom jeziku.

sider Vojnić, a u kojoj živi 35.000 čistih Bunjevaca, pjeva se svake nedjelje i svakoga sveca pet velikih misa i pod njima se pjeva na koru samo mađžarski, a Bunjevcima se dozvoljava tek pod 3. velikom misom u 10 sati samo o podizanju otpjevati jednu malu pjesmu. Dakako i propovijedi su samo mađžarske.«

21. rujna 1919. – Subotičke *Hrvatske novine* javljaju da će početkom listopada 1929. na kući župnog dvora u Valpovu biti svečano otkrivena spomen-ploča s reljefom svećeniku i pjesniku **Anti Evetoviću Miroljubu**.

22. rujna 1920. – Subotički *Neven* javlja da je u Subotici nekoliko dana boravio predsjednik komisije za ustanovljenje ratnih zločina u Srbiji, **Archibald Reis**.

SUBOTIČKE VIJESTI.

Dr. Reis u Subotici. Od nekoliko dana boravi u našem gradu predsjednik komisije za ustanovljenje zvjerstava neprijateljskih vojska u Srbiji, Dr. Reis. Profesor dr. Reis stekao je za vrijeme rata velikih zasluga za Srbiju i sav jugoslavenski narod i mi ga u našoj sredini, kuda je došao da upozna subotičke prilike, srdačno pozdravljamo. Medjutim juče odputovao je dr. Reis natrag za Beograd.

23. rujna 1921. – Novosadska *Zastava* javlja da je bivši predsjednik vlade Kraljevine SHS **Stojan Protić** prilikom boravka u Subotici pregovarao samo s narodnim zastupnicima Bunjevačko-šokačke stranke **Blaškom Rajićem** i **Vranjom Sudarevićem**. »Oni su mu podneli sve svoje zahteve i izjavili su, da su spremni bez obzira na držanje Hrvatske Zajednice i Korošćeve grupe, aktivno potpomagati politiku Stojana Protića i u parlamentu, ako im on zagarantuje, da će se gornja Vojvodina ostaviti potpuno uticaju bunjevačkom, kako u državno-uticajnoj, tako i nacionalno klasnoj sferi«, piše *Zastava*.

24. rujna 1900. – Novosadska *Zastava* javlja da je pomoćni kraljevski školski nadzornik **Gyula Kurucz** suspendirao učitelja **Matiju Išpanovića** zbog toga što se zakleo u crkvi svojoj zaručnici na hrvatskom.

24. rujna 1920. – *Neven* javlja da je regent **Aleksandar Karađorđević** ukazom potvrdio profesora matematike i fizike **Ivana Vojnića Tunića** za direktora subotičke velike gimnazije.

24. rujna 1925. – *Neven* donosi iscrpan članak o proslavi 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva u Subotici 20. rujna 1925. Proslavu je uveličalo 300 sokola iz Osijeka, Vinkovaca, Vukovara i Dalja. Povorka od nekoliko tisuća ljudi, koju je predvodila konjička banderija na čelu s **Ivanom Skenderovićem**, išla je ulicama Paje Kujundžića (Braće Radića), Wilsonovom (Maksima Gorkog), Aleksandrovom (Korzo), Jelačićevom (Matka Vukovića), Preradovićevom prema trgu kralja Tomislava, gdje je otkrivena spomen-ploča, koju su podigli bunjevački Hrvati prigodom 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva.

25. rujna 1936. – *Subotičke novine* javljaju da je u bolnici časnih sestara milosrdnica u Zemunu umro nakon duge i teške bolesti u 64. godini života **Mladen Barbarić**, umirovljeni prisjednik Đakovačkog duhovnog stola, suradnik *Subotičkih novina* i *Danice*. Pokopan je na katoličkom groblju u Zemunu.

27. Festival europskog filma Palić

Zlatni toranj za film *Nada*

Svečanim zatvaranjem uz proglašenje nagrada prošloga petka završen je 27. Festival europskog filma Palić. Najboljim ostvarenjem ovogodišnjeg Festivala (nagrada *Zlatni toranj*) proglašen je norveško-švedski film *Nada* redateljice **Marie Sødahl**, koji govori o odnosu dvoje umjetnika koji zapada u krizu zbog bolesti glavne junakinje.

U obrazloženju nagrade žiri je istaknuo kako ih je film dirnuo »sirovošću kojom je pristupio svojoj temi, a da pritom nikada nije bio jeziv«. »Također, očarao nas je svojim toplim prikazom šire porodice i njihovim odgovorom na najrazornije vijesti koje jedna porodica može primiti«, ističe se u obrazloženju.

Palički toranj

Palički toranj za najbolju režiju dodijeljen je **Agnieszki Holland** za film *Šarlatan*, priču o čovjeku obdarenom izuzetnim sposobnostima u totalitarnim 50-im godinama XX. stoljeća, uz obrazloženje da proslavljena poljska redateljica i u petom desetljeću filmskog stvaranja, neumorno posvećena, nastavlja secirati europsku povijest 20. stoljeća.

U konkurenciji 12 filmova u Glavnom programu žiri je odlučio i dodijeliti specijalno priznanje njemačko-ukrajinsko-britanskoj



koprodukciji *DAU.Nataša* u režiji **Ilye Khrzhanovskiya** i **Ekateline Oertel**.

Žiri kritike programa *Paralele i sudari* proglasio je najboljim među deset filmova poljski *Ubij, pa napusti grad* **Marijusa Wilczyńskiego**, uz obrazloženje da »ima smjelosti, ne samo u načinu na koji koristi tehnike *low fi* animacije već i zbog riješenosti da napusti racionalnu linearnost«.

FIPRESCI žiri je najboljim u Glavnom programu proglasio poljsko-švedski film *Znoj* u režiji **Magnusa von Horna**.

»Suptilnom opservacijom mlade influencerice i ljudi oko nje na društvenim mrežama, film pažljivo prikazuje, kako realno tako i virtualno, vrijednosti našeg vremena tijekom krize. Težeći intimnosti, kamera ne otkriva gledateljima istinu već konstantno prati junakinju naglašavajući egzistencijalni pad, suptilno i bez osude«, naveo je žiri.

Nagrada publike *Gorki list* pripala je domaćem filmu *Ime naroda* redatelja **Darka Bajića** koji je prikazan na otvorenju festivala.

Festival europskog filma Palić održan je od 12. do 18. rujna u organizaciji Otvorenog sveučilišta iz Subotice. Na ovogodišnjem festivalu prikazano je više od 100 filmova iz svih krajeva Europe, podijeljenih u više od deset selekcija i programskih cjelina. Projekcije filmova bile su u subotičkim kinima *Eurocinema* i *Lifka*, kao i kinu *Abazija* na Paliću, dok je čuvena Ljetna pozornica ovoga puta izostala.

Palički festival održan je uz poštovanje svih mjera Vlade Srbije i Kriznog stožera za suzbijanje zarazne bolesti covid-19.

Kako organizatori navode, imali su velike teškoće zbog dva odgađanja Festivala – prvo od tradicionalnog srpanjskoga termina za kolovoz i potom za rujnu, a i proračun je bio 25 posto manji nego prethodnih godina.

Festival su podržali Europska unija kroz program Kreativna Europa (MEDIA), Ministarstvo kulture i informiranja Srbije, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grad Subotica i mnogobrojni partneri.

H. R.

Mater

U okviru selekcije *Paralele i sudari* prikazan je i film *Mater* hrvatskog redatelja i scenarista **Jure Pavlovića**. Ova višestruko nagrađivana drama donosi priču o kompleksnom odnosu majke i kćeri koje igraju **Neva Rošić** i **Daria Lorenci – Flatz**.



Proslava bračnih jubileja – Žednik

U ljubavi se i poteškoće nadilaze

U nedjelju, 20. rujna, u župnoj crkvi sv. Marka evanđelista u Žedniku bračni parovi, jubilarci, zahvalili su Bogu na bračnoj ljubavi i vjernosti kroz protekle godine. Ovom prigodom 16 bračnih parova je proslavilo svoje značajne godišnjice, te je bilo onih koji su u braku 5, 10, 15 i više godina, a najstariji bračni par **Marika i Ferenc Pap** proslavili su zlatni jubilej – 50 godina braka.

Svjedočanstvo bračne ljubavi

Euharistijsko slavlje predvodio je žednički župnik vlč. **Željko Šipek** uz nazočnost vlč. **Miroslava Orčića** i đakona **Damjana Perišića**. Jubilarci su predvodili čitanja, molitvu vjernika, te su ovom prigodom obnovili bračne zavjete. Na ovaj način, kako je rekao vlč. Šipek, želi se posvjedočiti bračna ljubav, koja može biti primjer mlađim naraštajima.

»Želimo jubilarce potaknuti da svoju bračnu ljubav svjedoče i drugima, a napose u ovome vremenu kada smo svjedoci brojnih rastava brakova i preljuba. Na ovaj način želimo pokazati mladim ljudima da se može živjeti ljubav i zajedništvo, te da se eventualne poteškoće uz ljubav i Božji blagoslov mogu prevladati«, kaže vlč. Šipek.

Ovakav vid slavlja ljubavi u ovoj župnoj zajednici obilježava se već sedam godina, a i ovoga puta su se u pripremu same crkve uključili župljani, koji svake godine daju svoj doprinos da jubilarcima uljepšaju slavlje, a tu se, po riječima vlč. Šipeka, očituje župsko zajedništvo i briga jednih za druge. Ideja vodilja je da se ljudi i obitelji okupe, te da ljudi za života slave ljubav i zajedništvo.



»Često kažem da treba koristiti trenutke koje imamo i koji su nam dani. To sam i jubilarcima naglasio. Treba Bogu zahvaliti na svemu kad nam je to moguće. To je bit svega«, kaže vlč. Šipek.

Kako je već postao običaj nakon misnog slavlja, u znak zahvalnosti za svjedočanstvo i kao dar jubilarcima, župnik organizira tamburaše koji su i ove godine zasvirali ispred crkve. Kao i prijašnjih godina, a kako to i biva kada su već tu tamburaši, jubilarci i župljani su zajedno odigrali i kolo. Druženje je uz pridržavanje svih epidemioloških mjera nastavljeno u župnoj dvorani. Jubilarci svoju radost što su mogli i ovo proslaviti, nisu skrivali, a u radosti svojih vjernika uživao je i župnik.

Ž. V.

Jesenski ciklus molitvene inicijative 40 dana za život

Novi ciklus molitvene inicijative **40 dana za život** započet će 23. rujna i trajat će do 1. studenoga u dva grada u Srbiji: Novom Sadu i Subotici.

Novi Sad

Svakog jutra od 6,30 do 9,30 molitelji iz Novog Sada će se okupljati ispred ulaza u Kliniku za ginekologiju i rodiljstvo Kliničkog centra Vojvodine (*Betanija*) i moliti za nerođene, a koordinatrica inicijative je **Nikoleta Malenić**.

Subotica

Molitelji će se tijekom radnoga dana okupljati i moliti za nerođene u kapeli Radio Marije od 18,30 do 20 i subotom od 17 do 19 sati. Nedjeljom će se moliti u franjevačkoj crkvi u Subotici od 8,30 do 10 sati. Koordinatorica za Suboticu je **Vesna Gatara**.



Devetnica u čast sv. Maloj Tereziji

U utorak, 22. rujna, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske započela je devetnica u čast sv. Maloj Tereziji za duhovna zvanja i na nakanu molitelja. Svakoga dana misa na kojoj se moli devetnica je u 7 sati, osim u subotu, 26. rujna, kada će biti u 8 sati. Devetnica završava na sam blagdan sv. Male Terezije 1. listopada.

Proštenje kod franjevac

Na blagdan sv. arkanđela Mihaela, Gabriela i Rafaela, 29. rujna, u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici slavit će se proštenje. Svete mise su: u 9 na hrvatskom jeziku, u 10.30 na mađarskom, a u 18 sati dvojezična sveta misa.

U susret blagdanima

- 26. rujna – Kuzma i Damjan
- 27. rujna – Vinko Paulski
- 28. rujna – Vjenceslav
- 29. rujna – Mihael, Gabriel i Rafael, arkanđeli
- 30. rujna – Jeronim
- 1. listopada – Terezija od Djeteta Isusa
- 2. listopada – Anđeli čuvari
- 4. listopada – sv. Franjo Asiški

Ž. V.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Izabranje je i dar i obveza

Čovjekov život ispunjen je različitim stremljenjima k postavljenim ciljevima. Međutim, ti ciljevi često nemaju nikakve veze s Božjim kraljevstvom, iako smo vjernici. Isus nas u evanđeljima često upozorava da trebamo presložiti svoje prioritete i tražiti najprije Božje kraljevstvo, a onda sve ostalo. Ta njegova upozorenja najčešće dolaze u vidu prispodoba, među kojima su često likovi otac i sinovi, kao što je slučaj i ove nedjelje (usp. Mt 21,28-32).

Pogreška izabranog naroda

U prispodobi koju Isus priča glavarima svećeničkim i pismoznancima govori se o dva sina. Otac prvoga pošalje na posao u vinograd. On odbije, ali ipak na kraju ode. Pošalje i drugoga, on obeća otići, ali na kraju ne ode. I kao što u svakoj prispodobi likovi simboliziraju nekoga drugoga, tako je i u ovoj. Otac je, naravno, Bog. Sin koji obećava da će otići, ali ne ode je izraelski narod predstavljen pismoznancima i svećenicima, kojima je prispodoba i namijenjena. Sin koji odbija otići, ali ipak ode su poganski narodi. Izrael je u odnosu na ostale narode imao povlasticu da je Božji, s Bogom ga je vezivao sinovski odnos. Međutim, oni su taj odnos sveli samo na ono što im odgovara. Smatrali su se boljima i vrijednijima od drugih naroda, Božjim miljenicima, a druge su prezirali. Tako su svojim ponašanjem postali slični sinu koji ocu kaže »evo me«, ali ne ode. Još su starozavjetni proroci kritizirali Izraelov nesklad između riječi i djela, jer su Bogu obećavali vjernost, a lako su na svoja obećanja zaboravljali. I ova Isusova prispodoba kritika je Izraelu na njegov odnos prema Bogu i drugim narodima. Tako Božji narod, umjesto da je uz Boga, svojim se djelima od njega udaljava, misleći da je izabranje samo povlastica. No, ono je i obveza, ali narod to olako zaboravlja, osobito njihovi glavari, koji, ne da ih ne opominju, nego su u tom odnosu prema Bogu i drugima najgori.

Nasuprot prvome, stoji drugi sin koji isprva odbija oca, ali ga na kraju ipak posluša. On simbolizira sve one koje su Izraelci podcjenjivali i omalovažavali, jer nisu ušli u krug odabranih. No, iako ih u početku nije uvrstio među izabrane, Bog se odlučio i njima objavit, a oni su ga radosno prihvatili. Proroci su

naviještali da će Bog pozvati k sebi i pogane i opominjali Izrael da je njihova uloga među narodima da svjedoče Boga, ne bi li i drugi u njega povjerovali. Njihova je zadaća bila da budu posrednici spasenja poganima, a ne da se smatraju spašenima i zbog toga uzdižu nad drugima. Stoga ovu prispodobu možemo gledati kao Isusovu kritiku i opomenu narodu koji je iznevjerio svoje izabranje, osobito njegovim vođama čija je odgovornost još veća. Nakon što je ispričao prispodobu, Isus pita pismoznance: »Koji od te dvojice izvrši volju očevu?« (Mt 21,31). U ovome pitanju oni bi trebali prepoznati svoju poziciju u odnosu na Boga, trebali bi sebe prepoznati u prvom sinu i shvatiti situaciju u kojoj se nalaze.

Griješimo kao Izraelci

I prije nego su se pismoznanci sami prepoznali u prispodobi, Isus tumači što im je htio poručiti: »Zaista, kažem vam, carinici i bludnice pretekoše vas u kraljevstvo Božje! Doista, Ivan dođe k vama putem pravедnosti i vi mu ne povjerovaste, a carinici mu i bludnice povjerovaste. Vi pak, makar to vidjeste, ni kasnije se ne predomisliste da mu povjerujete« (Mt 21,31-32). Tako im bez uvijanja i uljepšavanja otkriva kakvi su i u čemu griješe. Ivan je sve pozvao na obraćenje. I dok je običan narod pitao što im je činiti, prvaci su snivali kako ga ukloniti. Među obraćenicima koji su se odazvali Ivanovom pozivu, a kasnije i Isusovom, bilo je mnogo carinika i grješnika, ljudi s ruba društva, koje su glavari odbacili kao nedostojne spasenja. No, njihova spremnost na promjenu učinila ih je u Božjim očima većima od narodnih starješina, koji su sebe smatrali velikima.

Crkva je Božji narod. Osjećamo se često povlaštenima jer smo njezin dio, smatramo da će nam to osigurati spasenje. No, i mi, kao nekoć Izraelci, zaboravljamo da naše izabranje nosi sa sobom odgovornost. Kao dio Crkve, moramo biti donositelji Božjega kraljevstva ljudima među kojima smo. Umjesto da s visoka promatramo one koji su daleko od Crkve, moramo im navijestiti Krista i privući ih da se i oni priključe Božjemu narodu. To što smo dio Crkve nije naša zasluga, to nam je nezasluženi dar od Boga. Zahvalni na tom daru, trebamo živjeti ovaj život s Bogom u neprestanoj težnji za vječnošću, te biti Kristovi svjedoci u svijetu.

Etnokamp po skupinama

ŠAROLIKI PROGRAM za starije osnovce

Ljetni *Etnokamp* na koji smo navikli da traje cijeli tjedan i da okupi više od stotinu djece ove godine iz svima poznatih razloga nije održan. Ne onakav na kakav smo navikli, ali to ne znači da ovo nije bio još bolji i željno iščekivani susret.

Protekli vikend (18. i 19. rujna) za učenike od 4. do 8. razreda bio je u znaku *Etnokampa*. Ako ste bar jednom bili na njemu, dobro znate da tu nikada nije dosadno. Tako je bilo i ovoga



puta. Mnoštvo kreativnih radionica i sjajna atmosfera učinili su da i ovogodišnji mjesečni *Etnokamp* bude za pamćenje. Jedina »mana« po riječima sudionika jest što je kratko trajao.

»Budući da su okolnosti onakve kakve jesu podijelili smo djecu po dobnim skupinama, te su tako ovoga vikenda sudjelovali učenici viših razreda osnovne škole. Školska godina je u tijeku te smo se u skladu s time dogovorili kako će se svakoga mjeseca organizirati jedan vikend za drugu uzrasnu skupinu. Nažalost, morali smo i broj ograničiti na svega 30 djece, ali ima to i svojih prednosti«, kaže predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica**



Ivanković i pojašnjava kako su iz epidemioloških razloga izostale plesne i glazbene radionice, no zato su kreativno-manualne bile prilagođene manjem broju djece i starijem uzrastu.

Tako su sudionici ovomjesečnog *Etnokampa* izrađivali futrolice za slušalice, kaleidoskope, narukvice prijateljstva, pernice čija je tehnika šivanja probudila maštu te su nastale i futrole za mobitele, novčanici... Pravili su se tu i razni ukrasi za kosu, zvrkovi od papira u origami tehnici, a nije izostala niti duhovna radionica, kao niti film. Kad sve ovo nabrojimo, možete i sami zaključiti kako je ovo bio vikend za pamćenje.

»Poznato je da se uvijek trudimo raditi nešto novo, drugačije, zato smo odlučili praviti kaleidoskop koji djeci do sada možda nije bio poznat. Pokazali smo im što to znači, kako se prelama svjetlost i jasno: kako se izrađuje. Smatram da ručni rad kod djece nije dovoljno zastupljen, stoga smo i ovoga puta šili i vezli. Radili smo s filcom i tu je njihova kreativnost izuzetno došla do izražaja, ta radionica je bila jedna od posjećenijih«, kaže Ivanković.

Nastali su tu i zvrkovi od papira u origami tehnici, a kasnije je uslijedilo i natjecanje čiji se zvrk najdulje vrti.

Djeca su i ove godine posjetila starije sugrađane u okruženju i odnijela im kolače i jabuke, te im prijenili pozdrave ekipe iz *Etnokampa*.

Na bogatom repertoaru ovoga vikenda našla se i književnosti. Tako su sudionici govorili o poznatom spisatelju **Ivanu Kušanu**, te su pogledali njegov film *Koko i duhovi*, a govorili su i o knjizi koja mu prethodi, odnosno slijedi.

No, tu nije kraj. Ovaj *Etnokamp* će sigurno biti zapamćen i po specifičnoj radionici, a to je pečenje pjenastih bombona na vatri. Možete zamisliti taj ugođaj? Vatra, štapovi, bomboni, keksi... mmm.

Radioničari i ovoga *Etnokampa* bili su odgojitelji, učiteljice, roditelji i prijatelji Hrvatske čitaonice, koja je i organizator. Ovogodišnji *Etnokamp* pomogli su DSHV, koji je dao prostor za rad, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i sponzori.

Etnokamp za mlađi uzrast bit će u listopadu. Točan datum i vrijeme saznat ćete na ovim *Hrckovim* stranicama u nekom od narednih brojeva tjednika.

Ž. V.



Na Smotri hrvatskog školskog filma učenice iz Đurđina

Na državnu Smotru hrvatskoga školskoga filma 2020. državno pro-sudbeno povjerenstvo među 40 filmova svrstalo je i film *Druga lica interneta*, koji su uradile i poslale učenice OŠ **Vladimir Nabor** iz Đurđina. Njih četiri: **Iva Ivković Ivandekić**, **Marija Milodanović**, **Jasmina Ivković Ivandekić** i **Nora Mrkaljević**, skupa s profesoricom tehnike i tehnologije, te informatike **Jelenom Hajnal** pisale su tekst, scenarij, angažirale glumce, bile redateljice, a film je snimio i montirao **Vedran Jegić**. Po riječima razrednice **Tereze Vidaković-Mukić**, učenice koje su prošle školske godine pohađale osmi razred sve navedeno su radile s velikim žarom, a sada su izuzetno ponosne na svoj uradak.

Predloženi filmski uradci namjeravaju se objaviti na CARNET Meduzi, gdje se objavljuju višemedijski sadržaji namijenjeni obrazovnim i akademskim ustanovama.

Okrugli stol za sudionike Smotre hrvatskoga školskoga filma bit će održan 15. listopada, s početkom u 13,30 sati, a poveznica za okrugli stol bit će objavljena na mrežnoj stranici Agencije za odgoj i obrazovanje.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI



Punjeni plavi patlidžan

Sudbinu jedne kupljene hrane određuje niz okolnosti, a u mom se slučaju moja lijenost pobrinula za sudbinu plavih patlidžana. Koliko god mi taj izraz bio stran kad je riječ o kuhanju, ulijena sam se kada je na red došla priprema namaza od patlidžana poznatijeg kao *baba ganuš namaz*. Prije nekoliko dana sam kupila nekoliko patlidžana baš za tu svrhu i svih ovih dana nikako nisam nadahnuta za pripremu. Puno je posla odradilo svoje i pripremam ono najjednostavnije, sa što manje zadržavanja u kuhinji. No, nešto pred čime se lijenost povlači jest činjenica da ukoliko uskoro ne iskoristim patlidžan morat ću ga baciti, a to si ne volim dozvoliti. I pred tom opasnošću naišla je i inspiracija, i to s nagodbom da odgodimo namaz za drugi put i da napunimo patlidžan.

Potrebno: 4 srednja plava patlidžana / 600 g mljevenog mesa po izboru / 4 rajčice / glavica luka / žlica sjeckanog peršina / maslinovo ulje / sol / papar.

Postupak: U posljednje vrijeme volim prvo pripremiti sve sastojke, a zatim se držati slaganja i obrade. Nakon pranja povrća, patlidžan prvo izrežite, izdubite unutrašnjost, stavite u posudu, ulijte nekoliko kapi limunovog soka, dodajte malo soli, prelijte vodom i ostavite da odstoji pola sata. Dvije rajčice sitno nasjeckajte, a druge dvije nasjeckajte na kolutiće. Na tavu stavite malo maslinovog ulja i dodajte sitno nasjeckani luk kad se ulje zagrije, a zatim pržite minutu dok luk ne omekša. Smanjite vatru, dodajte mljeveno meso i pržite uz stalno miješanje. Nakon 15 minuta dodajte sitno nasjeckanu rajčicu, sol i papar te pržite dok tekućina ne ispari. Pred kraj prženja dodajte polovicu nasjeckanog peršina, promiješajte smjesu i maknite s vatre. Patlidžane ocijedite, osušite u salveti i premjestite na tepsiju ili vatrostalnu posudu, a zatim ih premažite s malo maslinovog ulja. Polovine patlidžana napunite mesom, zatim prekrijte kolutovima rajčice i na kraju ulijte još malo maslinovog ulja. Pecite pola sata na 190 stupnjeva. Poslužene punjene patlidžane ukasite preostalim peršinom.

Dobar tek!

Gorana Koporan



Staro i novo naselje uz prugu



Kada je 1924. – 1925. godine sačinjen plan uličnih mreža i placeva za tri nova gradska naselja, IX., X. i XI. kvart, kasnije nazvani Željezničko naselje, Kertvaroš i Novi grad, molbe za odobrenje gradnje kuća u dotadašnjim Palićkim vinogradima ubrzano stižu Senatu grada. Budući da su nove ulice, uglavnom, još neimenovane, u molbama, radi preciznijeg označavanja lokacija na ovom velikom području, osim katastarskih brojeva placeva, najčešće koriste toponime koji su u to vrijeme bili u upotrebi.

Za lokalitet u Novom gradu uz prugu ka Paliću i Horgošu, u molbama se često susreće naziv Rajnic ili Reinic, davno ime koje se i danas spominje. Naime, ovdje se gradilo i u spomenuto vrijeme, no staro, manje radničko naselje uz prugu i Tvornicu kože napravljeno je još krajem devetnaestog stoljeća. »Vilmos i Mór Reinitz su bili trgovci kožom, podigli su fabriku i uz nju naselje za radnike. Parcele dimenzija 20/25-30 metara bile su skoncentrisane uz Kožarsku ulicu, sa kućama koje su se zabatom nizale uz uličnu regulacionu liniju...« (**Gordana Prčić-Vujnović, Razvoj urbanizma i arhitekture Subotice između dva svjetska rata**).

Nakon što su vinogradi od 1925. preinačeni u građevinsko zemljište, i uz staro naselje uz prugu se ubrzano gradi. Samo u jednom mjesecu, kolovozu 1925. godine, »Slavnom Senatu« stižu četiri molbe za dozvolu za gradnju u »Reinic selu«. »Čast mi je zamoliti da mi se dozvoli graditi jednu kuću na mojem zemljištu u Palićkim vinogradima. Kuća će biti nabijena i pokrivena crijepom...«, uobičajeni je kratki tekst obraćanja Senatu. Molbe su sačuvane u Povijesnom arhivu Subotica (F: 47. III pod brojevima 646, 671, 677 i 680), ali ne i nacrti kuća, te ostajemo uskraćeni za njihov autentični izgled prilikom gradnje. Skromne kuće u naselju kraj pruge vremenom su dograđivane i mijenjane.



Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4867
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-3331/2020-01
DATUM: 23. 9. 2020. god.

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području osnovnog i srednjeg obrazovanja (*Službeni list APV*, broj: 9/16 i 36/17), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2020. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/19, 12/20, 19/20, 22/20 i 25/20), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI ZA 2020. GODINU – DOTIRANJE PRIPREME I IZRADE TESTOVA I ZADATAKA NA MANJINSKIM JEZICIMA

Natječaj se raspisuje za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području razvoja i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, naročito namijenjenih za dotiranje pripreme i izrade testova i zadataka na manjinskim jezicima, za natjecanja na svim razinama, od općinske, preko regionalne do republičke, u organizaciji Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Natječaj se raspisuje na ukupan iznos od 898.895,00 dinara, koji se raspodjeljuje:

1. za aktivnosti, programe i projekte u području osnovnog obrazovanja 646.448,00 dinara i
2. za aktivnosti, programe i projekte u području srednjeg obrazovanja 252.447,00 dinara.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju nacionalna vijeća nacionalnih manjina sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine i to za aktivnosti, programe i projekte u području razvoja i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima/govoru nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Prilikom razmatranja podnesenih prijava na natječaj i odlučivanja o raspodjeli sredstava, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

1. Odgovor na temu projekta (ciljevi i aktivnosti projekta su skladni prioritetima natječaja, ciljevi projekta su jasni, konkretni i

ostvarivi, aktivnosti su realne i odgovarajuće za postizanje ciljeva),

2. Utjecaj predloženog projekta (veličina ciljne skupine, stupanj uključenosti ciljne skupine kojoj je projekt namijenjen, vidljivost projekta, održivost rezultata projekta),

3. Kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo (dosadašnja iskustva u realizaciji projekata koji doprinose unaprijeđenju obrazovno-odgojnog rada).

Podnesene prijave razmatra Povjerenstvo koje imenuje pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: pokrajinski tajnik).

Povjerenstvo neće uzeti u razmatranje nepravodobne i nepotpune prijave, prijave koje nisu podnesene od strane ovlaštenih osoba, kao ni prijave koje nisu predmet Natječaja.

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta za dodjelu sredstava.

Prijave i priložena dokumentacija se ne vraćaju podnositeljima.

Rješenje o raspodjeli sredstava donosi pokrajinski tajnik, na temelju prijedloga povjerenstva.

Rješenje pokrajinskog tajnika je konačno i protiv rješenja se ne može uložiti pravni lijek.

Rezultati Natječaja se objavljuju na internetskoj stranici Tajništva, pri čemu Tajništvo nije u obvezi obrazložiti svoje odluke.

S podnositeljima prijava kojima su odobrena sredstva, Tajništvo će sklopiti ugovor o financiranju, odnosno sufinanciranju aktivnosti na temelju kojega će sredstva biti isplaćena.

Rok za podnošenje prijava je 2. 10. 2020. godine.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva.

Natječajna dokumentacija se može preuzeti od 23. 9. 2020. godine na internetskoj adresi Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs

Uz prijavu se obvezno podnose preslike sljedećih dokumenata: potvrda o registraciji nacionalnog vijeća kod nadležnog tijela i potvrda o poreznom identifikacijskom broju (PIB).

Prijave se podnose osobno, predajom na pisarnici pokrajinskih tijela pokrajinske uprave u Novom Sadu (zgrada Pokrajinske vlade) ili se upućuju poštom na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

21000 Novi Sad

Bulevar Mihajla Pupina 16

S NAZNAKOM: ZA NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI,

PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U

PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA – DOTIRANJE PRIPREME I IZRADE TESTOVA I ZADATAKA NA MANJINSKIM JEZICIMA

POKRAJINSKI TAJNIK, Mihály Nyilas

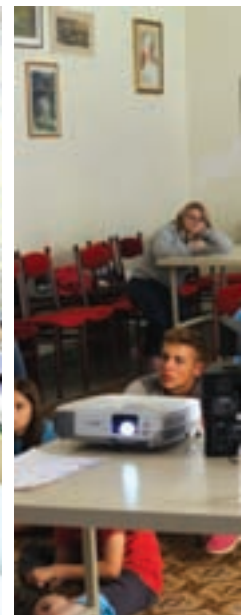
Ispraćaj ljeta

Vikend koji je za nama bio je, bar kada je u pitanju *Oratorij*, namijenjen najmlađim školarcima. Tako su se učenici od prvog do trećeg razreda okupili kako bi u zajedništvu s vršnjacima i kroz zanimljivo druženje ispratili ljeto.

Valja se podsjetiti kako je *Ljetni oratorij* započeo još u srpnju, no zbog tadašnjih mjera sigurnosti i aktualne pandemije, od pet planiranih trajao je tri dana. *Oratorij* je sada nastavljen, ali u drugim okolnostima i sa smanjenim brojem sudionika. Tako su organizatori odlučili djecu podijeliti po uzrastu uz poštivanje svih epidemioloških mjera.

»Budući da je trenutno dozvoljeno okupljanje do 30 osoba, bili smo prinuđeni djecu razdijeliti po uzrasnim skupinama. Vikend koji je za nama bio je namijenjen najmlađima, a naredni će biti za učenike od 4. do 6. razreda. Za učenike 7. i 8. razreda planiramo raditi drugačiji program u kom bismo im na neki način predstavili *Oratorij* i potaknuli ih da se više uključe u svoje zajednice, te ih usmjeravali za buduće volontere u *Oratoriju*«, kaže voditeljica *Subotičkog oratorija* **Vedrana Cvijin**.

Vikend u znaku *Oratorija* započeo je 18. rujna poslijepodne, te je nastavljen sljedećeg dana, a okupio je dvadesetak djece koja su vrijeme provela u brojnim radionicama, uživajući u zajedništvu i druženju.



Redale su se tako duhovna radionica, molitva, igre asocijacije, oblačenje lutke te kreativno-manualne radionice, gledanje filma i sportske radionice.

»Djeca kroz ove radionice rekla bih nesvjesno uče o našoj vjeri, jer se sve provlači kroz igru i zabavu. Često, osobito mlađi uzrast nije ni svjestan toga, te njihovo znanje tek kasnije dođe do izražaja«, kaže Vedrana Cvijin i objašnjava kako će radionice i tijekom vikenda koji je pred nama biti slične, ali ipak ozbiljnije jer su namijenjene starijem uzrastu.





Mišljenje sudionika Oratorija:

»Bilo mi je jako dobro na Oratoriju i najviše su mi se sviđale igre, a ništa ne bih mijenjao. Sve je bilo baš zanimljivo«, kaže **David Tikvicki** (7,5 godina).

»Sve mi se sviđalo na ovom Oratoriju, ali najviše sportske radionice. Žao mi je što nas je ovako malo, ali znam da je sad tako moralo biti«, kaže **Marija Kujundžić** (9 godina).

»Super mi je bilo, najviše mi se sviđalo... sve. Ne bih ništa mijenjala i voljela bih doći i sljedeći put«, kaže **Una Kopilović** (7 godina).

»Drugi dan mi je bio bolji jer je duže trajalo druženje, a najviše mi se sviđala kreativna radionica. Napravio sam kasicu-prasicu i zmaja«, kaže **Matej Huska** (7 godina).

Ž. V.

Izvlačenje nagrada Čitam i skitam

Javno izvlačenje nagrada XII. Kviza za poticanje čitanja *Čitam i skitam* održano je u srijedu, 23. rujna uživo preko Facebook profila Gradske knjižnice Subotica.

Poštujući propisane mjere zaštite od virusa covid-19, a sukladno principima online kviza, javno izvlačenje nagrada je bilo obavljeno bez prisustva učenika. Nagrada kao i ranijih godina je bilo u izobilju, a jeste li vi dobitnici neke od njih potražite na oglasnim pločama Dječjeg odjela, kao i na Facebook profilu Gradske knjižnice i na mrežnoj stranici Knjižnice. Iz Gradske knjižnice kažu da je dodijeljeno oko 250 nagrada. Glavna nagrada je i ovoga puta bila bicikl, a redale su se tu USB memorije, slušalice, lampe, besplatni internet, knjige, paketi gricalica, ulaznice za Dječje kazalište, kino, ZOO vrt, bazen, McDonald's obroci, odjeća, paketi slatkiša, soka, mlijeka...

Ž. V.



Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Iva Bačlija**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – 5. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram odbojku

VOLIM: se družiti

NE VOLIM: što zbog korone ne mogu imati redovitu nastavu i svakoga dana ići u školu

U SLOBODNO VRIJEME: šetam Foxi – to je moj pas

NAJ PREDMET: biologija (zato što volim biljke i životinje)

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: veterinarica



Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Prodajem strug. Informacije na mobilet: 063-890-42-95.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran- goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pre- gače i sl. Tel.: 024/532-570.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa- puče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjeseč- nog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigur- ani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kon- takt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Miču- rinovoj 22, Subotica. Informacije na mobilet: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne pu- njene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Apel Stožera za žetvu u cilju poštivanja zabrane spaljivanja

Stožer za žetvu strnih žita i jesensku berbu ratarskih usjeva na području grada Subotice u 2020. godini upozo- rava da je člankom 50. Zakona o zaštiti od požara (*Sl. gla- snik RS*, br. 111/09, 20/15 i 87/18-dr. Zakon) i člankom 15. st. 1. t. 3. Odluke o zaštiti usjeva i zasada, poljoprivrednog ze- mljišta, poljskih cesta i kanala od poljske štete (*Sl. list grada Subotica*, 38/15 i 29/18) zabranjeno spaljivanje ostataka strnih usjeva, spaljivanje smeća na otvorenom prostoru i spaljivanje biljnih ostataka, a za nepoštovanje ove zabrane predviđene su visoke novčane kazne: od 300.000 dinara do 1.000.000 dinara za pravne osobe i 5.000 dinara do 75.000 dinara za pojedince – fizičke osobe.

Pored toga, osoba koja je nepoštovanjem navedene zabrane spaljivanja na otvorenom prostoru izazvala po- žar dužna je vatrogasno-spasilačkoj jedinici nadoknadi- ti troškove intervencije, a u slučaju ugrožavanja života i zdravlja ljudi ili imovine većeg obujma protiv odgovor- nih biti će podnesena i odgovarajuća kaznena prijava.

Apeliramo na građane da poštuju zabranu spaljivanja biljnih ostataka i smeća na otvorenom prostoru, kako ne bi ugrozili sebe i ostale građane i njihovu imovinu. Pri- padnici Ministarstva unutarnjih poslova, dobrovoljnih vatrogasnih društava i Poljočuvarske službe vrše pojača- nu kontrolu u cilju otkrivanja ovakvih prekršaja i protiv svih počinitelja bit će poduzete sve zakonske mjere.

Predsjednica Stožera
Hajnalka Bognár Pásztor v.r.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 29. 9. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.



INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON



Astra Telekom

STANDARD MIX PAKETI

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.stratelekom.com

AUTOR: KRISTIJAN SEKULIĆ 24	HRVATSKI SPISATELJ 1893. - 1981.	JEDNO KNAŽEVNO DJELO MIROSLAVA KRELIJE IZ 1937.			MUŽJAK VRANE TOURIST AUSTRIJA INTERNATION.		SEDMO SLOVO INTERNATION. DOMEN ZA LICHTENSTEIN	OČEVI	NASA POP PIJEVAČICA NOWAK
MUESTO PECATI			SPECIALISTI ZA BOLESTI ŽLJEZDA	DONJE SLOJ SOC. AZIJSKA ŽVOTINJA					
LIKAVSKI IZGOVORI									
FRAN. SLIKAR PIERRE AUGUSTE... 1845. - 1919. GIGA							IVAN BEBEK		
					PRVO SLOVO DRUGI SAMOGLASNIK		JAVNA STEPENICA, VANJSKA STUBA	ITALIJA ZAPOVEDNIČKI STR.	
GRAD.OBOR STR. DEMOKR. AKCIE GRAD U RUSIJ									ČOVJEK ENG.
TURISTIČKA REGIJA U NORVEŠKOJ					OSJEK REGLOŽNAKA	PLANINA U CRNOJ GORI BRENO PIVA			
ARCH USER REPOSITORY				BIVŠI AMER. PREDSJEDNIK BARACK HUSSEN...					
VOJNO - TEHNIČKI INSTITUT				MOĆAN, SNAŽAN.					
HIP HOP GLAZBENA GRUPA IZ DRESDENA				SIMBOL UBRZANJA ZEMALJNE TEŽE	HRV. RAPPER U NJEMAČKOJ EVAN YOUNG				ENERGIJA
RUKA U SJEVERNOJ AMERICI									
LATE NIGHT LIVE				25. SLOVO ENGLJSKE ABECEDA NAŠICE		DVA ISTA SLOVA UČVKE TOREADORA			ADVANCED ENCRYPTION STANDARD
AMERIČKI GLUMAC ...BAILEY					NAZIV RUS. FILMA IZ 1931. MAGISTAR (SRB.)				
ŽENSKI KRAT.		DANGUBE, VIETNOM NJEMAČKA							
ADOLF OD MLJA				2. GLAZBENA NOTA			IVAN STAMBOLIC		

RJEŠENJE:
VODORAVNO: G, MP, TALOG, IJEKAVICA, RENOIR, IB, GOSDA, A, I, SMOLENSK, LEKA, KOM, AUR, OBAMA, VTI, SILAN, KMN, RIN, RIO
GRANDE, LNL, Y, AA, EION, ODNA, Ž, ZAMLATE, ADI, RE, IS
OKOMITO: MIROSLAV KRELEŽA, PIJESME U TMINI, D, ENDOKRINOLOGI, KOALA, G, NA, TAI, E, OS, RY, MR, GAVRAN, BIRA, OLE, LI, SKA-
LINADA, OCI, KOMANDANTI, GABI, MAN, E, AES

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Poraz u posljednjoj minuti

NOVI KOZARCI, SUBOTICA – U utakmici 7. kola *Bačka 1901* je na gostovanju u Novim Kozarcima odigrala neodlučno 2:2 (1:0) protiv *Slobode*. Igralo se žestoko, na granici grubosti, a domaćini su se bolje snašli i u 35. minuti došli u prednost. Poravnao je **Šljivančanin** u 73., a svega minutu kasnije *Sloboda* dolazi u novu prednost. Igralo se vrlo oštro, na momente i grubo, pa je travnjak povremeno podsjećao na bojišnicu. Iako su Subotičani bili konkretniji i imali više izglednih situacija pred vratima domaćih, na koncu su spašavali bod. Šljivančanin je glavom pogodio mrežu domaćina na isteku sudačke nadoknade. U 8. kolu Subotičani su ugostili ekipu *Borca* iz Sakula i zabilježili poraz rezultatom 0:1 (0:0). Već u 3. minuti ozbiljno je ozlijeđen **Radmanović**, a igralo se poglavito u polju, bez ozbiljnijih akcija. U nastavku, domaćini su krenuli u odlučnije napade, stvorili nekoliko vrlo ozbiljnih prigoda, ali je gostujući vratar u više navrata maestralno spašavao svoju mrežu. Po nepisanom pravilu, nakon više promašaja nepromašivog, Subotičane je stigla kazna u 90. minuti. Gosti su realizirali jednu polukontru, koja u početku i nije bila obećavajuća. *Bačka 1901* će u derbiju narednog kola gostovati u Pančevu, kod ekipe *Dinamo 1945*.

Prva pobjeda

ČONOPLJA, STARI BANOVCICI – U izvanrednom, 7. kolu, *Sloga* je u Čonoplji ugostila ekipu *Hajduka 1912* iz Kule i zabilježila pobjesnu pobjedu rezultatom 3:1 (0:1). Iako su u samom finišu prvo poluvrijeme gosti riješili u svoju korist, domaćin je za agresivnu igru u nastavku nagrađen pobjedom. Neobranjivim udarcem poravnao je **Bojić** u 58. minuti, a 13 minuta kasnije rezultat je preokrenuo **Vemić**. Pobjedu za veliko slavlje domaćina zgoditkom u 80. minuti potvrdio je **Cvetković**. Na gostovanju u Starim Banovcima u 8. kolu *Sloga* je u derbiju začelja zabilježila minimalni poraz od ekipe *Dunava* rezultatom 1:0 (1:0). Domaćini su trijumfirali pogotkom na isteku sudačke nadoknade prvog poluvremena. U nastavku se igralo ravnopravno, svaki takmac je imao po nekoliko poluprigoda, ali su vratari bili sigurni, pa se mreže više nisu tresle. *Sloga* će u narednom kolu ugostiti ekipu *Prvi maj Ruma* iz istoimenog mjesta.

Probudili se u nastavku

ZRENJANIN, SOMBOR – U susretu imenjaka, zrenjaninskog *Radničkog* i *Radničkog 1912* iz Sombora mreže su mirovale, a nisu zabilježene ni neke izglednije prigode za postizanje pogodaka. Bolje su se otvorili gosti i u 7. minuti ozbiljno pripremili preko **Radovanovića**, koji je u najizglednijoj prigodi na utakmici prebacio vrata domaćina. U nastavku prvog poluvremena vodila se rovovska bitka, ali bez izglednijih prigoda na obje strane. I u nastavku se igralo slično, poluprigode su stvarane iz kontrnapada, a vratari su ih lako rješavali ili su napadači bili neprecizni. Nakon posljednjeg sudačkog zvižduka oba takmaca su bila nezadovoljna podjelom bodova. U 8. kolu nogometaši *Radničkog*

1912 ugostili su ekipu *Bečej 1918* i zabilježili pobjedu rezultatom 3:1 (3:0). Somborci su dobro otvorili utakmicu. Od prve minute su napadali, u želji da što prije riješe pitanje pobjednika. Nakon nekoliko propuštenih idealnih prigoda uslijedilo je furioznih 12 minuta domaćina, u kojima je pitanje pobjednika bilo riješeno. *Radnički 1912* je načio mrežu Bečejaca u 26. minuti pogotkom **Kneževića** na odlično proigravanje **Slavuljice**. Deset minuta kasnije u strijelce se upisao kapetan **Goronjić**, a u 43. minuti **An-tunić** je pogodio za 3:0. U nastavku domaćin je spustio tempo i uveo pet igrača s klupe, kako bi odmorio što više onih koji su odigrali tri utakmice u sedam dana. Gosti su to iskoristili i u 79. minuti postignuli počasni pogodak. U narednom kolu Somborci će gostovati *Jedinstvu* u Staroj Pazovi.

Vojvođanska liga Sjever

Somborci zaslužno slavili

TAVANKUT – U derbiju 7. kola *Tavankut* je ugostio starog rivala, *Radničkog* iz Sombora i zabilježio poraz rezultatom 1:2 (1:1). Domaćini su bolje otvorili utakmicu i već u 7. minuti pogotkom **Bursaća** povel. I nakon pogotka Tavankučani su bili konkretniji rival, ali vrlo izgledne situacije pred vratima gostiju nisu uspijevali realizirati. U finišu prvog poluvremena Somborci potpuno preuzimaju kontrolu igre, a poravnali su u 43. minuti pogotkom **Tevanovića**. Gosti su bili konkretniji i nakon odmora, a pogotkom **Žeželja** u 60. minuti potpuno su preokrenuli rezultat. Somborci su u preostalom dijelu susreta odlično kontrolirali igru i nisu domaćinima dopustili da ozbiljnije pripreme vratara **Zoriću**. *Radnički* će u narednom kolu ugostiti ekipu *OFK Mladost Apa*, a *Tavankut* će gostovati u Čelarevu kod *ČSK Pivare*.

Rutinska pobjeda

APATIN – U 7. kolu *OFK Mladost Apa* ugostila je ne toliko kvalitetnu, kolikoiskusnu ekipu *Srbobrana* i zabilježila pobjedu rezultatom 1:0 (1:0). Apatinci su u vrlo korektnoj igri već u 22. minuti pogotkom **Vukadinovića** došli u prednost, a ispostavilo se da je to i jedini zgoditak na utakmici, vrijedan tri boda i ostanka u skupini od tri ekipe, koje najozbiljnije ugrožavaju lidera *Vojvodinu* iz Bačkog Gradišta. U drugom poluvremenu velikih uzbuđenja nije bilo, igralo se poglavito između šesnaesteraca, bez izrazitih prigoda za promjenu rezultata. U narednom kolu Apatinci će gostovati u Somboru i u okružnom derbiju odmjeriti snage s ekipom *Radničkog*.

Područna liga Sombor

Pad na ljestvici

GLOŽAN – Na gostovanju u Gložanu somborski ŽAK je poražen od ekipe *Budućnosti* rezultatom 3:1 (2:0). Domaći su bolje otvorili utakmicu i već u 17. minuti povel su pogotkom iz penala, a samo desetak minuta kasnije prednost su podvostručili. U nastavku Somborci su se trgli i pred sam istek regularnog dijela pogotkom **Šimunova** prepolovili prednost domaćina. U nadoknadi vremena *Budućnost* je novim pogotkom samo potvrdila pobjedu. U narednom kolu ŽAK će ugostiti ekipu iz vrha ljestvice, *Budućnost* iz Mladenova.

BAČ – U vrlo dinamičnom susretu *Tvrđava* je u Baču podijelila bodove s izrazitim favoritom, ekipom *Budućnosti* iz Mladenova, rezultatom 1:1. Igralo se beskompromisno, gosti su pod svaku cijenu željeli osvojiti cijeli plijen, no, domaćini su im borbenošću parirali i na koncu, dojam je posve pravično, bodovi su podijeljeni. U narednom kolu *Tvrđava* će gostovati u Karavukovu, kod dofenjeraša *Poleta*.

Područna liga Subotica

Novi poraz

NADALJ – U 6. kolu, u novom derbiju, na gostovanju kod ekipe *Napretka* u Nadalju *Radnički 1905* je zabilježio novi poraz rezultatom 2:0 (1:0). Domaćini su odlično otvorili utakmicu i prvo poluvrijeme minimalcem riješili u svoju korist. U nastavku su još jedanput zatresli mrežu Bajmačana i uzeli bodove izravnom takmacu za visok plasman na ljestvici. U narednom kolu Bajmačani će ugostiti ekipu *Đurđina*.

Očekivani poraz

SENTA – U utakmici 6. kola, na gostovanju kod lidera *Sente*, Đurđinčani su poraženi rezultatom 3:1 (1:1). Iako su igrali odlično i pružili snažan otpor, domaćini su u drugom poluvremenu pojačali tempo i riješili utakmicu u svoju korist. I u narednom kolu *Đurđin* će gostovati u Bajmaku kod *Radničkog 1905*.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

U goleadi svakom po bod

MONOŠTOR – U 5. kolu *Dunav* je na Doli rezultatom 3:3 (1:1) pola plijena prepustio susjedu na ljestvici, ekipi *Poleta* iz Sivca. Iako su svi očekivali pobjedu, Sivčani su i u Monoštoru igrali otvoreno. U takvoj igri takmaci su po tri puta zatresli protivničku mrežu, a krajnji rezultat je najpravičniji ishod. U narednom

kolu Monoštorci će gostovati u Prigrevici kod velikog favorita, lidera prvenstva *Bratstva 2019*.

Novi nenadani poraz

BEREG – U 5. kolu *Dinamo 1923* je na svojem travnjaku ugostio ekipu OFK *Odžaci* i zabilježio poraz rezultatom 1:2 (1:2). I pored velike borbenosti, Berešci nisu uspjeli svladati borbene Odžačane, koji su ih ovom pobjedom za jedno mjesto pretekli na ljestvici. U narednom kolu *Dinamo 1923* će gostovati u Sivcu, kod ekipe *Poleta*.

MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Uvjerljiva pobjeda Sonćana

SONTA – U 3. kolu sonćanski *Dinamo* je na domaćem travnjaku zabilježio pobjedu rezultatom 4:0 (1:0) protiv indisponirane ekipe *Sporta* iz Bezdana. Sonćani su dominirali u prvom poluvremenu, stvorili veliki broj prigoda, ali i pokazali već kroničnu neefikasnost. Jednu od prigoda realizirao je **Đurkov** u 39. minuti. Nakon odmore, Bezdanci su potpuno pali u igri, domaćin je povećao prednost pogocima **Tetkova** u 52. i 61., a konačni rezultat postavio je **Đanić** u 75. minuti. U narednom kolu *Dinamo* će gostovati kod *Jedinstva* iz Lemeša.

Bodovi iz penala u posljednjim minutama

LEMEŠ – U 3. kolu, na svojem travnjaku, ekipa *Jedinstva* iz Lemeša je protiv *Graničara* iz Riđice s puno problema zabilježila pobjedu rezultatom 2:1 (0:0). Igralo se obostrano oštro, do poluvremena bez zgoditaka. U nastavku su oba takmaca po jedanput zatresla protivničku mrežu, a u sudačkoj nadoknadi jedan napadač *Jedinstva* oboren je u kaznenom prostoru Riđičana. Opravdano dosuđeni penal realiziran je, pa su bodovi ostali domaćinima. U narednom kolu Miletićani će gostovati u Rastini, kod istoimene ekipe.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Euro dan

Jučerašnji četvrtak, 24. rujna, bio je zbilja euro dan hrvatskog klupskog nogometa, jer su čak tri momčadi nastupile u 3. kvalifikacijskoj rundi za nastup u skupinama Lige Europe. Najatraktivnijeg rivala imao je *Hajduk*, veliko ime turskog nogometa *Galatasaray*, *Rijeka* je ugostila ukrajinsku *Kolos Kovalivku*, dok je *Lokomotiva* gostovala u Švedskoj kod *Malmöa*. Tko je bio kakve sreće u ovim izlučnim susretima (igra se samo jedna utakmica), znat ćete kada budete čitali ove redove.

Što se tiče domaćeg nacionalnog šampionata, nakon pet odigranih kola više nema niti jedne momčadi sa stopostotnim učinkom. *Dinamo* je u pravom trileru remizirao na Maksimiru protiv *Slavena* (3:3), a *Gorica* je odigrala doma neodlučeno protiv *Istre* (2:2). Pobjedom na gostovanju u Varaždinu (1:0), *Osijek* pod vodstvom novog trenera **Bjelice** se uspješno vraća prema vrhu tablice i vrlo uskoro će se naći gdje mu je objektivno i mjesto. Zbog gore navedenih euro obveza derbi susret *Rijeke*

i *Hajduka* je odgođen, ali *Lokomotiva* je ispunila svoju prvenstvenu obvezu i izgubila na gostovanju u Šibeniku (2:3). Svi navedeni rezultati jasno govore kako se u 1. HNL igra izuzetno zanimljiv i rezultatski posve neizvjestan nogomet. Budući da su rezultati i igra hrvatske nogometne reprezentacije trenutačno u određenoj krizi, sve ove naznake trebale bi unijeti dozu optimizma, ali i mogućnost novog odabira izborniku **Daliću**.

Na koncu, i jedan pogled prema pomalo neočekivanom ispadanju *Dinama* od *Ferencvárosa* (1:2) u trećoj rundi kvalifikacija za Ligu prvaka. Nažalost, nisu to oni prošlogodišnji *modri*, koji su oduševljavali svojom europskom izvedbom. Nema više španjolskog Hrvata **Danija Olma** (otišao u RB *Leipzig* u kojem uspješno igra) koji je bio motor te momčadi koja je uspjela ostvariti 50-godišnji san prezimljavanja u Europi. *Dinamu* ostaje utješna nagrada: razigravanje za ulazak u skupine Lige Europe, gdje će se u susretu 4. kola sastati protiv boljeg iz duela *Floriana* i *Flore*. Ždrijeb je zbilja bio blagonaklon prema *dinamovcima* i ova prepreka bi se, ma tko pobijedio u srazu Maltežana i Estonaca, morala s lakoćom preskočiti. Objektivno, ovogodišnja momčad hrvatskog prvaka ima više šanse i bolju perspektivu u natjecanju Lige Europe.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Dodjela nagrada i priznanja
HNV-a najboljim učenicima



Učenici koji su postigli uspjeh u
izvannastavnim aktivnostima



Nagrađeni srednjoškolci



Nagrađene ravnateljica Ljiljana Dulić i
prof. Morena Rendulić



Ivana Mačković

Iz Ivković šora



Bebice i kika

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Namerno nisam napisao oma da je rič o berbi kuruza, šta znam. Mož se kogod poplašit, pa pomislit da će morat ić brat kuruze nako kugod kadgod: šiljak na ruku, to jest na sridnji prst pa zaguljivaj, lomi, zaguljivaj pa tako po cio dan. Evo, baš sidimo nas trojica ode kod mene na salašu, pod orom, ne pod ambetušom jel se već i u ambetuš uvukla ova zakasnila kanikula pa prži li prži. Šta se to trevlja s vrimenom, s cilim svitom andrak će ga znat. Veli moj rođo Joso, pa nastavlja mudrovat: »Jeto vite, prvo boleština navalila oma s prolića a drži li drži, ta i ona kuga nije trajala ovoliko dugačko valdar kugod ova korona«. Mi se smijemo i gledimo ga vakog zabrinutog, pa bar Josi nije teško palo. Dvared je mako sa salaša za sve ovo vrime, i to jedared kod doktora a ovaj dašta neg da nije ni radio zbog korone, a drukput se šišat u selo, i to tute s kraj sela. Neg ode pod orom dok čekamo kombaj, jel se vi sićate, čeljadi, kadgodašnji dana kad smo lipo još s kraj lita opravili šiljkove? Otkovali kod bać Jaše kovača sićiva za kuružnu, dobro i nasadili na zovino sapište, da ne peče ruka a i lako je za mavat, polagano se dogovarali ko će s kime u bandu i kod kojeg gazde će bit najbolje se pogodit brat. Bilo je borme razni pogodbi, bralo se najviše u »čisto«. To vam bilo to da morate ostavit čistu njivu, a i natovarit na špediter jal paorska kola, ko je šta već imo, i odnet s njive gazdi na salaš, istovarit, bacanje kuruza u čardak i divenje badnjova kuružne je išlo obaško i najviše su to radila veća dica i žene. Tribalo je ljuskru ogulit, pa što prija spremit na suvo, od nje se punile postelje, mekša je i bolja od slame, ne satariva se u pra, a ni ne bode kad je friška. U čardak se vućali samo čisti klipovi, skroz zdravi, nikako plisnivi jal, ne daj Bože smitljivi, a i kika se bome morala očistit do poslednje kose jel od nje mišovi oprave gnjizda u kuruzi pa i se ni Bog ne mož rišit. Mislite da je to bio lak poso? Al oma da vam kažem da nimalo niste u pravu. Ondak nije bilo borme oni traka ni elivatora, sve se priko rknjače moralo primetnit pa da vidiš uveće kad se dokopaš postelje a sve sikkću krste. Ja vam velim, čeljadi, da je i pored sveg tog i takog posla kadgod bilo lipče, veselije i zdravije žvit. Sad dođe kombaj, smlati par jutara dok si kazo cinkvajz, istrese u prikolcu, a i sadašnje prikolce borme po vagon i dva natrpaju, a ne ko kadgod kad dođe bać Joso pridat žito, jal kako je on zvao »ranu«. Prikolica na dva točka, a kad je nagne, ispadne dva zaklopca od šporelja, panj, i još koje drvo. Mi se s njim zajedno ismijemo, on nama kaže »dico, ta idte u peršin, jevo vam po pivo pa ću danas još obać jedared«. Mi mu velimo da je njegovo skroz mlako, a da imamo ladno, a on kaže »a šta čekate koji očin, dajte vamo i meni«. To su bila prava domaćinska vrimenta, kad se i mali paor mogo radovat a ne držat i bojat se oće l mu kaki plenit salaš jal otet didinu zemlju di mu se i dida i baćo mućio. A šta ćeš: došla nika čudna vrimenta. Naću nać šiljak, pa uzabrat koji klip. Makar zataknit u toćak od bicigle. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir**Ošli i u berbu**

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva i Marka, naki zagrijani kaki došli doma sa slavlja brog maloga, naudarali se ladne asafricke. Baš ji razgaljilo. Još se malo zasladili i taškima i na kraj izdunili svaki bukaricu katarke. Bač Iva tijo naljat još po jednu, al mu Marka ni do, pa ošli spavat. Vada ji dobro uvatilo, probudili se i digli malo pri neg što bač Ivina metnila ručak nastal. Ko da znala šta jim triba, skuvala sosine supe i trzani valjušćića. Spekla i kompiraču. Metnila na nju škvaraka o podgrline i urke. Na vrime zažarila peč na dvoru, pa kompiraču spekla u njoje, daleko zamerisalo. Spekla i kruz o dvi kile brašna i lepinju ko točak o kolica. Bač Iva i Marka se umili na bunaru i sili zastal. Za dudovaču nisu tili ni čut, veli Marka dosta ji još otsinoć zanaša, ne bi tribalo doljivat. Bač Iva ni ništa ni divanijo, samo duvo i stenjo. Al zoto obadva navalili na sosinu supu, za dram ispraznili labošku. Kompirača jim već išla više silom neg milom. Samo što bač Ivina pokupila sude o ručka, zvecnila vraca. Taksa se samo javijo, al ne bisno. Upravo u kujnu došo Markin stari komšija dida Pera. Bijo sitan, koštunjav, al pun života. Privalijo osamdesetu, al još se drži. Radi više o puno nji što bi mu mogli bit dica. Marka i on bili i nikaki daleki rodovi, Markina baka i dida Perina mater bile nikake povrže, al držali se ko najbližnji. Dida Pera sijo zastal, a bač Ivina mu oma naljala bukaricu katarke. Naljala i Marke, jedino bač Iva ni tijo. Jal ni mogo. On za dram izdunijo dvi velike čaše vode. Dida Pera i Marka se lipo ispriopovidali o zdravlja i o prošli vrimenta, a dida Pera se najviše raspitivo kako se živi na drugomu kraju svita. Veli, da je mlađi, sutra bi ošo tamo. »Ni malo ne bi žalijo zovim. Eto, vi godina se nigdi nisam mako, a prominijio vraganajs država. I svaka gorja od prošle. Blago vama što ste na vrime ošli, pa niste ni proživili vako štogoda. Baram se na miru sićate ne naše lipe, velike države«, veli dida Pera i gučne malo katarke. »Bome, rode, ni to samo vamo. U cilomu svitu se sve minja, a međ svitom je i sve manje zadovoljstva. Ni nama ni lako, nigdi ne spadnu novci sa neba, svaki dolar triba krvavo zaradit«, veli Marka, lati bukaricu, pa se on i dida Pera kucnu i malo gučnu. »A evo, dite, da ti kažem zašto sam došo. Znadeš da još uvijek radim moj vinograd, a radiću ga dok sam živ. Nudijo ga prvać dicama, neće, velu to se danas ne isplati, vina ima u svakomu dućanu. Samo, ja jim ne dam zapravo. Otoga njevoga boca ostane ofarbana, ne mož je oprat. A ako je otvoriš i ne popiješ oma, za koji dan se već ukiseli i uvati se plisan. Pa eto jim, nek samo piju. Mene dobra i moja kataraka. Nego, došo sam ti zvati u berbu, znadem da si jako voljijo dojt s ocim i materom dok niste ošli u svit. Ivo, dite, baš bi mogli dojt i ti i tvoja, napravićemo sve baš nako starovirčki, da udovoljimo našemu Marke. Ko zna očuli bit živ ka on ope dojde«, veli dida Pera. Bač Iva se ni branijo, veli dojćedu, kako tako štogoda propušćat. Marke se samo zacklile oči. Ko da mu dida Pera potrefijo ispunit najveću želju.

NARODNE POSLOVICE

- Ako drugog poštuješ, za sebe ne brini.
- Jezik kosti nema, ali kosti lomi.
- Tko laže za tebe, lagat će i protiv tebe.

VICEVI, ŠALE...

Došao čovjek kod doktora. U nosu mu je mrkva, u lijevom uhu krastavac, a u desnom banana.

- Doktore, što nije u redu sa mnom?
- Pa vidite, Vi se nepravilno hranite.

Razgovaraju dvojica prijatelja i jedan kaže:

- Najbolje je biti dužan.
- Zašto?
- Nedužni uvijek stradaju!

MUDROLIJE

- Mnogo ljudi traži savršenu osobu, umjesto da oni pokušaju nekome biti savršena osoba.
- Nije važno što ne činimo dobro, važno je da ne činimo zlo.
- Životna snaga čovjeka mjeri se, među ostalim, i njegovom sposobnošću da zaboravlja.

Vremeplov – iz naše arhive

Mato Groznica, 2004.



**PETAK
25.9.2020.**



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:18 Gorski spašavatelji
11:06 Riječ i život: Kamo plovimo?
12:00 Dnevnik 1
12:30 Diva, telenovela
13:19 Dr. Oz
14:05 Normalan život
14:59 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: Amater na Elbrusu, dokumentarna serija
15:54 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Putnik, američko-kinesko-francuski film
21:55 5.com s Danielom: Neno Belan i Mila Elegović, zabavni talk show
22:55 Dnevnik 3
23:30 Ludi blizanci, američki film
01:00 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: Amater na Elbrusu, dokumentarna serija
01:52 Frankie Drake istražuje
02:34 Dnevnik 3
02:49 Sport
02:52 Vijesti iz kulture
03:00 Divlja Uganda, dokumentarni film
03:50 Gorski spašavatelji
04:34 Dnevnik 2
05:23 Diva, telenovela



05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Ro-Ro-Rođendan
06:37 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
10:07 Mali princ, crtana serija
10:32 Detektivi za životinje, dokumentarna serija za djecu.
11:05 Mačji planet: Turska van mačka, dokumentarna serija
11:35 Veterinar Engel
12:30 EBU: Rimski praznici

Catherine Fulvio
13:25 Cesarica - HIT kolovoza
13:30 Vinograd ljubavi, američki film
14:52 Cesarica - HIT kolovoza
15:00 Novo ruho stare kuće
15:52 Cesarica - HIT kolovoza
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Uganda, dokumentarni film
17:35 Košarka, NBA: Denver - LA Lakers, snimka 4. utakmice finala Zapadne konferencije
19:02 Cesarica - HIT kolovoza
19:05 Alvin i vjeverice
19:27 Cesarica - HIT kolovoza
19:30 POPROCK.HR
20:05 Životinjski podmladak
21:00 EBU: Einstein - Teorija ljubavi, serija
22:35 EBU: Bitka na Galipolju, 32 sata - serija
00:40 Neustrašiva, serija
01:25 Vinograd ljubavi, američki film
02:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
26.9.2020.**



06:07 Klasika mundi: Sofya Melikyan i Simfonijski orkestar Španjolske radiotelevizije
07:42 Rio Conchos, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:09 Istrage prometnih nesreća
15:37 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:13 Potrošački kod
16:43 Manjinski mozaik: Kaleidoskop života
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Benkovac
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 127 sati, američko-britansko-francuski film
21:40 Loto 7 - izvještaj
21:45 Čovjek zvan Hrabrost, američki film
23:35 Dnevnik 3
00:08 Trade, američko-

njemačko-meksički film
02:03 Dnevnik 3
02:18 Rio Conchos, američki film - ciklus klasičnog vesterna - ciklus klasičnog vesterna
04:01 Dnevnik 2
04:50 Lijepom našom: Benkovac



05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
09:49 EBU drama:
10:02 Jack London: Američka pustolovina, dokumentarni film
11:02 Vrtlarica
11:32 Vrtovi dinastije Habsburg. Vrt na raskoš izvan grada, dokumentarni film
12:17 Dom na kvadrat
12:50 Špica, riva, korzo
13:45 Auto Market
14:25 Ubojstva u Sandhamnu
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Životinjski podmladak
17:25 Sportski prijenos ili snimka
19:00 Alvin i vjeverice, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 EBU: Rocky Ros Muc, dokumentarni film
21:40 Preživljavanje u divljini
22:30 Vikinzi
23:25 Osumnjičeni: Tennison, serija
00:55 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
27.9.2020.**



06:13 Ben Hur, američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Misa/bogoslužje
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 All for Love, film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 A Porina dobiva... Vice Vukov, glazbeno-dokumentarna serija
21:05 Loto 6 - izvještaj

21:11 EBU: Kraj Romanovih, dokumentarni film
22:00 Dnevnik 3
22:34 Ben Hur, američki film
01:56 Nedjeljom u 2
02:51 Dnevnik 3
03:17 Mir i dobro
03:42 The Cavern Club - Ritam se nastavlja, glazbeno-dokumentarni film
04:52 Dnevnik 2
05:41 Zadar: More



06:05 Regionalni dnevnik
06:35 Susjedstvo tigrića Daniela, crtana serija
08:30 Top-lista DTV-a
09:10 Luka i prijatelji: Veterinari
09:40 Agatha Raisin
10:30 Vera
12:05 Prijestolnice slatkog života
12:35 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:35 Indeks
14:05 kreativac
14:35 Klub 7
15:35 Poldark
16:40 Košarka PH: KK Split - KK Alkar, prijenos
17:30 Buzetski dani, sportska reportaža
17:40 Košarka PH: KK Split - KK Alkar, prijenos
19:00 Koncerti i festivali zabavne glazbe
20:05 Kramer protiv Kramera, američki film
21:55 Katarina Velika - Uzlet
22:50 Graham Norton i gosti
23:35 The Cavern Club - Ritam se nastavlja, glazbeno-dokumentarni film
00:45 Fargo
01:50 Vera
03:20 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
28.9.2020.**



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:03 Globalna Hrvatska HTV
14:58 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: U potrazi za duhovnošću na Bajkalskom

jezeru, dokumentarna serija
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Tenžera, podstanar u novinama, dokumentarni film
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: U potrazi za duhovnošću na Bajkalskom jezeru, dokumentarna serija
00:20 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:50 Frankie Drake istražuje
01:40 Dr. Oz
02:25 Dnevnik 3
02:51 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
03:41 Gorski spašavatelji
04:26 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela



05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Kamo plovimo?
06:34 Juhuhu
06:35 Animirana serija
11:05 Indeks
11:35 Veterinar Engel
13:30 Svi su ljudi za Sally, američki film
15:00 Novo ruho stare kuće
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Kapetan Fantastični, američki film
23:00 Zločinački umovi
23:50 Sin, serija
00:35 Svi su ljudi za Sally, američki film
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
29.9.2020.**



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti

07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:03 Znanstveni krugovi
14:28 Zdrav život
14:58 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: Sibirski odiseja, dokumentarna serija
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 U svom filmu: Jadranka Kosor
21:05 Planeti: Mars, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: Sibirski odiseja, dokumentarna serija
01:05 Frankie Drake istražuje
01:55 Dr. Oz
02:40 Dnevnik 3
02:55 Sport
02:58 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
03:48 Karipski cvijet, telenovela
04:33 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela



05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 kreativac
11:35 Veterinar Engel
12:30 Veliki majstori slikarstva
13:30 Teži put do ljubavi, američki film
15:00 Novo ruho stare kuće
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
17:35 Bitange i princeze
18:15 Šlep šou: Vatra
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Judi Dench u pustolovini na Borneu, dokumentarni film
21:00 Walk of Shame, film
22:40 Zločinački umovi
23:30 Sin, serija
00:15 Teži put do ljubavi, film
01:40 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 30.9.2020.



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:03 Potrošački kod
14:28 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14:58 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: Iza peterburških fasada, dokumentarna serija
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Mijenjamo svijet: Nova Nigerija, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 EBU: Christoph Franzen - Druga strana Rusije: Iza peterburških fasada, dokumentarna serija
00:15 Istrage prometnih nesreća
00:40 Frankie Drake istražuje
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:30 Sport
02:33 Vijesti iz kulture
02:41 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
03:31 Karipski cvijet, telenovela
04:16 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela



05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 Luka i prijatelji: Stari zanati
11:35 Veterinar Engel
12:30 Planeti: Mars, dokumentarna serija
13:30 Ljubav ne možeš kupiti, američki film
15:00 Novo ruho stare kuće
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
17:40 Nogomet, Liga prvaka: snimka utakmice od utorka

19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet: Liga prvaka, emisija
20:50 Nogomet, Liga prvaka: play off - uzvrat, prijenos
22:55 Nogomet: Liga prvaka, emisija + sažeci
23:35 Zločinački umovi
00:25 Sin, serija
01:10 Ljubav ne možeš kupiti, američki film
02:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 1.10.2020.



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Ovca u muzeju, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Diva, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku / Hrvatska moj izbor
14:30 Prometej
15:00 EBU: Moja nepoznata Amerika - U zemlji Sijuksa, dokumentarna serija
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Loto 6 - izvještaj

21:05 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 EBU: Moja nepoznata Amerika - U zemlji Sijuksa, dokumentarna serija
00:20 Frankie Drake istražuje
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:21 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
03:11 Karipski cvijet, telenovela
03:56 Emisija pučke i predajne kulture
04:21 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Diva, telenovela



05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Animirana serija
11:05 Pozitivno
11:35 Veterinar Engel
12:30 A Porina dobiva...
Vice Vukov, glazbeno-dokumentarna serija
13:30 Kradljivac ruža, film
15:05 George Clarke - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
17:35 Bitange i princeze
18:15 Šlep šou: Letu štuke
19:05 Animirana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Nije sve u lovi, hrvatski film
22:30 Zločinački umovi
23:20 Sin, serija
00:05 Kradljivac ruža, film
01:35 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretna informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Nešto više od Turske

Gužva u Kapadokiji

Naslov ovog teksta zvuči kao naslov nekog western filma, mada me malo podsjeća i na naslov čuvenog revolveraškog događaja – Obračun kod O.K. Korala. Je li to samo meni tako ili još nekome, ne znam, ali su oba ova događaja istinita. Obračun kod O.K. Korala je već dugo dio povijesti, a gužva u Kapadokiji je dio današnjice koji je ušao u naše živote. U nečiji na glamurozna vrata, i ti srećnici lete balonima po nebu iznad Kapadokija, a u nečiji život je ušao kroz fotografije ovih prvih od kojih čovjek nije mogao pobjeći u posljednja dva mjeseca.

Više, i dalje od Istanbula

Turske turističke atrakcije sežu još dalje od grada na Bosforu i atraktivne turske obale. U srcu Anadolije je smještena ušuškana oblast Kapadokija, jedna od najpoznatijih turističkih destinacija u Turskoj. Ono što privlači turiste je kombinacija prirodne ljepote i jedinstvene arhitekture, nastale u kombinaciji vulkanskih lava, jakih vjetrova i obilnih kiša.



Regija Kapadokija je smještena na površini od 80 četvornih kilometara, između tri ugašena vulkana - Erdžijes, Guldag i Hasan-dag. Nanosi lave koji su tekli ovim krajolicima u povijesti, uz utjecaj jakih vjetrova i kiše, formirali su fascinantne kamene strukture, neobične formacije stijena sačinjenih od bijelog vulkanskog pepela i prirodni pejzaž koji je jedinstven u čitavom svijetu.

Na hetitskom jeziku, Kapadokija znači »zemlja divnih konja«. Ime regije potječe iz razdoblja antike, kada su divlji konji slobodno živjeli na ovim prostorima, prije nego što su ih stari narodi počeli loviti i pripitomljivati.

Danas bi se ova oblast u centru Turske na anadolskoj visoravni nadmorske visine od preko tisuću metara mogla bolje opisati kao »zemlja Kamenka i Kremenka«, gdje se u njenom najsjevernijem dijelu nalaze najneobičniji oblici stijena koje godišnje posjeti veliki broj turista. Kuće i hoteli u središtu Kapadokije

smješteni su upravo u stijenama, a lokalni stanovnici koji jašu magarce i konje su također uobičajena pojava.

Oblast je najpoznatija po naseljenim gradovima Nevşehir, Urgup, Avanos i Goreme, a najveću atrakciju predstavljaju tri podzemna grada: Derinkuyu, Ozkonak i Kajmakli. U navedenim naseljenim mjestima moguće je posjetiti komplekse džamija, hamama, otomanske citadele i druge zanimljive sadržaje.

Let balonom u Kapadokiji

Zaista, bio dio pomodarstva, trenda, dokazivanja nekog životnog, putničkog stila, nivoa, statusa, let balonom je uistinu nevjerovatan i bajkovit ugođaj. Sve mi zvuči previše blago u odnosu na ono kako to sve izgleda, ali će vam i slika sasvim dovoljno opisati. Svakako, let balonom u Kapadokiji je jedan od najboljih doživljaja u Turskoj, a ja mislim i šire. A to sve ide tako što se budete prije zore jer je najljepše dočekati izlazak Sunca u balonu. Prije leta prođu se kratke upute o tome kako se ponaša za vrijeme leta i spuštanja, ali i u slučaju nezgoda. Dobijate doručak na mjestu okupljanja, prije polaska i krećete u avanturu. Cijena ovakvog iskustva je različita i kreće se od 100 do 200 eura po osobi, ovisno od luksuza koji želite sebi priuštiti u smislu hoćete



li biti u korpi s 28 ljudi ili samo četvero, kakav će vam doručak biti serviran, a kakav šampanjac, koliko će let trajati, ali i od vaših pregovaračkih sposobnosti. U prosjeku let traje oko 45 minuta i daje jedno neobično, romantično i uzbudljivo iskustvo baš kao što je i sama oblast Kapadokije, a vožnja balonom je najefektniji način da se vidi i spozna veličanstvena panorama ove živopisne oblasti.

Za početak, ne bih se bunila kada bi mi u san došao ovako jedan životopisan prizor, ja u jednom od šarenih balona, Sunce izlazi, tišina je i samo se povremeno čuje huk vatre koja zagrijeva zrak i mi letimo iznad vilijskih dimnjaka... A onda, neka san postane java.

Gorana Koporan



RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

Poštovani, pozivamo Vas na manifestaciju
VIII "Ženskog tradicijskog češljanja i izrade ogavlja"
i tom prilikom na večer obilježavanja
10 godina djelovanja udruge "TRAGOVİ ŠOKACA"
sa početkom u 14 sati, u subotu,
26.09.2020. godine, "Didina kuća" Bač, Mostonga br.3

DOBRODOŠLI

